Tomáš Pala

Safenat Paneach

Josef jako prorocký obraz Krista

Vsetín 2026

Úvod

Bible popisuje životy mnoha mužů a žen. O některých se zmiňuje jen okrajově, ale některým věnuje velký prostor. Mezi ně bezesporu patří známý příběh o Josefovi a jeho bratřích. Není to jen součást historie a původu izraelského národa. Je za tím mnohem hlubší pozadí, které mne silně zaujalo. Málokterá biblická postava totiž vykazuje podobné vlastnosti, které měl Boží Syn, Pán Ježíš Kristus. Josef je jedním zvýrazných starozákonních předobrazů, které se pak naplnily na Božím Synu Ježíši Kristu. Rád bych zde uvedl některé rysy z Josefova života, které poukazují na Pána Ježíše Krista. Mohli bychom tomu dát nadpis:

MILOVANÝ SYN A NENÁVIDĚNÝ BRATR

Výraznými rysy Josefova života a služby jsou následující skutečnosti, které se projevily o mono staletí později v čase, který určil Pán Bůh, v dokonalosti na našem Zachránci Pánu Ježíši Kristu. Je jich celá řada. Připomeňme si zásadní z nich. Uvádím v citacích vždy starozákonní předpověď a její naplnění v Novém zákoně.

- milovaný syn svého otce (1M 37,3 a Mt 3,17; Mt 17,5 a ekvivalenty v evangeliích),
- bratří ho nenáviděli (1M 37,4.5 a L 19,14; J 7,7; 15,18.24),
- šel hledat své bratry (1M 37,16 a L 15,4-7; J 10,16),
- prodán za 20 stříbrných (Pán Ježíš za 30 stříbrných) – (1M 37,28 a Mt 26,15; 27,3-10),
- vydán pohanům (Potífar, královské vězení) – (1M 37,36; 39-40,23 a J 18,35),
- veřejná činnost začíná ve 30 letech (1M 41,46 a L 3,23),
- dostává titul „Spasitel světa“ (1M 41,45 a J 4,42),
- zachraňuje své bratry i celý svět před smrtí (1M 50,20 a J 3,16),

- bratří se mu klanějí (1M 42,6 a Fp 2,10),
- dostává nevěstu z "Egypta" Ašénatu (1M 41,45 a Zj 21,9),
- miluje své „bratry“ až do konce a pečuje o ně (1M 50,21 a J 13,1).

Jistě i jiné starozákonní postavy jsou svým způsobem předobrazy Krista, ale tak výrazné, jako Josef určitě ne.

Proto se chci s vámi podělit o své studium této starozákonní postavy (a také lidí kolem ní). Sledoval jsem, jaké byly mezi nimi vztahy, jak se vůči sobě chovali, kde byli vzorem a příkladem, ale nevyhýbal jsem zabývat se i jejich slabinami a prohřešky. Vždy jsem si přitom kladl otázku: „A co to znamená pro nás dnes, v 21. století? Jak bychom se zachovali my a jak bychom se měli zachovat, abychom naplnili Boží vůli v našem životě?

Pokud vás sledování tohoto mého studia zaujme, bude to pro mne potěšením. Nejsem teolog, neabsolvoval jsem žádné oficiální teologické vzdělání, ale žiji od svého obrácení Biblí. Ta je pro mne tím nejvzácnějším, co nám Pán Bůh dal. Jsem člověk praxe a vždy pro mne byly důležitější než teoretické vývody (i když i ty jsou potřebné – bez nich bychom nešli dál!) spíše jejich praktické dopady a využití k tomu, aby se i naše životy proměňovaly do podoby našeho Spasitele, jak si to Pán Bůh přeje ve svém Slově.

Tato publikace je „volně šiřitelná“ – pokud uvedete autora, můžete citovat, nebo šířit dál. Řídím se ve svém životě zásadou „Zdarma jste vzali, zdarma dejte“ (Mt 10,8; 1Ko 9,18). Pán Bůh mi dal dar srozumitelně se vyjadřovat a já jím chci sloužit. Odměnu čekám od Pána, ne od lidí.

A tak vás zvu k zamyšlením nad životním příběhem Josefa. Kéž vám Pán Bůh žehná.

Tomáš Pala

Jak to všechno začalo?

1M 30 a 31

Zabýváme-li se životem některé biblické osoby, zajímá nás vše, od jeho narození až po smrt. Co víme o Josefově narození a dětství? Na to nalézáme odpověď v těchto dvou kapitolách. Tam čteme o tom, kde a komu se narodil. Jeho otec Jákob musel odejít po svých podvodech před hněvem svého bratra Ezau k rodině své matky Rebeky do Cháranu, k jejímu bratru Lábanovi. Tam si měl podle pokynu svého otce Izáka vybrat jednu z jeho dcer za manželku (viz 1M 28,2).

Josef byl předposledním z Jákobových synů a posledním, který se narodil u Jákobova tchána Lábana v Cháranu (1M 29,4.5). Jeho maminkou byla Jákobova láska Ráchel. Ta dlouho nemohla mít děti. Tuto neplodnost prožila celá řada biblických žen. Izák se za svou ženu Rebeku modlil. To však o Jákobovi nečteme. Přesto však nakonec Ráchel děti měla, a to zřejmě až po sedmi letech manželství.

Nakonec jednu zajímavost. Běžní muslimové mají na základě Jákobova manželství právo mít čtyři ženy.

V této kapitole pak se budeme zabývat právě dobou dětství hlavního protagonisty této knihy, malého Josefa. V Bibli máme zmínku o

- Narození Josefa (1M 30,22-25).
- Odchod z Cháranu v Pádan Aramu (1M 31,41)

Narození Josefa (1M 30,22-25)

> 22 Bůh pamatoval na Ráchel, vyslyšel ji a otevřel její lůno.
> 23 Otěhotněla, porodila syna a řekla: Bůh odňal mou potupu.
> 24 Dala mu jméno Josef se slovy: Kéž mi Hospodin přidá
> dalšího syna! 25 Když Ráchel porodila Josefa, řekl Jákob
> Lábanovi: Propusť mě, ať odejdu na své místo a do své země.

Jákob to neměl v Pádan Aramu snadné. Domluvil se se svým budoucím tchánem, že bude sloužit 7 let za Ráchel, kterou si zamiloval hned na první pohled, jakmile ji uviděl. O tom čteme v 1M 29,1-13:

> Potom se Jákob zvedl a šel do země synů východu. Tu se
> podíval a uviděl studnu v poli a při ní tam odpočívala tři stá-
> da ovcí. Z té studny se totiž napájela stáda a na otvoru studny
> ležel velký kámen. Když se tam všechna stáda shromáždila,
> odvalovali kámen z otvoru studny a dávali ovcím pít. Pak
> vraceli kámen na otvor studny, zpět na jeho místo. Jákob se
> jich zeptal: Odkud jste, bratři? Odpověděli: Jsme z Chá-
> ranu. Zeptal se jich: Znáte Lábana, syna Náchorova? Řekli:
> Známe. Dále se jich zeptal: Jak se mu daří? Odpověděli:
> Dobře. Hle, jeho dcera Ráchel přichází se stádem. Tu řekl:
> Hle, ještě je jasný den, ještě není čas shromažďovat dobytek.
> Napojte ovce a jděte je pást. Odpověděli: Nemůžeme, dokud
> nebudou shromážděna všechna stáda a nebude odvalen
> kámen z otvoru studny. Pak napojíme ovce. Ještě s nimi
> mluvil, když přišla Ráchel s ovcemi svého otce; byla totiž
> pastýřkou. Jakmile Jákob uviděl Ráchel, dceru Lábana,
> bratra své matky, a ovce Lábana, bratra své matky, při-
> stoupil, odvalil kámen z otvoru studny a napojil ovce Lá-
> bana, bratra své matky. Nato Jákob Ráchel políbil, pozvedl
> hlas a rozplakal se. Pak Jákob Ráchel oznámil, že je příbuz-
> ný jejího otce, že je synem Rebeky. Ona běžela a oznámila

> to svému otci. Jakmile Lában uslyšel zprávu o Jákobovi, synu své sestry, vyběhl mu vstříc, objal ho a políbil a uvedl ho do svého domu. On pak to všechno vypravoval Lábanovi. Žil v domě svého strýce měsíc. Pak Lában Jákobovi řekl: Budeš mi snad sloužit zadarmo, protože jsi můj příbuzný? Oznam mi, jaká bude tvá odměna (v. 15). Jákob miloval Ráchel, proto řekl: Sedm let ti budu sloužit za tvou mladší dceru Ráchel (v. 18).

Sedm let poctivě sloužil a těšil se na svou budoucí ženu. Ale když mělo dojít ke svatbě, tchán ho podvedl a místo Ráchel ho oženil se svou starší dcerou Leou, na kterou však Jákob nemyslel. Když Jákob pochopitelně protestoval, nabídl mu Lában, že mu po týdnu dá i svou druhorozenou Ráchel, ale že bude za ni sloužit dalších sedm let. Co měl Jákob dělat – Ráchel opravdu miloval, a tak na to kývl. Po týdnu byla tedy další svatba a Jákob měl i Ráchel jako manželku. Jákob k tomu přišel nevinně. Ale tento krok způsobil řadu problémů, protože obě ženy usilovaly o lásku svého muže. Problém byl v tom, že Ráchel nemohla mít děti. Nakonec mu obě ženy podle tehdejšího orientálního zvyku podstrčily své služky Bilhu a Zilpu, aby jim daly děti, takže nakonec měl Jákob děti se čtyřmi ženami. Pán Bůh se však nakonec nad Ráchel slitoval a ona mohla po téměř sedmi letech mít syna – právě Josefa. Význam jeho jména byl „nechť (Hospodin) přidá!“ Toho Josefa, o němž uvažujeme v celé této knize.

Možná budeme přemýšlet o tom, proč to Pán Bůh dopustil, aby došlo k takovému vyslovenému podvodu a jeho důsledkům. Jsem přesvědčen, že to nejen dopustil, ale dokonce naplánoval. Protože právě z této nevyžádané ženy se narodil Juda – a z jeho potomků pak David a linie šla dál, až k našemu Spasiteli Pánu Ježíši. Můžeme se z toho naučit důležitou pravdu. Pán Bůh ví o všech těch našich těžkostech a problémech, do kterých se v životě dostaneme, aby je nakonec využil ke své slávě! To platí beze zbytku i o nás

v dnešní době. I v našich životech dochází k těžkým komplikacím, které si někdy způsobíme sami svou nemoudrostí, ale také k nim někdy přijdeme zapříčiněním našich blízkých lidí. Ale Pán Bůh je dovede využít ke své slávě!

Odchod z Cháranu v Pádan Aramu (1M 31,41-42)

> 41 To bylo mých dvacet let ve tvém domě: Čtrnáct let jsem ti otročil za tvé dvě dcery a šest let za tvůj brav, ale mou mzdu jsi změnil desetkrát. 42 Kdyby Bůh mého otce, Bůh Abrahamův a strach Izákův nebyl se mnou, propustil bys mě teď s prázdnou. Bůh viděl mé soužení a námahu mých rukou a včera rozsoudil.

To jsou slova Jákoba, která řekl svému tchánovi po útěku z Cháranu na Boží pokyn (1M 31,3). Lában totiž uprchlého Jákoba s celým jeho majetkem pronásledoval a dostihl je v Gileádském pohoří (1M 31,23). Na Boží zásah však Lában věděl, že Jákobovi nesmí ublížit. Tak tam došlo nakonec k jejich usmíření a k dohodě:

> Nuže pojď, já a ty uzavřeme smlouvu, a bude na svědectví mezi mnou a tebou. Jákob tedy vzal kámen a vztyčil ho jako pamětní sloup. Pak řekl svým bratrům: Nasbírejte kameny. Vybrali kameny, udělali hromadu a tam na té hromadě pojedli. Lában ji nazval Jegar-sahaduta a Jákob ji nazval Gal-ed. A Lában řekl: Tato hromada je dnes svědectvím mezi mnou a tebou. Proto se jmenuje Gal-ed, a také Mispa, neboť řekl: Ať Hospodin drží hlídku mezi mnou a tebou, až budeme jeden před druhým ukryti. Jestliže budeš mé dcery pokořovat nebo si vezmeš ženy mimo mé dcery, byť by nikdo nebyl s námi, pohleď, Bůh je svědkem mezi mnou a tebou! Lában ještě řekl Jákobovi: Viz tuto hromadu a viz pamětní sloup, jež jsem vztyčil mezi sebou a tebou. Svědkem je tato hromada a svědkem je ten pamětní sloup, že já

> tuto hromadu nepřekročím ke zlému k tobě, a že ty tuto hromadu a tento pamětní sloup nepřekročíš ke zlému ke mně. Ať Bůh Abrahamův a Bůh Náchorův, Bůh jejich otce soudí mezi námi! A Jákob přísahal při strachu svého otce Izáka. Pak Jákob obětoval na hoře oběť a zavolal své příbuzné, aby jedli chléb. Jedli chléb a přenocovali na té hoře. (1M 31,44-54).

Je to vždy požehnané, když za sebou nenecháme spálené mosty, ale když dojde ke smíření, jak k tomu došlo mezi Lábanem a Jákobem. Z této situace ale vyplývá, že ve chvíli, kdy vstoupil Jákob do zaslíbené země, bylo Josefovi zhruba šest let. V tomto věku zažil velké stěhování do daleké ciziny. Cháran je od Izraele vzdálen zhruba víc než 600 km vzdušnou čarou! Při tomto stěhování mu také poblíž Betléma zemřela maminka při narození jeho bratra Benjamína. A to je zřejmě vše, co se dozvídáme o dětství tohoto Božího muže. Pokud nebereme v potaz jeho sny. Ty zřejmě byly také ještě z doby jeho dětství, neboť Jákob na ně reagoval takto:

> Měl znovu jiný sen a vyprávěl ho svým bratrům: Hle, znovu jsem měl sen, a v něm se mi klanělo slunce, měsíc a jedenáct hvězd. Vyprávěl ho otci a bratrům. Otec ho okřikl: Jakýs to měl sen? Cožpak snad přijdeme já, tvá matka a tvoji bratři, abychom se ti klaněli k zemi? Bratři na něho žárlili, ale otec to zachovával v mysli (1M 37,9-11).

Bylo to tedy zřejmě ještě za života Ráchel. Další Josefovy osudy jsou popisovány až od jeho 17 let.

Milovaný syn a zavržený bratr

1M 37,1-36

Takový název bychom mohli dát kapitole, pojednávající o jeho mladých letech. Klíčovými místy pro tento pohled jsou:

> Izrael Josefa miloval ze všech svých synů nejvíce (v. 3) a pak poslední verš kapitoly: Josefa prodali do Egypta faraonovu dvornímu úředníku Potífarovi, veliteli tělesné stráže (v. 36).

Děj se odehrává mezi těmito dvěma význačnými body, ve kterých je Jákobův syn Josef předobrazem nebo starozákonním proroctvím toho, co se pak naplnilo v Novém zákoně v životě Pána Ježíše Krista. ON byl také milovaným Synem svého nebeského Otce a také nenáviděným a zavrženým bratrem členů svého národa, kteří ho nakonec vydali pohanům k ukřižování.

V této kapitole se dozvídáme o Josefově mládí ve věku 17 let. Text můžeme rozdělit na tyto oddíly:

- Josef jako pomocník na pastvě (v. 1-2)
- Důvod nenávisti (v. 3-5)
- Josefovy sny (v. 5-11)
- Bratří odešli pást dobytek do Šekemu (v. 12)
- Josef hledá své bratry (v. 13-17)
- Příležitost k pomstě (v. 18-24)
- Judovo pragmatické řešení (v. 25-28)
- Jak to vysvětlíme otci? (v. 29-33)
- Pokrytecké potěšování (v. 34-35)
- Josef prodán v Egyptě Putifarovi (v. 36)

Josef jako pomocník na pastvě (v. 1-2)

> 1 I usadil se Jákob v zemi, v níž jeho otec pobýval jako host,
> v zemi kenaanské. 2 Toto je rodopis Jákobův. Sedmnáctiletý
> Josef pásal se svými bratry ovce. Byl to mládenec, který
> býval se syny žen svého otce, Bilhy a Zilpy. Josef přinášel
> svému otci o svých bratrech zlé zprávy.

Josef pásl ovce se syny Rácheliny služky Bilhy (byli to Dan a Neftalím) a se syny Leiny služky Zilpy (ta měla syny Gáda a Ašera). Byl jako nejmladší jejich pomocníkem na pastvině. Čteme o tom, že o svých bratrech přinášel zlé zprávy. To v nás může vyvolat určitou nevoli – vždyť to není dobrá vlastnost být „žalobníčkem“ či donašečem. Ale na druhé straně je to mohlo uchránit před následky jejich činů. Z vlastní zkušenosti vím, že jsme si při pasení dobytka (já měl na starosti jen kozu) se svými kamarády krátili dlouhou chvíli různými kratochvílemi. Některé byly nevinné – třeba pečení brambor v popelu, jiné ale byly méně dobré – hráli jsme karty, a některé byly přímo škodlivé pro naše zdraví, kouřili jsme nejen bramborovou nať, ale také i tabák a cigarety. Zde by zásah rodičů mohl zabránit tomu, aby se škodlivý způsob života nestal součástí jejich další existence.

I my dnes prožíváme podobné situace, máme-li více dětí. Setkáme se s tím, že někteří z nich (obvykle naši oblíbení) donášejí na své sourozence jejich prohřešky. Potřebujeme životní moudrost k jejich výchově. Nevyvozovat z přirozeného chování dětí dalekosáhlé důsledky a nepoužívat získané informace jako zdroj ke „spravedlivému“ potrestání viníků, ale umět moudře své děti vést, aby jejich prohřešky neměly dopad na jejich další život. Třeba tak, že je budeme varovat před tím, co není dobré a co by jim mohlo v budoucnu ublížit, aniž bychom se zmiňovali o tom, že se toho dopustili a že to na ně jejich sourozenec „práskl“.

Důvod nenávisti (v. 3-5)

> 3 Izrael Josefa miloval ze všech svých synů nejvíce; vždyť to byl syn jeho stáří. Proto mu udělal pestře tkanou suknici.
> 4 Když bratři viděli, že ho otec miluje nade všechny bratry, začali ho nenávidět a nepromluvili na něho pokojného slova.
> 5 Jednou měl Josef sen a pověděl jej svým bratrům; nenáviděli ho pak ještě více.

Je zajímavé, že Bible nezmiňuje jako důvod nenávisti to, že byl Josef žalovníček, který na ně žaloval jejich prohřešky. Náš text zmiňuje dva důvody, proč ho jeho bratři začali nenávidět. A ty jsou vážné a neměli bychom je přehlížet.

Prvním z důvodů je jejich zjištění, že ho otec *miluje nade všechny bratry.* Jistě, měl k tomu své důvody, byl *syn jeho stáří,* stejně jako jeho mladší bratr Benjamín. Navíc byl synem jeho milované ženy Ráchel, o kterou na rozdíl od ostatních svých žen, stál a usiloval. K těm ostatním přišel jako „slepý k houslím", bez vlastního přičinění.

Druhým důvodem byly Josefovy sny, ve kterých se mu bratří i s otcem klaněli. O tom jsme si už něco pověděli v předchozí kapitole o Josefově raném dětství. Tím, že tam Jákob zmiňuje i Josefovu matku, předpokládám, že tyto sny měl v raném dětství, kdy ještě Ráchel žila. Není divu, že když to bratří viděli, *začali ho nenávidět* a nepromluvili na něho pokojného slova.

K těmto důvodům nenávisti musíme zaujmout postoj ve dvou rovinách: v rovině lidských vztahů a pak v rovině duchovní, kdy Josef jako předobraz Krista „musel" být předmětem nenávisti.

V rovině lidských vztahů: Pokud rodiče upřednostňují některé své děti před ostatními, např. tím, že jim dopřejí něco, co jiným ne, ať už je to oblečení jako u Josefa, nebo lepší jídlo či úlevy v práci apod., zadělávají si na problém, který vede k tomu, že mezi sourozenci pak jsou špatné vztahy. Podobně „vybudovali" špatné

vztahy mezi sourozenci i Jákobovi rodiče, Izák a Rebeka. Vedlo to pak k tomu, že Ezau svého bratra Jákoba nenáviděl a chtěl ho zabít. A i přes chvilkové smíření, se jejich cesty nakonec zase rozešly. Týká se to i křesťanských rodin dnes. Znám rodiny křesťanů, kterých si vážím, kde se ale sourozenci nestýkají a nechtějí o sobě slyšet. Důvod je stejný: nestejný přístup rodičů k nim. Vleče se to i u jejich potomků. Škoda. Jak by to bylo krásné, kdyby se dokázali smířit!

Platí to i Josefových snech a jejich sdílení sourozencům. Nadřazenost jedněch nad druhými, povyšování se, vždycky vede jen k nenávistné reakci.

V rovině duchovní či „prorocké“: Josef je předobrazem Krista ve Starém zákoně. Proto „musel“ být jedinečný a přesahovat své bratry. Proto ho otec „musel“ milovat nade všechny své děti, proto Josef „musel“ mít sdílet svým sourozencům své sny, ve kterých nad nimi bude „panovat a oni se budou před ním klanět“. To se pak naplnilo v jejich životě fyzicky, ale ukazuje to především na Pána Ježíše Krista. I ON byl milovaným Synem svého nebeského Otce. Bible to o něm říká několikrát: *„Toto je můj Syn, Milovaný, v němž jsem nalezl zalíbení“* (viz Mt 3,17; 17,5; Mk 1,11 a 9,7; L 3,22). Také se před NÍM budou sklánět jednou nejen jeho sourozenci, *ale každé koleno; ti, kdo jsou na nebi i na zemi i pod zemí* (Fp 2,10). Pán Ježíš to prožíval podobně (J 1,10-11): *Na světě byl, svět skrze něj povstal, ale svět ho nepoznal. Přišel do svého vlastního, ale jeho vlastní ho nepřijali.*

Josefovy sny (v. 5-11)

> 5 Jednou měl Josef sen a pověděl ho svým bratrům. Nenáviděli ho pak ještě více. 6 Řekl jim: Poslechněte si prosím sen, který jsem měl. 7 Hle, vázali jsme na poli snopy. Tu můj snop povstal a zůstal stát, a vaše snopy obcházely kolem a klaněly se mému snopu. 8 Bratři mu řekli: Opravdu

budeš nad námi kralovat? Skutečně nám budeš vládnout? A nenáviděli ho kvůli jeho snům a kvůli jeho slovům ještě více. 9 Měl znovu jiný sen a vyprávěl ho svým bratrům: Hle, znovu jsem měl sen, a v něm se mi klanělo slunce, měsíc a jedenáct hvězd. 10 Vyprávěl ho otci a bratrům. Otec ho okřikl: Jakýs to měl sen? Cožpak snad přijdeme já, tvá matka a tvoji bratři, abychom se ti klaněli k zemi? 11 Bratři na něho žárlili, ale otec to zachovával v mysli.

K těmto snům jsme si již v předchozím to podstatné pověděli. Jeho starší sourozenci na něho kvůli těmto snům žárlili a představa, že by se mu jednou měli klanět, byla pro ně absurdní a nepředstavitelná a vyvolala jejich nenávist, která pak vyvrcholila při událostech v Dótanu, když Jákob poslal Josefa, aby hledal své bratry. I to se pak mělo naplnit na Pánu Ježíši Kristu, jehož byl Josef předobrazem. I jej poslal nebeský Otec na tuto zemi. Pán Ježíš pak stejně jako Josef šel a hledal své ztracené bratry. A i On pro svou zprávu o tom, že Syn člověka jednou přijde ve své slávě, byl předmětem nenávisti.

Bratří odešli pást dobytek do Šekemu (v. 12)

12 Bratři pak odešli, aby pásli ovce svého otce v Šekemu.

Po těchto událostech zůstal Josef u svého otce v Chebrónu. Jeho bratří pak odešli pást dobytek sami, bez něj. Museli se postarat o dobytek, který Jákob měl. Odešli na místo dřívějšího Jákobova pobytu, do Šekemu. Bylo to místo, které důvěrně znali z dřívějška. Šli tam přesto, že vzpomínky na toto místo nebyly zrovna ty nejlepší, kterými by se měli chlubit a kde se projevila jejich přirozená lidská povaha (viz 1M 34). Ale tak už to v životě chodí. I my se někdy vracíme na místa, kde jsme se nezachovali právě nejlépe, a která by měla pro náš život být poučením a varováním před opakováním starých chyb.

V životě víry je vždy nebezpečné vracet se zpět do míst, kde jsme selhali a ke způsobům života, který jsme vedli dříve. Hrozí totiž recidiva našich selhání. Dbejme na to.

Josef hledá své bratry (v. 13-17)

> 13 Tu Izrael řekl Josefovi: "Zdalipak nepasou tvoji bratři v Šekemu? **Pojď**, rád bych tě za nimi poslal." On mu odvětil: "**Tu jsem.**" 14 Izrael mu řekl: "Jdi a podívej se, je-li s tvými bratry a s ovcemi vše v pořádku, a podej mi zprávu." Poslal ho tedy z chebrónské doliny a on přišel do Šekemu. 15 Když bloudil tou krajinou, potkal ho nějaký muž a zeptal se ho: Co hledáš? 16 Odpověděl: Hledám své bratry. Pověz mi, prosím, kde pasou. 17 Ten muž mu řekl: Odtáhli odsud, protože jsem je slyšel říkat: Pojďme do Dótanu. Josef šel za svými bratry a nalezl je v Dótanu.

Josef šel do Šekemu, kde bratří měli být. Ale nebyli tam, byli někde jinde. Josef se nespokojí s tím, že bratří nejsou tam, kde mají být a nevrací se domů s nepořízenou, ale jde a hledá je dál. Hledá je, takže je to náhodnému pozorovateli nápadné.

> Tu ho nalezl nějaký muž, jak bloudí po poli, a zeptal se ho: "Co hledáš?" Odvětil: "Hledám své bratry. Pověz mi prosím, kde pasou." Muž mu řekl: "Odtáhli odtud. Slyšel jsem, jak říkají: »Pojďme do Dótanu.«" Josef tedy šel za svými bratry a nalezl je v Dótanu.

I zde je Josef předobrazem na Božího milovaného Syna, Pána Ježíše. Otec ho poslal na tuto zemi. Bylo to předpovězeno již v proroctví Izajáše (Iz 6,8-11):

> Potom jsem uslyšel hlas Panovníka, jak říká: Koho pošlu a kdo nám půjde? Řekl jsem: Zde jsem, pošli mne! I řekl: Jdi a řekni tomuto lidu: Stále poslouchejte ale nebudete rozumět, stále hleďte ale nebudete znát. Učiň srdce tohoto

> lidu tučným a jeho uši zacpi a jeho oči zalep, aby očima neviděl a ušima neslyšel a jeho srdce nerozumělo, neobrátil se a já ho neuzdravil. Nato jsem řekl: Až dokdy, Panovníku?

Dočasně neúspěšná byla Josefova mise konaná na pokyn Jákoba. Dočasně neúspěšná byla i mise Pána Ježíše ke svému lidu Izraeli v době jeho prvního příchodu. Ale jen dočasně! Nakonec to vše skončilo happy endem, a stejně jen dočasně došlo k zavržení Božího syna jeho lidem.

> Bude však zachráněn celý Izrael, jak je napsáno: ‚Ze Siónu přijde Vysvoboditel, odvrátí od Jákoba bezbožnosti´ (Ř 11,26).

Čemu se z toho můžeme naučit? I nám by mělo záležet na vůli nebeského Otce a také na tom, jak se daří naším bratřím a bližním v našem okolí. A to důsledně, nejen formálně. Nemáme se spokojit s tím, že je nenajdeme tam, kde by měli být, ale máme vynaložit úsilí na to, abychom zjistili, kde jsou. A to i tehdy, když vnímáme, že nejsme právě vítaní. Takto postupoval Pán Ježíš, a stejně bychom měli jednat i my.

Příležitost k pomstě (v. 18-24)

> 18 Oni ho viděli zpovzdálí, dříve, než se k nim přiblížil, a záludně se proti němu domluvili, že ho usmrtí. 19 Říkali jeden druhému: Hle, mistr snů přichází. 20 Nuže pojďte, zabijme ho a hoďme ho do jedné z těchto cisteren a řekneme, že ho sežrala divá zvěř. A uvidíme, co bude z jeho snů. 21 Uslyšel to Rúben a zachránil ho z jejich ruky. Řekl: Nezabíjejme ho! 22 Dále jim Rúben řekl: Neprolévejte krev. Hoďte ho do té cisterny v pustině, ale ruku na něho nevztahujte. To řekl, aby ho vysvobodil z jejich ruky, aby ho přivedl zpět k jeho otci. 23 Jakmile Josef přišel k bratrům, svlékli z Josefa jeho suknici, tu bohatě vyšívanou suknici,

> kterou měl na sobě, 24 a vzali Josefa a hodili ho do cisterny. Byla to prázdná cisterna, nebyla v ní voda.

Bratři už z dálky zpozorovali Josefa. A v jejich srdcích hned vzplály myšlenky na pomstu. Teď k tomu byla jedinečná příležitost! Jeho milovaný „ochránce“, tedy jeho otec, zde nebyl, nebyli zde ani svědkové, kteří by na ně žalovali. Otci chtěli namluvit, *že ho sežrala divá zvěř.* Kde není žalobce, tam není ani soudce.

Jak často lidé naletí na takovou příležitost. Ale šídlo v pytli neutajíš. Pán Ježíš nás varuje před podobnými věcmi:

> Vždyť nic není skrytého, co se nestane zjevným, ani ukrytého, co by zajisté nebylo poznáno a nevyšlo najevo (L 8,17).

Anebo:

> Není nic zahaleného, co nebude zjeveno, a nic skrytého, co nebude poznáno. Proto vše, co jste řekli ve tmě, bude slyšet na světle, a co jste pověděli do ucha v pokojích, bude vyhlášeno ze střech (L 12,2-3).

I čin Josefových bratří nakonec vyšel najevo a bylo to pro ně určitě obrovské zahanbení. Totéž se pak mělo opakovat i v životě Božího Syna, Pána Ježíše. Pán to věděl, proto o tom hovořil ve svém známém podobenství o vinaři a jeho synu (Mt 21,33-41):

> Jeden hospodář vysadil vinici, obehnal ji zdí, vykopal v ní lis a vystavěl strážní věž; potom vinici pronajal vinařům a odcestoval. Když se přiblížil čas vinobraní, poslal své služebníky k vinařům, aby převzali jeho díl úrody. Ale vinaři jeho služebníky chytili, jednoho zbili, druhého zabili, dalšího ukamenovali. Znovu poslal další služebníky, a to více než před tím, ale naložili s nimi právě tak. Nakonec k nim poslal svého syna; řekl si: `Na mého syna budou mít přece ohled!´ Když však vinaři shlédli syna, řekli si mezi

> sebou: `To je dědic. Pojďme, zabijme ho, a dědictví připadne nám!´ Chytili ho, vyvlekli ven z vinice a zabili. Když nyní přijde pán vinice, co udělá těm vinařům?" Řekli mu: "Zlé bez milosti zahubí a vinici pronajme jiným vinařům, kteří mu budou odvádět výnos v určený čas."

Čemu se můžeme z těchto veršů naučit? Buďme si vědomi toho, že nic nečestného neutajíme. Naše hříchy nás nakonec dostihnou. Varujme se takového jednání.

V této vypjaté situaci se ale přece jen někdo zachoval pozitivně. Byl to nejstarší bratr – **Ruben** – ten chce Josefa potají vysvobodit. Navenek sice souhlasí se svými bratry, ale v nitru ví, že to, co zamýšlejí, je hrozné a že by takto před otcem neobstál.

> Když to uslyšel Rúben, rozhodl se vysvobodit ho z jejich rukou. Zvolal: "Přece ho nebudeme ubíjet!" Dále jim Rúben řekl: "Neprolévejte krev. Vhoďte ho do cisterny, která je ve stepi, ale ruku na něj nevztahujte!" Chtěl ho z rukou bratrů vysvobodit a přivést k otci. V kritickou chvíli však chyběl, možná šel hledat zatoulané dobytče, a když se Rúben vrátil k cisterně, vidí, že tam Josef není. Roztrhl své roucho, vrátil se k bratrům a naříkal: "Ten hoch tam není. Co si jen, co si jen počnu?"

Judovo pragmatické řešení (v. 25-28)

> 25 Pak se posadili, aby pojedli chléb. Když pozvedli oči, tu uviděli karavanu Izmaelitů přicházející z Gileádu. Jejich velbloudi nesli ladanum, balzám a myrhu dolů do Egypta. 26 Tu řekl Juda svým bratrům: Jaký zisk z toho bude, když zabijeme svého bratra a utajíme jeho krev? 27 Pojďte, prodáme ho Izmaelitům, ale svou ruku na něho nevztahujme; vždyť to je náš bratr a naše tělo. Bratři Judu poslechli. 28 Když procházeli kolem midjánští obchodníci, vytáhli

> a vyndali Josefa z cisterny a prodali ho Izmaelitům za dvacet šekelů stříbra. Ti přivedli Josefa do Egypta.

Juda – zaujímá pragmatický postoj: Co budu mít ze smrti svého bratra. Raději na něm vydělám peníze:

> Juda řekl bratrům: "Čeho tím dosáhneme, když svého bratra zabijeme a jeho krev zatajíme? Pojďte, prodejme ho Izmaelcům, ale sami na něho nesahejme; vždyť je to náš rodný bratr."

Všichni **ostatní bratři** – projevují lhostejnost a nezájem o bratra. Hodili do cisterny a klidně jedí jídlo. Nářek bratra je nezajímá. Prozrazuje to jejich rozhovor před Josefem v 1M 42,21-22:

> A řekli si navzájem: "Jistě jsme se provinili proti svému bratru; viděli jsme jeho tíseň, když nás prosil o smilování, ale nevyslyšeli jsme ho. Proto jsme přišli do tísně teď my." Rúben jim odpověděl: "Cožpak jsem vám neříkal, abyste se na tom hochovi neprohřešovali? Neposlechli jste, a teď jsme voláni za jeho krev k odpovědnosti."

Judův návrh se zdál být velmi dobrý: Neponesou vinu na jeho smrti, zbaví se ho snad provždy, a ještě z toho budou mít navíc osobní prospěch.

A tak se od patriarchy Judy dostáváme k jinému Judovi s přízviskem Iškariotský, který také prodal svého výjimečného bratra za ještě větší sumu, 30 stříbrných, za cenu otroka. Tato částka představovala v tehdejší době mzdu dělníka asi za dva a půl roku. I čin tohoto Judy Iškariotského byl v Bibli prorokován v Za 11,12-13:

> Řekl jsem jim: Jestliže se vám to líbí, dejte mi mzdu, jestliže nikoli, upusťte od toho. Odvážili mi mzdu třicet šekelů stříbra. Hospodin mi řekl: Hoď to hrnčířovi, tu skvělou cenu, jíž mě ocenili. Vzal jsem těch **třicet šekelů stříbra** a hodil

> jsem to v Hospodinově domě hrnčířovi. A naplnění tohoto proroctví? V Mt 26,14.15 čteme: Potom jeden ze Dvanácti, který se jmenoval **Juda Iškariotský**, šel k velekněžím a řekl: „Co jste ochotni mi dát, když vám ho vydám?“ A oni mu odvážili třicet stříbrných.

A v Mt 27,3-10 čteme:

> Když jeho zrádce Juda uviděl, že byl Ježíš odsouzen, pocítil lítost a vrátil třicet stříbrných velekněžím a starším, říkaje: „Zhřešil jsem, zradil jsem nevinnou krev!“ Oni však řekli: „Co je nám po tom? To je tvoje věc!“ Tu pohodil ty stříbrné do svatyně a vzdálil se; pak odešel a oběsil se. Velekněží vzali ty stříbrné a řekli: „Není dovoleno vhodit je do chrámové pokladny, protože je to cena za krev.“ Uradili se a koupili za ně hrnčířovo pole k pohřbívání cizinců. Proto je ono pole až dodnes nazýváno Polem krve. Tehdy se naplnilo, co bylo řečeno skrze proroka Jeremjáše: ‚I vzali třicet stříbrných, cenu Oceněného, který byl oceněn od synů Izraele; a dali je za hrnčířovo pole, jak mi nařídil Pán.‘

Jen doplním věcnou **poznámku**: To, že v Mt 27,9 je uveden jako autor prorok Jeremjáš a citát je v proroku Zachariášovi, má svůj původ v hebrejské skladbě kánonu Bible. Tam prorok Zachariáš (jeden z malých proroků), je zařazen do skupiny NEBIIM ACHRONIM – další proroci, kde jsou tři velcí proroci Izajáš (Ješaja), Jeremjáš (Jirmeja) a Ezechiel (Jechezkel) a pak všech 12 malých proroků, mezi nimi i Zachariáš (Zekarja). Nejde tedy o Matoušovu neznalost, ale o skladbu hebrejské Bible!

Vraťme se však ještě jednou k pragmatickému řešení věcí. Určitě bude i nás lákat příležitost „zabít více much jednou ranou“. Ale dávejme si pozor na to, aby tam nebyla naše skrytá vypočítavost, aby nám nešlo o přihřívání naší polívčičky, našich sobeckých zájmů, a to na úkor druhých, jak to bylo v případě Judy a Josefa. To

se Pánu Bohu určitě nelíbí! Takové vypočítavosti se varujme! Nese totiž za sebou další hříchy, o kterých naše kapitola píše dál.

Jak to vysvětlíme otci? (v. 29-33)

> 29 Pak se Rúben navrátil k cisterně a uviděl, že Josef v cisterně není. Roztrhl své roucho, 30 vrátil se ke svým bratrům a říkal: Ten chlapec už tu není. A co já, kam já půjdu? 31 Nato vzali Josefovu suknici, zabili kozla a namočili suknici do krve. 32 Tu bohatě vyšívanou suknici nechali přinést ke svému otci se slovy: Toto jsme nalezli. Prozkoumej to, prosíme. Je to suknice tvého syna, nebo není? 33 Poznal ji a řekl: To je suknice mého syna Josefa! Sežrala ho divá zvěř! Josef je jistě rozsápán!

U jednoho hříchu nikdy nezůstane. To poznal třeba i David po svém cizoložství s Batšebou. Snažil se pak zamaskovat následky svého činu, a když to nešlo jinak, dostal se tak daleko, že nechal manžela Batšeby padnout v boji. Tak je to s hříchem pokaždé – táhne za sebou celý řetěz dalších a dalších hříchů. Nejinak tomu bylo i v případě Josefových bratří poté, co ho prodali midjánským kupcům.

Věděli, že budou muset otci vysvětlovat, kde je Josef, a že to bude velký problém. A tak dali hlavy dohromady a přišli na „geniální plán“, kdy by nemuseli s pravdou ven. *A tak vzali Josefovu suknici, zabili kozla a namočili suknici do krve.* Tu přinesli otci se slovy: Tohle jsme našli. Není to náhodou oděv tvého syna? A ostatní už nechali na něm. Ubohý Jákob ho samozřejmě poznal, i když byl zakrvácený, a ostatní už byla otázka jeho fantazie: *Sežrala ho divá zvěř! Josef je jistě rozsápán!* A bratří si mohli „oddechnout“ – podezření na ně už nemělo v tuto chvíli místo.

Tak daleko to může v životě dojít, pokud se jednou pustíme na cestu hříchu. Vymýšlení výmluv, lhaní, podvody, předstírání něčeho, co není. Je smutné, že toto platí i v životě křesťanů v dnešní

době, pokud opustí úzkou cestu za Pánem a nechají se svést lákadly Božího nepřítele satana. A on jich má nepřeberně! Kéž nás Pán chrání před neupřímností a pokrytectvím. Táhnou za sebou další a další hříchy a vedou k tragédiím v životech jednotlivců, rodin i sborů.

Pokrytecké potěšování (v. 34-35)

> 34 Jákob roztrhl své roucho, vzal si přes bedra pytlovinu a po mnoho dní truchlil pro svého syna. 35 **Všichni jeho synové** a všechny jeho dcery povstali, aby ho potěšili, ale nechtěl se dát potěšit a říkal: Truchlící sestoupím ke svému synovi do podsvětí. Tak nad ním plakal jeho otec.

Jak jsme si již uvedli, u jednoho hříchu to nekončí – Satan usiluje o to, aby se hříchy kupily, za jedním následuje další a pak další… Jákob, který se domníval, že Josefa roztrhala divá zvěř, nesl tuto ztrátu milovaného syna pochopitelně velmi těžce.

Jak na to reagovali jeho blízcí, jeho rodina? Je obvyklé, že ostatní se při takových příležitostech snaží své příbuzné potěšit a pomoci jim ztrátu překonat. To, že ho utěšovaly jeho dcery a vnoučata, je zcela v pořádku, pokud nevěděli, jak se věci skutečně mají. Ale co **všichni jeho synové**? Ti, kteří dobře věděli, že všechno je úplně jinak! A přitom nesli smutek spolu s ním, i když předtím udělali vše proto, aby se nenáviděného bratra zbavili. Jak daleko dovede člověk klesnout! Pokrytectví a přetvářka. Další hříchy. V Bibli to není jediný případ takového pokrytectví. Dopustil se ho David po hříchu s Batšebou. Čteme také o Jišmaelovi, synu Netanjášovu, který také zabil své soukmenovce a pak nad nimi pokrytecky plakal (viz Jr 41,1-7).

Co je smutné, že tento způsob pokrytectví nevymizel ze společnosti. Vidíme to v politickém životě, kdy vedoucí politikové velmocí prolévají „krokodýlí slzy“ nad oběťmi válek, které sami vyvolali. Ale co je mnohem horší, že podobného způsobu života se

dopouští i ti, kteří si říkají „křesťané“. Varujme se takového jednání – je to před Pánem Bohem ohavnost.

Josef prodán v Egyptě Potífarovi (v. 36)

> 36 Midjánci Josefa prodali do Egypta faraonovu dvornímu úředníku Potífarovi, veliteli tělesné stráže.

O dalších osudech Josefa pak čteme v následujících kapitolách. Zde čteme jen to, že se dostal k faraonovu veliteli tělesné stráže. Bylo to však Boží moudré řízení, aby se později Josef mohl dostat přímo k faraonovi. Ale o tom dále.

Aplikace:

- **Jaký je vztah lidí k Ježíši Kristu?**
- **Jaký je můj vztah k Ježíši Kristu?**
- **Jaký je vztah Pána Ježíše k nám, ke mně osobně?**

Zkusme přemýšlet o těchto otázkách a dát si na ně odpověď! Kým je pro lidi dnešní doby a také i pro nás Pán Ježíš, jehož předobrazem je Josef v našem příběhu. Za koho ho lidé považují, pokud vůbec připouštějí to, že zde byl? Je jen velký myslitel, divotvorce, filosof, náboženský snílek, fanatik… anebo je tím, co o sobě prohlašuje: Boží syn, který přišel, aby nás zachránil od věčného zahynutí?

A jaký je můj vztah k Pánu Ježíši? Mám vůbec k němu nějaký osobní vztah? A pokud ne, co se dá změnit v mém životě? A neměl bych ho změnit ještě dnes?

Zkusme také přemýšlet, jak se Pán Ježíš k nám osobně zachoval.

Služba otroka

1M 39,1-23

Tato kapitola popisuje tu část Josefova života, kterou strávil na různých místech jako otrok. Služba otroka byla pro dnešní dobu nepředstavitelně těžká. Musel dělat to, co mu jeho majitel nařídil. Ať byl už jako otrok kdekoliv, přes nejrůznější trampoty, které musel zažít, však na něm spočívalo Boží požehnání, které bylo viditelné všem kolem něj. A vždy se tam objevuje klíčová věta: ***S Josefem však byl Hospodin,*** *takže ho provázel zdar.* To vždy vyvolalo důvěru jeho „majitelů", kteří mu svěřili odpovědnost za chod svých povinností. I v této otrocké službě je Josef předobrazem nebo starozákonním vzorem, který se pak naplnil v životě Božího Syna, *Pána Ježíše Krista.* I o něm se prorocky mluví jako o služebníku či doslova „otroku" – zejména u proroka Izajáše 42,1-3:

> Hle, můj otrok, kterého budu pevně držet, můj vyvolený, jehož si má duše oblíbila. Vložil jsem na něj svého Ducha, a přinese právo národům. Nebude křičet ani se pozdvihovat ani nebude venku slyšet jeho hlas. Nalomenou třtinu nezlomí a hasnoucí knot neuhasí, bude vynášet pravdivý soud.

Za zmínku také stojí závěr 52. kapitoly:

> Hle, můj otrok bude mít úspěch, bude vyvýšen, povznesen a velice zveleben. Tak jako mnozí se nad ním zhrozí -- tak nelidsky zohaven bude jeho vzhled, jeho vzezření nepodobné lidským synům -- tak přivede v úžas mnohé národy.

> Králové kvůli němu zavřou svá ústa, protože uvidí to, co jim nebylo vyprávěno, a pochopí to, o čem neslyšeli.

Také v známé 53. kapitole čteme ve verších 11 a 12:

> Z námahy své duše uvidí ovoce a nasytí se. Svým poznáním můj spravedlivý otrok ospravedlní mnohé a jejich provinění on sám ponese. Proto mu dám podíl ve velikých zástupech a s nespočetnými bude dělit kořist, protože vylil na smrt svou duši a byl započten mezi vzpurné. On odnesl hřích mnohých a je přímluvcem za vzpurné.

Ostatně to čteme v Novém zákoně přímo z úst našeho Pána:

> Syn člověka nepřišel, aby si nechal posloužit, ale aby posloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé (Mt 20,28).

Kapitola obsahuje následující úseky v Josefově otrocké službě:

- Josef v domě Potífarově (v. 1-3)
- Josefova věrná služba (v. 4-6)
- Postoj v pokušení (v. 6-9)
- Útěk před pokušením (v. 10-12)
- Josef obviněn jeho ženou (v. 13-20)
- Josef v královském vězení (v. 20-23)

Podívejme se na tato místa teď podrobněji:

Josef v domě Potífarově (v. 1-3)

> 1 Josef byl odveden dolů do Egypta. Od Izmaelců, kteří ho tam dovedli, si ho koupil Egypťan Potífar, faraónův dvořan, velitel tělesné stráže. 2 **S Josefem však byl Hospodin,** takže ho provázel zdar; byl v domě svého egyptského pána. 3 Jeho pán viděl, že je s ním Hospodin a že všemu, co on činí, dopřává Hospodin zdaru.

Josef byl zcela nepochybně výjimečnou osobností. V čem spočívala jeho výjimečnost? Tkví ve větě, která se v Josefově příběhu vyskytuje vícekrát – „S Josefem však byl Hospodin“. I když musel procházet ve svém životě hlubiny i výšiny, nesmírné ponížení a poté zase slávu, ve všech těchto situacích byl Hospodin s ním. Byl s ním, když byl v poušti v Dótanu vhozen do cisterny, když ho prodali Potífarovi jako otroka, byl s ním i ve vězení královských vězňů, ale i když byl správcem všeho, co Potífar měl, i když byl ve vězení jako správce, a nakonec i před faraonem.

V tom je Josef opět předobrazem Pána Ježíše. I on procházel obdobími, kdy procházel velkým ponížením – narodil se do jeslí, žil jako syn tesaře, zažil chvíle, kdy mu provolávali slávu a chtěli ho udělat králem, ale také chvíle, kdy ho pronásledovali, chtěli ho svrhnout z hory, chtěli ho kamenovat, a nakonec ho přibili ke kříži, aby pak nakonec slavně vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa, kde je po pravici Boha Otce.

V tom všem však jasně vyniká velmi důležitý biblický princip, vyjádřený v knize Přísloví:

> „Bázeň před Hospodinem napomíná k moudrosti, slávu předchází pokora“ (Př 15,33; viz také 18,12).

Věrná služba Josefa (v. 4-6)

> 4 Josef proto získal jeho přízeň a posluhoval mu. Potífar ho ustanovil správcem svého domu a svěřil mu všechno, co měl. 5 A od té chvíle, co ho Egypťan ustanovil ve svém domě nade vším, co měl, žehnal Hospodin jeho domu kvůli Josefovi. Hospodinovo požehnání bylo na všem, co měl, v domě i na poli. 6 Ponechal tedy všechno, co měl, v rukou Josefových. Nestaral se přitom o nic, leda o chléb, který jedl.

Josefova věrnost Hospodinu způsobila, že se Pán Bůh k němu přiznal, a že vše, na co sáhl, se mu dařilo. Jeho majitel si toho povšiml,

i to, jak má sám prospěch i užitek z jeho služby, a tak není divu, že ho ustanovil správcem svého domu. Jistě to nebylo najednou, byl to proces, ale postupně mu svěřil vše. Sám se nemusel vůbec o nic starat.

V této věrnosti je Josef předobrazem Pána Ježíše Krista, který byl věrným svému Bohu a Bůh proto žehnal i všem těm, jimž Pán sloužil. On sám o sobě říká, jak už bylo zmíněno:

> Syn člověka nepřišel, aby si nechal posloužit, ale aby posloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé (Mt 20,28).

Nemusíme se o svou spásu starat, vše, co bylo potřeba, zajistil on svou obětí na kříži.

Zároveň je to však výzva i pro nás, křesťany 21. století. Bude nám Josef (a o to víc Pán Ježíš) příkladem, jak máme trávit svůj život? Ne získáváním přízně a podlézáním, ne budováním vlastní kariéry a získáváním co nejvíce výhod, ne úsilím o pohodlný a bezstarostný život, ale věrnou a poctivou službou a to všude, kam nás náš Pán postaví. Ať už je to naše rodina, naši sousedé, naši zaměstnavatelé či bratří a sestry ve sboru, kam chodíme. Sloužit není populární, zejména, když naši službu nikdo neocení. Ale jen tak se dochází ke skutečné velikosti. I to nás učí opakovaně Pán Ježíš:

> Králové národů panují nad nimi a ti, kteří nad nimi mají pravomoc, jsou nazýváni dobrodinci. Avšak ne tak vy; kdo je mezi vámi největší, buď jako ten nejmenší, a kdo je vedoucí, buď jako ten, který slouží (viz Mt 20,25-27; L 22,25.26).

Postoj v pokušení (v. 6-9)

> Josef byl krásné postavy, krásného vzhledu. 7 Po těchto událostech se stalo, že se žena jeho pána do Josefa zahleděla a naléhala: "Spi se mnou!" 8 Ale on odmítl a ženě svého pána řekl: "Pokud mě tu můj pán má, nestará se o nic, co je v domě; svěřil mi všechno, co má. 9 V tomto domě není

> nikdo větší než já. Nevyňal z mé správy nic, jen tebe, protože jsi jeho manželka. Jak bych se tedy mohl dopustit takové špatnosti a prohřešit se proti Bohu!"

Josef si počínal nejen moudře ve správě domu, ale byl to navíc hezký mládenec (bylo mu 17 let). Není divu, že se stal objektem choutek manželky jeho pána. Ta neměla nic na práci – a jak známo, zahálka je matkou hříchu. A tak Josefa sváděla – a určitě to byl pro kluka v pubertě opravdu silný svod. Většina jeho vrstevníků by podlehla – proč si neužít se ženou, která se sama nabízí? Josef však odolal. Jeho pohled opravdu připomíná, že to byl člověk, který měl opravdovou „Boží bázeň". Odmítl. Poprvé, podruhé… a kdoví pokolikáté. Jenže pro paničku to byla výzva. Chtěla si dokázat, že ho dostane.

I Pána Ježíše lidé sváděli lidé ke zlému. Stále hledali příležitost, jak jej „nachytat", aby ho mohli obžalovat. Ale On nikdy neustoupil z Božích zásad, nikdy se nedopustil toho, co je v očích Božích zlé. Vždy je odkázal na Boží slovo a nikdy nepodlehl ani jejich lákavým nabídkám (třeba aby ho učinili králem). Stál pevně na svých zásadách.

Tím je vzorem i pro nás. I my dostáváme „nabídky, které se neodmítají" – pokud jen trochu slevíme ze svých zásad. Satan má nepřebernou škálu takových lákadel. Přece to dělají všichni – tak proč děláš drahoty? Nebuď hlupák, chyť příležitost za pačesy! Kéž zůstaneme pevní v následování svého Pána a nenecháme se svést takovými lákavými nabídkami, které jsou v konečném důsledku vždycky k naší škodě a k zneuctění Božího jména.

Útěk před pokušením (v. 10-12)

> 10 I když mluvila k Josefovi den co den, neuposlechl ji, aby k ní ulehl a byl s ní. 11 Jednoho dne přišel do domu, aby dělal svou práci, a nikdo z domácích v domě nebyl. 12 Tu ho

uchopila za oděv se slovy: Lehni si se mnou! Zanechal svůj oděv v její ruce, utíkal a odešel ven.

Potífarova žena chtěla svést mladého a hezkého otroka za každou cenu. A tak si našla příležitost. Jenže dopadlo to jinak, než předpokládala. Josef nepodlehl, nechal jí v rukou šaty, za které ho držela a utekl. A zhrzená žena začala přemýšlet o pomstě. Josefovy šaty v ruce – a tak začala křičet a svolávat služebnictvo a namluvila jim přesně opak toho, jak to ve skutečnosti bylo: Ten kluk mě chtěl znásilnit! A tuto verzi pak sdělila i svému muži po návratu domů. Komu bude věřit? Jí, anebo otrokovi? Další průběh události jí dal za pravdu. Nevinný Josef byl potrestán a dostal se do královského vězení.

Z tohoto příběhu máme poučení: Dostaneme-li se do pokušení, pak je jediné řešení pro nás lidi, protože jsme jen lidé (na rozdíl od Pána Ježíše), je utéct. A to i za tu cenu, že budeme nespravedlivě a nepravdivě obviněni z toho, co zamýšleli ti druzí. Pán Bůh o nás ví: a On nás provede i těmi nejtěžšími chvílemi našeho života.

Někdy se nám zdá, že Boží jednání s námi lidmi nedává smysl. Proč právě ti hodní a zbožní trpí, zatímco lumpové se mají dobře? Smysl to dá, když si uvědomíme, že Pán Bůh jedná ze své perspektivy – připravuje cestu pro další kroky. Na Josefa nezapomněl – ale měl na mysli i jeho nehodné bratry, jeho utrápeného otce a také celý okolní svět.

Utrpení Pána Ježíše a jeho smrt na kříži také lidem tohoto světa nedává smysl. Pro Židy je to pobuřující, že by Mesiáš měl být takto pohaněn – a pro Řeky (obecně nás pohany) to je bláznovství. Ale pro ty, kdo věří, je to Boží moc. Tak to vyjádřil Pavel: „pro povolané, jak pro Židy, tak pro Řeky, je Kristus Boží moc a Boží moudrost. Neboť bláznovství Boží je moudřejší než lidé a slabost Boží je silnější než lidé“ (1Ko 1,24.25).

Josef obviněn jeho ženou (v. 13-19)

> 13 Když viděla, že zanechal svůj oděv v její ruce a utekl ven,
> 14 svolala své domácí a říkala jim: Podívejte, přivedl nám
> hebrejského muže, aby s námi laškoval! Přišel ke mně, aby
> se mnou ležel, ale hlasitě jsem křičela. 15 Když uslyšel, že
> jsem začala hlasitě křičet, zanechal svůj oděv u mě, utíkal
> a odešel ven. 16 Nechala si jeho oděv u sebe, dokud jeho pán
> nepřišel domů, 17 a povídala mu totéž: Přišel ke mně ten
> hebrejský otrok, kterého jsi nám přivedl, a chtěl se mnou
> laškovat. 18 Ale když jsem začala hlasitě křičet, zanechal
> svůj oděv u mne a utekl ven. 19 Když jeho pán slyšel slova
> své ženy, která mu říkala: To a to mi tvůj otrok udělal,
> vzplanul hněvem…

Josef byl ve svém postoji neoblomný. Svou věrnost a bezúhonnost vyřešil tak, že se ženě vytrhl z rukou a utekl. Potíferova žena konečně pochopila, že ho nesvede. Ale teď zřejmě dostala strach, co když si bude Josef na ni u svého pána stěžovat. Tak se rozhodla tomu předejít. Vhodnou záminku měla – Josefův oděv. Spustila alarm. Když se služebnictvo seběhlo, ukázala doličný předmět a prohlásila, že se ji Josef pokusil znásilnit. Totéž pak tvrdila i svému muži a měla i „svědky“, kteří doličný předmět viděli (i když u té události sami nebyli). To jsou praktiky lidí dodnes. Lidé dovedou vytvářet své „verze“ skutečnosti, která ale proběhla zcela jinak. Samozřejmě, její manžel věřil své ženě více než svému otrokovi. Vzplanul „spravedlivým“ hněvem a zjednal rázně pořádek ve svém domě.

I v tom je Josef předobrazem Pána Ježíše. Pán Ježíš věrně sloužil svému Otci a nenechal se ničím od své věrnosti svést. Nikdy se nedal vyprovokovat lichotkami ani pohrůžkami vůdců svého národa. Ti se přesvědčili, že ho nesvedou – a začali mít strach o svou existenci. Máme to zaznamenáno v J 11,47-52:

> Velekněží a farizeové shromáždili veleradu a říkali: „Co uděláme? Vždyť tento člověk činí mnohá znamení. Jestliže ho necháme tak, všichni v něho uvěří a přijdou Římané a vezmou nám toto místo i národ.“ Jeden z nich, nějaký Kaifáš, který byl onoho roku velekněz, jim řekl: „Vy nic nechápete; ani nemyslíte na to, že je pro vás lépe, aby jeden člověk zemřel za lid, než aby zahynul celý národ.“ Toto však neřekl sám ze sebe, ale jako velekněz onoho roku vyslovil proroctví, že Ježíš má zemřít za národ, a ne jenom za národ, ale také za to, aby rozptýlené Boží děti shromáždil v jedno.

A tak hledali záminku, jak se ho zbavit. Použili k tomu mj. lživá svědectví:

> Velekněží, starší a celá velerada hledali proti Ježíšovi křivé svědectví, aby ho mohli odsoudit k smrti, ale nenašli, ačkoli předstoupilo mnoho křivých svědků. Nakonec předstoupili dva křiví svědkové a řekli: „Tento člověk říkal: Mohu zbořit Boží svatyni a ve třech dnech ji vybudovat“ (Mt 26,59-61).

A tak ve lživém vykonstruovaném procesu dosáhli toho, že Pilát, navzdory svému přesvědčení o Ježíšově nevině, jej vydal na smrt ukřižováním.

I my musíme počítat s tím, že pokud budeme věrně následovat svého Pána a odmítneme se podílet na podvodné praxi našeho okolí (sám jsem to prožil např. při odmítnutí podepisování fiktivních vyúčtování služebních cest za cílem získání černých fondů), pak musíme počítat s tím, že nám lidé přinejmenším nebudou tleskat, ale v horších případech se budou mstít. Takových příkladů je nespočet: drobné krádeže v zaměstnání (papír, složky, šroubky apod.), nepravdivé výpovědi při dopravních nehodách, fingované pojistné události apod. To nám připomíná už apoštol Petr:

> Když tedy Kristus za nás trpěl v těle, i vy se vyzbrojte týmž smýšlením… abyste po zbývající čas života v těle již nežili

> podle lidských žádostí, nýbrž podle Boží vůle. Dost již zajisté na tom, že jste v uplynulém čase života vykonávali vůli pohanů, když jste žili v bezuzdnostech, v žádostech, v opilství,v hýření, v pitkách… Proto se diví, že s nimi neběháte do téhož proudu prostopášnosti, a urážejí vás (1Pt 4,1-4).

To platilo pro věřící tenkrát, ale dnes to platí naprosto stejně!

Josef v královském vězení (v. 20-23)

> 20 vzal ho a uvrhl ho do věznice, do místa, kde byli vězněni královští vězni. Tak se tam ocitl ve věznici. 21 Ale Hospodin byl s Josefem a rozprostřel nad ním milosrdenství a dal mu milost v očích velitele věznice. 22 Velitel věznice svěřil všechny vězně ve věznici do Josefových rukou, takže řídil všechno, co se tam dělalo. 23 Velitel věznice nedohlížel na nic, co bylo v jeho rukou, protože Hospodin byl s ním. Co Josef činil, tomu Hospodin dopřával úspěch.

O pobytu Josefa ve vězení bude pojednávat více další kapitola. Josef se bez jakéhokoliv prokazatelného důvodu nespravedlivě dostal do vězení. To v nás může vyvolávat pochybnosti o důvěře v Hospodina. Vždyť mu přece tolik důvěřoval – a najednou se ze dne na den dostává z pozice správce domu bohatého muže do „díry“ – do státního vězení, kde byli královští vězni. To je odměna za jeho věrnost? A přece v těchto několika verších dvakrát řečeno, že Hospodin byl s Josefem. A dokonce čteme, že rozprostřel nad ním milosrdenství a dal mu milost v očích velitele věznice. Ono to totiž nebylo jen tak „náhodou“. Pán Bůh připravoval Josefa na jeho úkol – být Zachráncem nejen Egypta, ale i Božího lidu. A k tomu potřeboval dostat Josefa k faraonovi. Jako Potífarův otrok by se k faraonovi nikdy nedostal. Je úžasné sledovat Boží cesty, jak On připravuje své služebníky k tomu, aby mohli posloužit jeho vůli.

Proto musel do vězení, kde byli královští vězni, i když se nám to z lidského hlediska zdá být nespravedlivé. Ale Pán Bůh byl s Josefem, připravoval mu další kroky. I ve vězení to bylo podobné jako v domě Potífarově. Josef se postupně stal vrchním kápem ve vězení a řídil vše, co se tam dělo. Co Josef činil, tomu Hospodin dopřával úspěch. Skutečně platí to, co nám Bůh sdělil v proroku Izajášovi:

> Vždyť moje myšlení nejsou myšlení vaše, ani vaše cesty nejsou cesty mé, je Hospodinův výrok. Neboť jako jsou nebesa vyšší než země, tak jsou mé cesty vyšší než cesty vaše a má myšlení vyšší než myšlení vaše… tak bude mé slovo, které vyjde z mých úst: Nenavrátí se ke mně s prázdnou, nýbrž vykoná to, co si přeji, a zdárně dokáže to, k čemu ho pošlu. Neboť s radostí vyjdete a budete vedeni v pokoji (Iz 55,8-12).

To, co platilo tehdy, platí i dnes v 21. století! Pán Bůh bude s námi ve všech situacích, do kterých nás postaví – to vše směřuje k naplnění jeho záměrů.

Byl jsem ve vězení… (1M 40,1-23)

V závěru předchozí kapitoly jsme se dozvěděli, že se Josef pro svou zásadovost a věrnost dostal na základě intrik Potífarovy ženy do královského vězení. Tam s ním ale byl Hospodin a Josef si svou pokorou a věrností opět vydobyl přední místo – byl pověřen správou vězení. Tato kapitola je pokračováním Josefova příběhu. Co se dělo dál? Můžeme ho sledovat v následujících odstavcích, které nám popisují jeho další zkušenosti jako vězně:

- Situace v královské věznici (v. 1-4)
- Problém nejvyššího číšníka a nejvyššího pekaře se snem (v. 5-7)
- Sen vrchního číšníka (v. 8-13)

- Josefova prosba o přímluvu (v. 14-15)
- Sen vrchního pekaře (v. 16-19)
- Faraonovy narozeniny (v. 20-22)
- Číšník na Josefa zapomněl (v. 23)

Situace v královské věznici (v. 1-4)

> 1 I stalo se po těch událostech, že se číšník egyptského krále
> a pekař prohřešili proti svému pánu, egyptskému králi. 2
> A farao se rozhněval na své dva dvorní úředníky, na vrchního
> číšníka a na vrchního pekaře, 3 a dal je do vazby v domě
> velitele tělesné stráže, do věznice, kde byl vězněn Josef. 4
> Velitel tělesné stráže určil Josefa k nim, aby jim sloužil. Tak
> byli ve vazbě nějaký čas.

Je zajímavé sledovat, jak Pán Bůh krok za krokem Josefa připravoval na jeho poslání „Zachránce světa“. Bez jakéhokoliv zavinění se dostal do královského vězení. Mohl to považovat za křivdu. Ale později sám pochopil, že ho tam Pán Bůh potřeboval mít. Pro svou věrnost ve vězení povýšil, stal se „kápem“ – tedy vězněm s pravomocí dozorce. Pak Pán Bůh způsobil, že se nějakým způsobem provinili faraonův číšník a pekař, a dostali se do královského vězení, kde byl Josef, který je dostal na starost. Tak se seznámili. To bylo velmi důležité pro další chod událostí. Josef se k nim choval lidsky, jak uvidíme dále. Nebyla to chladná rutina dozorce či dokonce šikanování, jak to často vídáme ve věznicích dnes. Vznikl mezi nimi přátelský vztah.

I v tom je nám Josef vzorem a ukazuje opět na toho, jehož je předobrazem, na Pána Ježíše. Jak se chováme my k lidem, kteří jsou v podobné situaci jako my? Dovedeme jim přátelsky dopřát úlevu a vyslechnout je, jejich nářky a jejich problémy? Učme se to – je to cesta, aby i nás Pán Bůh mohl použít, osvědčíme-li se, k dalším a větším úkolům.

Problém nejvyššího číšníka a nejvyššího pekaře se snem (v. 5-7)

> 5 Oba měli sen. Oba měli sen téže noci; sen každého měl svůj význam, sen číšníka i pekaře egyptského krále, kteří byli ve věznici vězněni. 6 Když k nim Josef ráno přišel a uviděl je, hle, byli skleslí. 7 Zeptal se tedy faraonových dvorních úředníků, kteří s ním byli ve vazbě v domě jeho pána: Proč jsou dnes vaše tváře tak skleslé? 8 Odpověděli mu: Oba jsme měli sen a není, kdo by jej vyložil. Josef jim řekl: Což nenáleží výklad Bohu? Prosím, vyprávějte mi je.

Povšimněme si opět Josefovy věrné služby. Nevykonával ji jako rutinní povinnost bez zájmu, ale všímá si, že oba jsou nějací skleslí a bez nálady. Zřejmě byli ve společné cele a asi si o svém osudu povídali. Důvod jejich skleslé nálady byl ten, že oba měli té noci neobyčejný sen, který měl podobné rysy. Což o to, lidem se ve snu zdají různé hlouposti, ale některé sny jsou tak živé, že člověk nemůže jinak než o nich přemýšlet, co znamenají – zejména když dva lidé mají sny s podobnými rysy, týkajícími se jejich povolání. To nemohla být náhoda. Pán Bůh totiž mluví k lidem různými způsoby, mj. i prostřednictvím živých snů. A protože si nedokázali vysvětlit, co to znamená, byli z toho nešťastní, čehož si Josef okamžitě všiml a ptal se jich na důvod jejich zármutku. Pověděli mu důvod, že měli zvláštní sen s podobnými rysy, které si neumí vysvětlit. Jak uvidíme z dalšího, Josef znal řešení.

Dnes je spousta vykladačů snů, existují snáře. Ale to jsou lidské způsoby, jak se vyrovnat s věcmi, které přesahují naše chápání. Bývají většinou zavádějící a satan je zneužívá k tomu, aby nás odvedl od Boha. Tyto živé sny je třeba řešit s Bohem – jinak můžeme dojít k tragickým omylům. Spolehlivý výklad snu nám může dát jen ten, kdo nám tento zvláštní sen dal – a to je Pán Bůh. Hledejme řešení u něho, ne v lidských prostředcích.

Sen vrchního číšníka (v. 9-13)

> 9 Tedy vrchní číšník vyprávěl Josefovi svůj sen a říkal mu: Ve svém snu jsem před sebou uviděl vinnou révu 10 a na té révě tři ratolesti. Jakmile vypučela, vyrazily její květy a zrály její vinné hrozny. 11 V ruce jsem měl faraonův pohár, bral jsem hrozny, vymačkal jsem je do faraonova poháru a podal, jsem pohár faraonovi do ruky. 12 Josef mu řekl: Toto je výklad snu. Tři ratolesti jsou tři dny. 13 Během tří dnů farao povýší tvou hlavu a vrátí tě do tvého úřadu. A budeš podávat faraonův pohár do jeho ruky podle původního práva, když jsi byl jeho číšníkem.

Vrchní číšník byl vždy na královských dvorech velmi důležitá osoba. Odpovídal totiž za to, že králi nikdo nenalije otrávené víno. To se v historii lidstva dělo zcela běžně, když se našla vlivná opozice, která se vládce chtěla zbavit. Nevíme, jaký byl jeho prohřešek, pro který se dostal do vězení. Neměl tam však zůstat trvale. Pán Bůh měl v záměru ho vrátit zpět ke dvoru, aby pak připravil cestu pro Josefa, aby se mohl dostat na faraonův dvůr. A aby o tom v budoucnu nebylo pochyb, oznámil mu to předem prostřednictvím zvláštního snu, se kterým si nevěděl rady. Náš text uvádí jeho vyprávění Josefovi, který ho se zájmem poslouchal. A podle toho, co řekl, že výklad náleží Bohu, pak tento sen číšníkovi vyložil. Měl se po třech dnech vrátit do svého úřadu na faraonově dvoře. Aby nebylo pochyb – tak uvedl přesnou konkrétní časovou lhůtu. To nikdo z lidí nedokáže.

Tak předivné jsou Boží cesty. Nikdo z lidí je nemůže ovlivnit – to, co Pán Bůh řekne, se opravdu stane. Takového Boha máme! Jsme těmi, kteří mu podobně jako Josef důvěřují? Kteří věrně slouží svému Pánu a lidem kolem nás, ať už jsme kdekoliv, ve slávě nebo v pohanění? Mělo by to být podnětem i pro nás dnes. Pán Bůh hledá

takové služebníky, a také je pak, stejně jako Josefa, za jejich věrnou službu odmění.

Josefova prosba o přímluvu (v. 14-15)

> 14 Jen si na mě vzpomeň, až se ti dobře povede, a prokaž mi, prosím, milosrdenství: zmiň se o mně faraonovi a nechej mě vyjít z tohoto domu. 15 Vždyť jsem byl vskutku ukraden z hebrejské země a ani zde jsem se nedopustil ničeho, zač by mne měli vsadit do žaláře.

Josef neměl vůbec žádné pochybnosti, že dojde k tomu, co mu Bůh ohledně číšníka zjevil. Sám byl ve stejném vězení, a to bez jakéhokoliv soudního procesu a možnosti odvolat se. Proto prosí číšníka, aby na něho nezapomněl a zmínil se o jeho případu před faraonem a pomohl se mu dostat z vězení. Sděluje oběma vězňům, jak se dostal do Egypta a také i o tom, proč a jak se dostal do vězení. Viděl zde příležitost, jak se dostat na svobodu, a tak ji využil. Netoužil po žádné satisfakci a vyplacení náhrad, jak se to děje dnes – chtěl jen žít normální lidský život na svobodě. Myslím, že je to legální, a že i my můžeme takové příležitosti využít. Ostatně tak to chápal i Pavel, když píše v 1Ko 7,21:

> Byl jsi povolán jako otrok? Nedělej si s tím starosti. Jestliže se však můžeš stát svobodným, raději toho využij.

Sen vrchního pekaře (v. 16-19)

> 16 Když vrchní pekař viděl, že vyložil sen dobře, řekl Josefovi: Také já jsem ve svém snu něco viděl: Hle, tři koše pečiva byly na mé hlavě. 17 V nejhořejším koši bylo jídlo pro faraona -- různé pekařské výtvory, a ptáci je jedli z koše na mé hlavě. 18 Josef odpověděl slovy: Toto je výklad snu. Tři koše jsou tři dny. 19 Během tří dnů farao povýší tvou hlavu od tebe a pověsí tě na dřevo. Ptáci z tebe budou jíst maso.

Tento sen byl na rozdíl od snu vrchního číšníka předzvěstí velké tragédie. I jeho sen souvisel s jeho prací pekaře – viděl tři koše pečiva. Byly tam vybrané lahůdky pro faraona, ale – farao je nejedl, jedli ho ptáci. Jsem přesvědčen, že to pro Josefa bylo velmi těžké říci vrchnímu pekaři pravdu, stejně jako bylo těžké pro Daniele vyložit králi Nebúkadnezarovi jeho sen o obrovském stromu. Ale právě tak i tento sen se pak doslovně naplnil. A zase v přesně stanoveném časovém termínu – po třech dnech.

Je to těžké, říci pravdu v každé situaci – ale jiné cesty není! Učme se to jak od Josefa, tak od Daniele a možná i od Petra, který musel říci rozsudek smrti Ananiášovi a Zafíře, kteří předstírali, že dali Bohu všechno, i když to nebyla pravda.

Pán Bůh není nespravedlivý. Zřejmě i vrchní pekař měl na svědomí něco, co zatajoval – a to ke svému odsouzení.

Faraonovy narozeniny (v. 20-22)

> 20 Stalo se třetího dne -- v den faraonových narozenin, že udělal hostinu všem svým otrokům a mezi svými otroky povýšil hlavu vrchního číšníka i hlavu vrchního pekaře. 21 Vrchního číšníka navrátil do jeho úřadu, a podával pohár do faraonovy ruky, 22 a vrchního pekaře pověsil, tak jak jim vyložil Josef.

Boží předpovědi se přesně vyplní. Za tři dny měl farao narozeniny – a jak to bývá zvykem, oslavil je. Uspořádal hostinu pro své služebnictvo. Při této příležitosti pak dostal vrchní číšník nejen amnestii, ale byl dokonce povolán zpět do služby vrchního číšníka. Zároveň rozhodl i v případě vrchního pekaře – vynesl ortel smrti a ten byl neprodleně vykonán. Nevím, proč se tak rozhodl – zřejmě měl pekař opravdu na svědomí něco, co farao považoval za ohrožení svého života.

Boží předpovědi se vždy vyplní! Toho bychom si měli být vědomi i my v dnešní době. Často se nám zdá, že Pán Bůh mlčí

k vysloveným křivdám, které se ve světě dějí – ale jeho odplata opravdu přijde. On každému odplatí podle jeho skutků. Někdy to může být opravdu v přesně stanoveném časovém termínu (jako Boží odpověď např. Samuelovi, kdy během žní byla na jeho prosbu bouřka), nebo jako u Eliáše na hoře Karmelu. Někdy to může trvat podle nás příliš dlouho, jako např. v případě smrti Lazara – ale Pán Bůh ví přesně, kdy má zasáhnout. Mnohdy nám termín nesdělí – to proto, abychom si situaci nezlehčili a abychom bděli, protože ortel může přijít jako zloděj v noci.

Číšník na Josefa zapomněl (v. 23)

> 23 Vrchní číšník však na Josefa nepamatoval, ale zapomněl na něj.

Číšník se určitě radoval z toho, že je nejen opět na svobodě, ale že se opět těší faraonově přízni a důvěře, kterou měl předtím. Věnoval se svému povolání. Ale na Josefovu prosbu úplně zapomněl. Tak už to v životě chodí – to známe i z dnešních podobných situací. Jakmile se člověk „otřepe“, už na minulost nemyslí a zapomene na ni. Zapomíná i na ty, kteří mu vlastně tuto dobrou zprávu oznámili a chovali se k němu příkladně. To je lidská vlastnost – zapomenout být vděční.

Kéž nás to vede, abychom po vyřešení našich palčivých a existenčních problémů nezapomínali na ty, kdo nám pomohli, třebaže byli v podobné situaci. A abychom jim přinejméně poděkovali a pokud je na nás, zase pomohli my jim. To je něco, na co bychom zapomínat neměli. Trvalo to, jak uvidíme, dva roky, než si číšník na Josefa vzpomněl.

Z vězně premiérem

1M 41,1-57

Život Josefa procházel různými etapami. Do svých 17 let vyrůstal u svého otce Jákoba, který ho velmi miloval. Poté, co ho poslal hledat své bratry a on je našel v Dótanu, ho jeho závistiví bratři nejprve chtěli zabít, a nakonec ho prodali do otroctví. Tak se dostal do Egypta, kde ho koupil bohatý správce královského vězení Potífar. U něho věrně sloužil. Protože byl bohabojný, odolal svádění Potífarovy ženy, které se mladík, ostatně velmi hezký, líbil. A když nakonec utekl a nechal jí své šaty v rukou, vymyslela si historku, že ji chtěl znásilnit. Tak se Josef dostal do královského vězení, kde opět díky tomu, že Hospodin byl s ním, to dotáhl na vězeňské „kápo“, kterému velitel vězení zase svěřil celou správu věznice. Tak se seznámil se dvěma vysokými královskými hodnostáři, kteří byli uvězněni – královským číšníkem a pekařem. Ti mu vyprávěli své sny a Josef jim je na základě Božího zjevení vyložil. Jak to pokračovalo dál, ukazuje naše kapitola. Zase zde hrály klíčovou roli dva sny, tentokrát měl sny farao, a nikdo mu je nedokázal vyložit. A v této situaci si vrchní číšník po dvou letech vzpomněl na Josefa. Ten by mohl pomoci!

O čem je tato kapitola?

- Faraonovy sny bez výkladu (v. 1-8)
- Vrchní číšník si vzpomněl na Josefa (v. 9-13)
- Farao povolává Josefa z vězení (v. 14-15)
- Odpověď dává Bůh! (v. 16)
- Farao vypráví své sny (v. 17-24)
- Co Bůh faraonovi zjevil? (v. 25-32)

- Josefův návrh řešení (v. 33-37)
- Josef ustanoven premiérem (v. 38-41)
- Safenat-Paneach (v. 42-45)
- Josef realizuje záchranu (v. 46-49)
- Josefovy děti (v. 50-52)
- Záchrana pro všechny (v. 53-57)

Faraonovy sny bez výkladu (v. 1-8)

> 1 Po dvou letech se stalo, že farao měl sen: Hle, stál u Nilu.
> 2 Vtom z Nilu vystoupilo sedm tučných krav krásného vzhledu, které se pásly v sítině. 3 A tu za nimi z Nilu vystoupilo sedm jiných krav, ošklivého vzhledu a vychrtlých, a postavily se vedle krav na břehu Nilu. 4 A ty vychrtlé krávy ošklivého vzhledu sežraly těch sedm tučných krav krásného vzhledu. Pak farao procitl.
>
> 5 Nato usnul a měl druhý sen: Hle, na jednom stéble vyrůstalo sedm klasů, plných a pěkných. 6 A hle, za nimi vyráželo sedm klasů řídkých, spálených východním větrem. 7 A ty řídké klasy pohltily těch sedm klasů plných a silných. Farao procitl a hle, byl to sen.
>
> 8 Ráno byl jeho duch rozrušen. Dal si tedy zavolat všechny egyptské kouzelníky a mudrce. Farao jim vypravoval své sny, ale nebyl, kdo by je faraonovi vyložil.

Královský číšník byl propuštěn a jak už se to v životě stává, tak si na svého dobrodince, který ho prosil o pomoc, vůbec nevzpomněl. Asi by si na něj nevzpomněl nikdy, kdyby nedošlo po dvou letech k tomu, že i sám farao měl v noci dva zvláštní podobné sny, které ho právě svou podobností velmi znepokojily a chtěl vědět, co znamenají. Ovšem ani nejmoudřejší egyptští kouzelníci a moudří lidé nebyli schopni tyto sny faraonovi vyložit.

To zarážející na jeho snech bylo, že se tam opakovala podobná situace. Nejprve sedm vypasených a dobře živených krav, pak se vedle nich objevilo sedm vychrtlých krav. Vychrtlé krávy sežraly vypasené krávy – ale vůbec to na nich nebylo poznat, zůstaly stejné. Druhý sen měl hodně podobných rysů – tentokrát šlo o sedm nádherných klasů nejkvalitnějšího obilí. A po nich vyrazilo sedm řídkých klasů spálených suchem. Ty řídké klasy pak pohltily těch sedm nádherných. Co to má znamenat?

Farao nebyl se svými sny osamocen. Podobné sny měl později třeba i král Nebúkadnezar. Byly to živé sny, které přímo volaly po výkladu. Pán Bůh podle listu Židům hovořil k našim předkům častokrát rozličnými způsoby (tedy i prostřednictvím snů). Své o tom věděl i Boží muž Daniel. A mohu potvrdit ze svědectví lidí ve svém okolí, že tento způsob řeči používá Pán Bůh i dnes. Samozřejmě, ve snu se nám zdají nejrůznější hlouposti, ale občas se stává, že nás Pán Bůh chce i tímto způsobem na něco důležitého upozornit. A je dobře, hledáme-li řešení u něj, ne někde jinde, v pokoutních lidských metodách.

Vrchní číšník si vzpomněl na Josefa (v. 9-13)

> 9 Tu k faraonovi promluvil vrchní číšník: Musím dnes připomenout své hříchy: 10 Farao se rozhněval na své otroky a dal mne a vrchního pekaře do vazby v domě velitele tělesné stráže. 11 Téže noci jsme měli sen, já i on. Každému z nás se zdál sen, který měl svůj význam. 12 Byl tam s námi hebrejský mládenec, otrok velitele tělesné stráže. Jemu jsme je vyprávěli a on nám naše sny vyložil. Každému vyložil jeho sen. 13 A jak nám je vyložil, tak se stalo: mě farao do úřadu vrátil a jeho pověsil.

Faraonovy dva velmi výrazně podobné sny vyvolaly u vrchního číšníka vzpomínku. Vzpomněl si, jak přesně jim Josef vyložil jejich sny – a jak se skutečně doslovně vyplnily. Proto o své zkušenosti

vypráví faraonovi – že v královském vězení je mladý muž, který dokáže přesně vyložit sny. Z našeho textu by se mohlo zdát, že ve vězení byli pouze jeden den. Ale ostatní překlady hovoří o delší době pobytu ve vězení. Co bylo téže noci, bylo to, že měli oba sen, který požadoval výklad, podobně jako teď farao měl v jedné noci dva podobné živé sny, které ho zneklidňovaly a které mu nikdo z egyptských mudrců nebyl schopen vysvětlit.

Pán Bůh dovede situaci „naprogramovat“ tak, že vše do sebe zapadá. I číšníkova vzpomínka na vyložený sen, který se doslovně vyplnil. Stejným způsobem jedná Pán Bůh i dnes – dovede sladit souvislosti tak, že tvoří ucelený celek, který dává smysl, a který napomůže tomu, aby se jeho vůle stala skutečností. V tomto případě, aby se Josef dostal na faraonův dvůr. U nás to může být něco zcela jiného – ale Pán Bůh připravuje věci tak, aby dosáhl svého cíle i s námi. Buďme mu za to vděční!

Farao povolává Josefa z vězení (v. 14-15)

> 14 Farao si dal zavolat Josefa. Rychle ho přivedli ze žaláře. Oholil se, vyměnil si oděv a přišel k faraonovi. 15 Farao Josefovi řekl: Měl jsem sen a není, kdo by ho vyložil. Ale o tobě jsem slyšel, že když vyslechneš sen, můžeš ho vyložit.

A tak se Josef ve svých 30 letech dostává na královský dvůr. Musel se oholit – ve vězení to nebylo třeba, musel si vzít civilní oblek – ve vězeňském mundúru se před panovníka nechodí, a předvedli ho před panovníka. Ten mu stručně pověděl důvod, proč vlastně ho sem tak rychle a bez předchozích jednání zavolali. Farao stručně pověděl důvod – sen, který nikdo nedokázal vysvětlit. Z jeho slov vysvítá naděje, kterou do něj vkládá: Ale o tobě jsem slyšel, že když vyslechneš sen, můžeš ho vyložit. Tak Pán Bůh připravil cestu Josefa na královský dvůr. Pán Bůh jedná opravdu předivně, nevypočitatelně a originálně. Opravdu platí to, co čteme v Iz 55,9.11:

> Neboť jako jsou nebesa vyšší než země, tak jsou mé cesty vyšší než cesty vaše a má myšlení vyšší než myšlení vaše… tak bude mé slovo, které vyjde z mých úst: Nenavrátí se ke mně s prázdnou, nýbrž vykoná to, co si přeji, a zdárně dokáže to, k čemu ho pošlu.

Toto přesné zapadání jednotlivých epizod do sebe je v Bibli vícekrát. Např. v případě Mardokaje na dvoře perského krále Achašvéroše. Haman Agagský chtěl jít ke králi žádat o jeho popravu. Jenže král v noci nemohl spát, a tak si nechal číst letopisy, místo aby si vyžádal tanečnice či nějaké rozptýlení. V nich se dočetl o tom, jak Mardokaj zabránil spiknutí vůči němu. Kupodivu se ptal, jakou odměnu Mardokaj dostal a dozvěděl se, že žádnou. Tu k němu přichází Haman, aby si vyžádal Mardokajovu popravu. Jenže král se ho ptá, co by měl udělat, kdyby chtěl někoho veřejně uctít. Haman si myslel, že se to bude týkat jeho, a tak si navymýšlel. A jak to dopadlo? Král mu pak řekl: Pospěš, vezmi ten oděv a koně tak, jak jsi pověděl, a učiň tak Judejci Mordokajovi, který sedí v královské bráně. Nenech padnout žádné slovo z toho, co jsi pověděl. A tak místo popravy musel Haman zahanbeně provolávat Mardokajovi slávu (viz Est 6). Něco podobného můžeme vidět ve Skutcích apoštolů v případě Filipa, jak ho Pán Bůh poslal na pusté místo u Gazy, kde měl zvěstovat Ježíše komorníkovi královny Kandáky (Sk 8,26-40). Pán Bůh se nezměnil – a předivně jedná i dnes, v 21. století vůči těm, kteří mají před ním bázeň a chtějí žít jemu ke cti a slávě.

Odpověď dává Bůh! (v. 16)

> 16 Josef faraonovi odpověděl: Ne já, ale Bůh dá odpověď k faraonovu prospěchu.

Tato odpověď nám ukazuje úžasnou integritu Josefovy osobnosti. Nikdy si nepřipisoval zásluhy za to, co dokázal, jak to dělává

většina lidí. Vždy se hlásil ke svému Bohu a vždy žil v poslušnosti jeho vůle a v úctě k němu (v Boží bázni). Obyčejně lidé, když vidí příležitost, mají dojem, že ji musí stůj, co stůj "chytit za pačesy", jinak že z toho nic mít nebudou. To, co dělal Josef, lidé kolem nás považují za naivitu nebo hloupost. To přece dělá každý! Když to neudělám já, bude tu hned někdo jiný, kdo dokáže situace náležitě zúročit. Josef je zde opět krásným předobrazem Pána Ježíše. I ten vždy poukazoval na Otce, že dělá jen to, co mu Otec řekl a co u něho vidí. Svou slávu nikdy nehledal. Sám prohlásil v J 5,30: Já sám od sebe nemohu dělat nic. Jak slyším, tak soudím, a můj soud je spravedlivý, protože nehledám svou vůli, ale vůli toho, kdo mne poslal. Podobně prohlásil v J 8,50: Já nehledám svou slávu. A nejen že to říkal, ale podle toho i jednal: když ho chtěli prohlásit králem, odešel pryč (viz J 6,15).

Jak je tomu s námi? Z vlastní zkušenosti vím, jak je to příjemné, když vám lidé řeknou, že jste něco pověděl nebo udělal velmi dobře. A jsme v pokušení si přitom „přihřát svou vlastní polívčičku“ a vylepšit svou image. Toho si byl dobře vědom C. H. Spurgeon, který řekl dámě, která po kázání chválila jeho řeč, že mu to řekl satan už cestou dolů z kazatelny.

Kéž by Pán dal, aby naše služba Pánu byla opravdu službou Pánu, a ne nám samotným! Vždyť je to On, kdo dává vše potřebné, abychom mohli jeho vůli naplnit. Kéž je nám Josef, ale hlavně náš Pán vzorem a příkladem!

Josef odpověděl faraonovi, aniž by znal obsah snu, následující slova: Bůh dá odpověď k faraonovu prospěchu. Jak to mohl vědět? Josef věděl, že když Pán Bůh chce někomu něco říci, tak mu to říká vždy k jeho prospěchu. Buď aby měl skutečný prospěch, anebo aby ho varoval před nepředloženými činy.

Farao vypráví své sny (v. 17-24)

> 17 Farao tedy Josefovi řekl: Ve svém snu, hle, stál jsem na
> břehu Nilu. 18 Vtom z Nilu vystoupilo sedm tučných krav
> krásného vzezření, které se pásly v sítině. 19 A tu za nimi
> vystoupilo sedm jiných krav, ubohých, velmi ošklivého
> vzezření a vyzáblých. Takovou ošklivost jsem neviděl v celé
> egyptské zemi. 20 A ty vyzáblé a ošklivé krávy sežraly těch
> sedm prvních tučných krav. 21 I když se dostaly do jejich
> břicha, nebylo znát, že do nich vešly, a jejich vzhled byl
> špatný tak jako na počátku. Pak jsem procitl.
>
> 22 Nato jsem ve snu viděl, hle, sedm klasů vyrůstalo na
> jednom stéble, plných a pěkných. 23 A hle, za nimi vyráželo
> sedm klasů jalových, řídkých, spálených východním větrem.
> 24 A ty řídké klasy pohltily těch sedm pěkných klasů.
> Pověděl jsem to kouzelníkům, ale význam mi nikdo neoznámil.

Farao opakuje před Josefem své sny. Josef pozorně naslouchá příběhu o sedmi tučných kravách, vystupujících z Nilu, které pak sežralo sedm hubených krav a vůbec to na nich nebylo znát. A také druhý sen, který byl svým charakterem naprosto podobný tomu předchozímu – sedm klasů s nádherně velkými zrny, které pak pohltilo sedm jalových klasů s nepatrnými zrnky, spálených větrem. I nezaujatý posluchač v nich vidí evidentní podobnost: sedm krásných věcí je pohlceno sedmi mizernými. Přitom ta bída zůstává dál – pohlcení na ní nic nezměnilo. Podobnost je zcela evidentní – to vidí všichni, ale co to znamená? Na to faraonovi nedokázal nikdo odpovědět, ani jeho mudrci.

V životě vidíme častokrát opakující se situace, kterým nerozumíme. Souvislosti jsou evidentní, ale co to znamená? A jak to dopadne? Jak je to dobré, jestliže hledáme odpověď tam, kde se ji dozvědět můžeme. Ne u kouzelníků, věštců, vykladačů snů, ale tam, kde můžeme stejně jako farao zjistit správnou odpověď: U toho,

kdo tyto věci způsobil – tedy u Boha. Vždyť On to nastrojil a On to dokáže také vysvětlit těm, kdo upřímně hledají odpověď. Kéž je to náš případ!

Co Bůh faraonovi zjevil? (v. 25-32)

> 25 Josef faraonovi řekl: Faraonův sen je jeden a týž: **Bůh faraonovi oznámil to, co bude dělat**. 26 Těch sedm pěkných krav je sedm let, i těch sedm pěkných klasů je sedm let. Je to jeden sen. 27 A sedm krav vyzáblých a ošklivých, vystupujících za nimi, je sedm let. Také sedm klasů prázdných, spálených východním větrem, je sedm let hladu. 28 To je to, co jsem řekl faraonovi: Bůh faraonovi ukázal, co bude dělat. 29 Hle, přichází **sedm let velké hojnosti** po celé egyptské zemi. 30 Po nich však nastane **sedm let hladu** a v egyptské zemi bude všechna ta hojnost zapomenuta; hlad bude zemi ničit. 31 Pak nebude v zemi znát nic z té hojnosti kvůli hladu, který bude potom, protože bude velmi tíživý. 32 A sen se faraonovi opakoval **dvakrát**, protože ta věc je Bohem pevně stanovena a **Bůh ji pospíchá vykonat.**

To byla opravdu odpověď k faraonovu prospěchu, jak to Josef řekl faraonovi hned na začátku, dříve než vyslechl jeho sny. Protože to byl pohled do budoucnosti. Ne prognóza, ale oznámení skutečnosti. Co bychom dali za to, kdybychom věděli, co nás čeká příští měsíc. A zde se farao dozvídá, co se bude dít během následujících 14 let. Dozvěděl se, že následujících sedm let bude neskutečně úrodných, avšak po nich přijde sedm let obrovského sucha a neúrody, kdy lidé budou bojovat o přežití a na minulou hojnost zapomenou. To byl obrovský benefit. Mohl se na to připravit.

Pán Bůh lidem oznamuje, co bude dělat předem. Připomíná jim to v Iz 48,3.5:

> Dřívější věci jsem odedávna oznámil, z mých úst vyšly a rozhlásil jsem je, náhle jsem způsobil, že přišly… oznamoval jsem ti ty věci předem. Zvěstoval jsem ti je dříve, než přišly.

Podobně to říká Pán Ježíš učedníkům:

> Vy se tedy mějte na pozoru. Všechno jsem vám již předem řekl (Mk 13,23; srov. Mt 24,25).

Někdy si myslíme, že Boží proroctví musí být otázkou nějaké, někdy i vzdálené budoucnosti. Zde však Josef faraonovi oznamuje, že je to velmi aktuální. Vyplývá to z 32. verše, kde Josef říká, že to datum je zcela konkrétní a že Bůh pospíchá vykonat to, co předpověděl, tedy, že tento cyklus sedmi let blahobytu a sedmi let hladomoru začíná právě teď. I tak někdy Pán Bůh jedná. Tak okamžitě realizoval bouřku o žních za Samuela, tak okamžitě se uskutečnila proroctví proroka Eliáše či Elíši a tak bychom mohli pokračovat. Náš Bůh je všemohoucí a jeho slovo se naplní. Potřebujeme jediné: poslechnout a udělat to, co Pán Bůh říká, abychom se uchránili před fatálními následky své nevěry.

Josefův návrh řešení (v. 33-37)

> 33 Nuže tedy, ať si farao vyhlédne rozumného a moudrého muže a ustanoví ho nad egyptskou zemí. 34 Ať farao zřídí a ustanoví nad zemí dohlížitele a v sedmi letech hojnosti vybírá pětinu úrody egyptské země. 35 Ať shromažďují všechnu potravu těchto přicházejících dobrých let. Ať shromažďují zrno k jídlu ve městech pod moc faraonovu a střeží je. 36 To jídlo bude zásobou pro zemi na sedm let hladu, která budou v egyptské zemi. Tak země nebude hladem zničena. 37 Tato řeč se líbila faraonovi i všem jeho otrokům.

Josef byl mužem činu. Jeho vystoupení před faraonem nebylo jen pouhým konstatováním toho, co se stane. Nevěděl, na co se ho farao

bude ptát, neznal předem obsah faraonových snů. Byl nositelem nepříjemné zvěsti (bude hlad). Ale tím to nekončí. Josef vidí dál a dává návrh konkrétního opatření, které zajistí lidem život. Jeho řešení je zcela jednoduché, a Josef je zcela nezištně a nesobecky sdílí. Nemá přitom žádnou záruku, že právě on bude tím, koho farao vybere. Nejde mu vůbec o jeho osobní prospěch a zisk – ale o záchranu jiných. Tím je Josef opět předobrazem daleko většího Zachránce, který lidem oznámil přicházející zhoubu a zároveň nezištně připravil svým životem řešení „neřešitelného problému" – předobrazem Pána Ježíše Krista. Ten také lidem oznamoval přicházející soud, který se netýkal jen našeho pozemského života, ale života ve věčnosti. A také přinesl řešení, jak se důsledkům tohoto soudu vyhnout. Svou naprosto nesobeckou obětí na kříži Golgaty nám vydobyl záchranu, smířil nás s Bohem a udělal z nás Boží děti. Jsme za to dostatečně vděční? A dovedeme podobně jako Josef či Pán Ježíš být nesobečtí i my sami? Kéž nám k tomu Pán pomáhá – to je přece důvod toho, proč nás zde Pán zachovává. Zvěstujme lidem spásu v Pánu Ježíši a také nezištně pomáhejme tam, kde můžeme.

Josef ustanoven premiérem (v. 38-41)

> 38 I řekl farao svým otrokům: Zda se najde někdo podobný tomuto muži, v němž je Duch Boží? 39 Farao tedy řekl Josefovi: Potom, co ti Bůh dal toto všechno poznat, nikdo není tak rozumný a moudrý jako ty. 40 Ty budeš nad mým palácem a podle tvých příkazů se bude řídit všechen můj lid. Budu tě převyšovat pouze trůnem. 41 Dále farao Josefovi řekl: Hle, ustanovil jsem tě **nad celou egyptskou zemi.**

Přestože Josef neudělal zdánlivě nic pro své osobní ambice, Pán Bůh za ním stál. Je zajímavé, jak Pán Bůh dovede měnit mysl jiných o nás. Josef je povýšen. Najednou, i když Josef jasně načrtl to, co je třeba udělat, nedošlo k tomu, s čím se běžně setkáváme: nikdo mu

jeho nápad "neukradl". Nenašel se nikdo, kdo by se hned nenabídl, že to "zařídí" - že to je přece maličkost, jak se to často děje v dnešním světě. Jsem přesvědčen, že tehdejší svět nebyl v tomto směru o nic lepší a jiný než ten náš. Ale Pán Bůh nad tím bděl. A tak se Josef stává mocným člověkem, a to bez zvláštního vlastního přičinění. Nepoužil žádné nečestné prostředky. Po letech v ústraní, která bychom mu určitě nezáviděli, začíná jeho veřejná činnost.

I v tom je Josef opět předobrazem Pána Ježíše. I on prožil podobně jako Josef 30 let v ústraní jako „syn tesaře" – a teprve po křtu v Jordáně začala jeho veřejná činnost pro záchranu lidí. Ani Pán Ježíš se nikdy sám veřejně neprosazoval, nehledal lidskou slávu, nepoužíval nečestné prostředky k dosažení svých cílů – ale prosazoval vůli svého nebeského Otce, který o něm prohlásil vícekrát: Toto je můj Syn, Milovaný, v němž jsem nalezl zalíbení (Mt 3,17; 17,5). A při příležitosti zjevení jeho moci a slávy na Hoře proměnění zazněl ještě důležitý dodatek: toho poslouchejte! Na tato slova bychom měli dbát! Je to pro naši záchranu a pro naše dobro!

Safenat-Paneach (v. 42-45)

> 42 Nato farao sňal z ruky svůj pečetní prsten a dal ho na ruku Josefovu, oblékl mu roucho z jemného plátna a na jeho šíji vložil zlatý řetěz. 43 Potom ho dal vozit ve svém druhém voze a provolávat před ním: Na kolena! Tak ho ustanovil nad celou egyptskou zemí. 44 Farao ještě Josefovi řekl: Já jsem farao. A bez tebe nikdo v celé egyptské zemi nezvedne ruku ani nohu. 45 Farao dal Josefovi jméno Safenat Paneach a dal mu za ženu Asenatu, dceru Potífery, kněze z Ónu. Pak Josef vyšel procestovat egyptskou zemi.

Titul Safenat Paneach, egyptsky p-sot-om-ph-enech, který dal faraon Josefovi, znamená česky „Spasitel/Zachránce světa". Příznačný název, který nám opět ukazuje Josefa jako předobraz skutečného Spasitele světa, Pána Ježíše Krista.

Josefovi se dostalo téměř královských poct: faraonův pečetní prsten, šaty a zlatý řetěz jako odznak moci. (Jen tak pro zajímavost: kdo dnes nosí "zlatý" řetěz kolem krku?) Nevím, jak to Josef prožíval: stát se ve 30 letech premiérem velmoci. Nevím, jak na něho působilo to, že lidé před ním padali na zem. Nikdy jsem nic takového neprožil. Ale vím, že je to velmi složité a skrývá to v sobě řadu nebezpečí: opojení mocí. Pracoval jsem řadu let v oddělení, které bylo "líhní" pro všechny budoucí "papaláše" v našem podniku. Moji kolegové se postupem času stávali hlavními konstruktéry, náměstky či řediteli podniku. Vím dobře z vlastní zkušenosti, jak moc kazí lidi. Jak se mění jejich žebříček hodnot, jak se doslova devastují jejich zásady a ničí jejich morální život. Ostatně to velmi dobře vidíme i v politické situaci po volbách, kdy si vítězná strana myslí, že může všechno. Bohužel, přesvědčil jsem se o tom, že tato "chuť moci" dokázala zničit i mnohé upřímné křesťany.

Josef se ale na rozdíl od běžných lidí nezměnil. Dále poctivě a svědomitě plnil svěřenou úlohu. Je si vědom, že jeho nové postavení není jeho zásluha, ale Boží pověření k další věrné službě. V tom je obrazem Pána Ježíše. I když jeho učedníci uvěřili a poznali, že je zaslíbený Mesiáš, nikdy nebyl tím, kdo by vyžadoval od jiných službu.

> Syn člověka nepřišel, aby si nechal posloužit, ale aby posloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé (Mt 20,28).

A stejný přístup očekává Pán Bůh i od nás. Dostalo se nám velkého povýšení – jsme Boží děti. Ale máme stejným způsobem být těmi, kdo slouží!

Josef realizuje záchranu (v. 46-49)

> 46 Josefovi bylo třicet let, když stál před faraonem, egyptským králem. Pak Josef vyšel od faraona a procházel celou egyptskou zemí. 47 A v sedmi letech hojnosti vydávala

> země přebohatou úrodu. 48 Shromažďoval tedy všechnu potravu, která byla sedm let v egyptské zemi, a ukládal ji ve městech. Uvnitř každého města ukládal potravu z jeho polí, která byla kolem něho. 49 Tak Josef nashromáždil obilí jako mořského písku, veliké množství, takže přestal počítat, protože ho bylo bezpočtu.

Co dělal Josef po svém povýšení? Všechnu svou energii věnoval svému poslání – shromažďovat nadbytečnou úrodu do sýpek. To ale znamenalo je vybudovat a zajišťovat vše potřebné, aby úroda nepřišla nazmar a aby se s ní zbytečně neplýtvalo. Celý text hovoří o jeho osobní zainteresovanosti: ne že by vše shodil na své podřízené a sám si užíval moci. Připomíná mi to mého bývalého zaměstnavatele. Byl jsem zaměstnán ve firmě, která měla jediného majitele. Tento majitel sám byl v práci jedním z prvních a nepatřil k těm, kteří by ve dvě hodiny zmizeli. Sám si objížděl zákazníky, sjednával zakázky, dělal nabídky, i když by mohl leccos nechat svým podřízeným zaměstnancům. A neštítil se ani fyzické práce. Když byl v zaměstnání první a byl sníh, vzal lopatu a odhrnul cestu pro další. V tomto smyslu BYL příkladem ostatním. Stejným způsobem si počínal i Josef a o to více náš Spasitel Pán Ježíš, jehož je Josef předobrazem. Všechnu energii věnoval záchraně jiných:

> Duch Panovníka Hospodina je na mně, protože mne Hospodin pomazal. Poslal mne přinášet radostnou novinu pokorným, ovázat rány zlomeným v srdci, vyhlásit zajatcům propuštění a vězňům otevření žaláře; vyhlásit rok Hospodinovy přízně a den pomsty našeho Boha; potěšit všechny truchlící (Iz 61,1.2; srov. L 4,18).

A stejným způsobem bychom měli postupovat i my. Neměli bychom mít zájem na prohlubování své osobní prestiže a na tom, aby nás lidé uznávali a ctili, ale na tom, abychom posloužili Boží

vůli: zvěstováním evangelia, pomocí a ochranou pro zraněné, potěšit všechny truchlící… Kéž nám Pán k tomu dá sílu!

Josefovy děti (v. 50-52)

> 50 Dříve než přišel rok hladu, Josefovi se narodili dva synové, které mu porodila Asenat, dcera Potífery, kněze z Ónu. 51 Josef dal prvorozenému jméno Manases, neboť řekl: Bůh mi dal zapomenout na všechno mé trápení a na celý dům mého otce. 52 A druhému dal jméno Efrajim, neboť řekl: Bůh mě učinil plodným v zemi mého soužení.

Farao kromě toho, že Josefa povýšil, mu také zaopatřil manželku Asenatu, se kterou se mu narodili dva synové, Manasses a Efraim. Josef neživil ve svém životě hořkost ze svého zmařeného mládí. Lze to vyvodit z toho, co říká při narození svého prvorozené syna Manasesa: "Bůh mi dal zapomenout na všechno mé trápení a na celý dům mého otce." Mnoho lidí, kteří se dostanou k moci, si začnou vyřizovat účty s těmi, kdo jim ublížili. Četli jste knihu Alexandra Dumase hrabě Monte Christo? Námořník Edmont Dantés byl svým sokem v lásce obviněn z velezrady a dostal doživotní žalář. Když se pak za zvláštních okolností dostal na svobodu a začal vystupovat jako zcela jiný člověk, jako pohádkově bohatý hrabě Monte Christo, začal s jediným cílem: začal se mstít těm, kdo ho dostali do vězení. Jednoho po druhém likvidoval. Až na jednoho, na syna svého úhlavního nepřítele, nad kterým se nakonec smiloval na zásah jeho matky, své bývalé milenky. Při rozhovoru s ní došlo k zásadní změně: Monte Christo pochopil, že nenávist není tím, co vyřeší hořkost, kterou jsme prožili. Jeho bývalá milenka mu dala velkou lekci: odpuštění je víc. Josef se nemstil ani Potífarově ženě, ani těm, kdo mu ubližovali ve vězení. Řekl: "Bůh mi dal zapomenout…" Josef se netrápil svou minulostí. Stal se činorodým člověkem. Lze tak usuzovat z prohlášení při narození Efraima: Bůh mě učinil plodným v zemi mého soužení. A tak by to

mělo být i v našem životě. Pavel, který těch ústrků, ponižování a zla prožil velmi mnoho, vyznává Filipským:

> Ne že bych již toho dosáhl, anebo byl už dokonalý; usilovně však běžím, abych se opravdu zmocnil toho, k čemu se i mne zmocnil Kristus Ježíš. Bratři, já si nemyslím, že jsem se již toho zmocnil; jedno však činím: zapomínaje na to, co je za mnou, a natahuje se po tom, co je přede mnou, běžím k cíli pro cenu Božího povolání vzhůru v Kristu Ježíši. Všichni tedy, kteří jsme dokonalí, takto smýšlejme. (Fp 3,12-15).

Záchrana pro všechny (v. 53-57)

> 53 Když sedm let hojnosti, která byla v egyptské zemi, pominulo, 54 začalo přicházet sedm let hladu, jak řekl Josef. Nastal hlad ve všech zemích, ale v celé egyptské zemi byl chléb. 55 Když celá egyptská země hladověla a lid křičel k faraonovi o chléb, farao řekl celému Egyptu: Jděte k Josefovi a udělejte, co vám řekne. 56 Hlad byl po celé zemi. Josef otevřel všechny sýpky a prodával Egypťanům obilí. A hlad se v egyptské zemi rozmáhal. 57 A všechny země přicházely do Egypta k Josefovi nakupovat obilí, protože hlad se rozmohl po celém světě.

Josef zůstává lidským i při svém povýšení. Hlad byl velmi zlý. Postihl celou okolní krajinu. Josef byl tím, kdo byl ochoten prodávat i okolním národům. Jak budeme číst dál, prodával obilí všem bez rozdílu. Jeho záchrana byla pro všechny, kdo k němu přišli.

V tom je opět Josef předobrazem Spasitele Pána Ježíše. I Pán Ježíš přišel, aby zachránil všechny, kdo k němu přijdou. Už při jeho narození to ohlašoval Simeon:

> Jemu bylo Duchem Svatým zjeveno, že nespatří smrt, dokud neuvidí Pánova Mesiáše. Ten přišel v Duchu do chrámu. Když rodiče přinesli chlapce Ježíše, aby s ním učinili podle

> obyčeje Zákona, on si ho vzal do náručí, vzdal chválu, dobrořečil Bohu a řekl: „Nyní, Panovníku, podle svého výroku propouštíš svého otroka v pokoji, neboť mé oči spatřily tvou záchranu, kterou jsi připravil před tváří všech lidí, světlo ke zjevení národům a slávu tvého lidu Izraele“ (L 2,26-32).

Proto píše i Pavel Římanům v Ř 1,16.17:

> Nestydím se za evangelium, neboť je to Boží moc k záchraně pro každého, kdo věří, předně pro Žida, ale i pro Řeka. V něm se zjevuje Boží spravedlnost z víry k víře, jak je napsáno: ‚Spravedlivý z víry bude živ.‘

Pán Ježíš je skutečně Zachráncem světa. Jeho milost a záchrana platí všem: bohatým i chudým, mocným i bezvýznamným, pánům i otrokům, bezdomovcům, lidem na okraji společnosti, kterými ostatní pohrdají. To proto, že Bůh není přijímačem osob – chce, aby všichni lidé přišli k poznání pravdu a byli zachráněni (viz 1Tm 2,4). Potřebuje to však jediné – přijít k němu a prosit o pomoc z našeho ztraceného a hříšného stavu!

První cesta Josefových bratří do Egypta

1M 42,1-38

Rád vzpomínám na svou první zahraniční cestu. To mi bylo 18 let, bylo to v roce 1964 a já poprvé cestoval přes hranice do Polska. Byl to nezapomenutelný zážitek, i když to bylo do sousedního socialistického státu. Bylo to se vší parádou: pohraničníci, celníci obou zemí, prohlídka… Úplně jinak to bylo po roce 1989, kdy jsme občas i s našimi dětmi jeli na trhy do Cieszyna nakupovat nedostatkové, a hlavně levnější zboží. Zástupy lidí putovaly přes most přes Olši do Polska. A děti se bavily pro ně legračními nápisy na obchodech ve městě. Na takovou zahraniční cestu za nákupem nedostatkového zboží (tehdy to bylo obilí), se vydali i Josefovi bratří.

Josefem předpovězený hladomor skutečně nastal. A nepostihl jen Egypt, ale i okolní země, včetně Kenaanu, ve kterém bydlel Jákob se svými syny. Tato rodina se dozvěděla, že v Egyptě je možno nakoupit potřebné obilí. Jákob proto poslal své syny na nákup obilí do Egypta. Doma si ponechal pouze svého nejmladšího syna Benjamína, Josefova vlastního bratra, syna Ráchel. Jákobovi synové nebyli jediní, kdo šli z Kenaanu nakupovat do Egypta. Josef své sourozence okamžitě poznal, ale oni netušili, s kým mají tu čest. Tato kapitola popisuje průběh této jejich cesty a k čemu všemu přitom došlo.

Co kapitola obsahuje?

- Jákob posílá své syny do Egypta (v. 1-5)
- Setkání s Josefem (v. 6-8)

- Jste vyzvědači! (v. 9-12)
- Josefovi bratří popisují rodinnou situaci (v. 13)
- Josefův test pravdivosti (v. 14-17)
- Josefův návrh řešení (v. 18-20)
- Před vinou není úniku (v. 21-24)
- Návrat domů bez Simeona (v. 25-28)
- Vysvětlování doma (v. 29-35)
- Jákobovo zoufalství (v. 36-38)

Jákob posílá své syny do Egypta (v. 1-5)

> 1 Když Jákob viděl, že v Egyptě je obilí, řekl svým synům:
> Proč civíte jeden na druhého? 2 A řekl: Hle, slyšel jsem, že
> v Egyptě je obilí. Sestupte tam a nakupte tam pro nás obilí,
> abychom zůstali naživu a nezemřeli. 3 Deset Josefových
> bratří tedy sestoupilo, aby v Egyptě nakoupili obilí. 4 Jose-
> fova bratra Benjamína Jákob s jeho bratry neposlal, protože
> si říkal: Jen aby ho nepotkalo neštěstí! 5 Izraelovi synové
> přišli nakupovat obilí spolu s dalšími, kteří také šli, protože
> v kenaanské zemi byl hlad.

Hladomor, který ohlásil Josef svým výkladem faraonových snů, nastal opravdu bezprostředně po jeho oznámení. Nepostihl jen Egypt samotný, ale i okolní národy, včetně Kenaanské země. Proto její obyvatelé jezdili nakupovat obilí do Egypta, protože zpráva o tom, že tam lze obilí nakoupit, se v době nouze rychle rozšířila. Na to reagoval i Josefův otec Jákob a posílá proto do Egypta svých deset synů obilí nakoupit, jak to dělali jejich sousedé. Doma si ponechal pouze nejmladšího syna Benjamína, vlastního Josefova bratra. Josefa už dávno oplakal v domnění, že ho roztrhala dravá zvěř, jak to zinscenovali jeho bratří, kteří teď měli jet do Egypta. Nechtěl ho vystavovat riziku ne zrovna krátké cesty. Bál se o něho. Josefovi bratří tedy poslechli svého otce Jákoba a vydali se na cestu. Netušili v tu chvíli, co je čeká.

I my se někdy dostáváme do situace, kdy je něčeho nedostatek. Dobře si vzpomínám na doby, kdy jsme stávali fronty na banány a mandarinky, kdy nebyl toaletní papír ani spousta jiných věcí. Může nás to čekat i v současnosti – nikdy nevíme, jakou cestou nás Pán provede. Je třeba ale v důvěře v něj jít dál a využívat možností, které se nám otevírají – ne k tomu, abychom se získanými statky obchodovali, ale abychom mohli projít obdobím „hladu".

V našem textu je ale také důležité poučení. Vyplývá z Jákobových slov: Proč civíte jeden na druhého?... Sestupte tam a nakupte… V těžkých a zdánlivě neřešitelných situacích není řešením rezignace, malomyslnost a pouhé sledování toho, co se děje kolem nás. Naopak, je to výzva k tomu, abychom aktivně využívali možností, které existují. Možná jsme také v situaci, kdy si myslíme, že se „nedá nic dělat", že tu situaci musíme prostě „protrpět". Máme i my hledat aktivně způsob, jak s Boží pomocí situaci řešit. To se týká našeho běžného života, ale právě tak i života víry. Možná se nám zdá, že naše práce není k ničemu, nejsou vidět žádné výsledky, lidé se staví k evangeliu odmítavě – ale to není důvod pasívně složit ruce v klín. Nemáme hledět jeden na druhého, ale jít a hledat jiné cesty a způsoby, jak posloužit svým bližním k jejich záchraně.

Setkání s Josefem (v. 6-8)

> 6 Josef byl pánem nad zemí, byl tím, kdo prodával všemu lidu země. Josefovi bratři přišli a klaněli se mu tváří k zemi.
> 7 Když Josef spatřil své bratry, poznal je, ale nedal se jim poznat a mluvil s nimi tvrdě. Řekl jim: Odkud jste přišli? Odpověděli: Z kenaanské země, abychom nakoupili potravu.
> 8 Josef své bratry poznal, ale oni ho nepoznali.

Josefovy bratry určitě ani ve snu nenapadlo, že by se mohli v Egyptě setkat se svým bratrem, kterého tam prodali do otroctví. Poznat ho určitě nedokázali – neviděli ve vysokém státním úředníkovi, který osobně kontroloval cizince kupující z pochopitelných důvodů

bezpečnosti země, svého bratra. Jak by také mohli – vždyť od doby, kdy ho viděli naposledy to bylo už nejméně 15 let, tenkrát to byl sedmnáctiletý puberťák. Teď ale před nimi stál důstojně oblečený vysoký egyptský úředník. Josef ale své bratry poznal okamžitě, přestože od doby, kdy je viděl naposledy, už utekla tak dlouhá doba. Nedal se jim poznat a jednal s nimi chladně a odměřeně. Ptal se jich, odkud pocházejí.

Nevím, co se v tu chvíli v Josefovi dělo, jak to prožíval. Mohly se mu vybavit před očima problémy, které s nimi v minulosti měl. To nevíme. Víme však jedno: I když jeho zkušenosti s bratry nebyly nejlepší, nechoval k nim nenávist. To se projevilo v tom, že se jim nedal poznat a nevykázal je okamžitě ze země. Neřekl jim: „A to se opovažujete ke mně přijít?“ Byl ochoten jim obilí prodat. Ale zajímalo ho, jaký je teď jejich život. A také chtěl pochopitelně vědět, jaké je to u nich doma, co otec, co jeho mladší bratr… A tak je vystavil zkoušce, o níž čteme v Bibli dále.

Josefův postoj je velmi podobný postoji, který měl Pán Ježíš vůči svým bratrům ze svého národa. V jeho životě není ani stopy po nenávisti či po touze odplatit stejné stejným. Ale i Pán Ježíš chtěl vědět, jaký je niterný postoj těch, kdo k němu přicházeli – tak je často podroboval někdy i dost tvrdým a nepříjemným zkouškám. On to nepotřeboval zjišťovat, protože věděl vše, co si myslí, ale chtěl, aby oni sami poznali svůj život a své motivy. I my bychom měli zaujímat podobný postoj vůči těm, kteří nám v životě ublížili.

Jste vyzvědači! (v. 9-12)

> 9 Tu si Josef vzpomněl na sny, které o nich měl. Řekl jim: Jste zvědové! Přišli jste, abyste viděli nechráněná místa země. 10 Odpověděli mu: Ne, pane, tvoji otroci přišli, aby nakoupili potravu. 11 Všichni jsme synové jednoho muže. Jsme poctiví lidé, tvoji otroci nejsou zvědové! 12 Řekl jim: Ne, neboť jste přišli, abyste viděli nechráněná místa země!

Když Josef uviděl své bratry, jak se před ním klanějí až k zemi, vzpomněl si na své sny v dětství, které je (a i jejich otce) provokovaly. Staly se skutečností! Protože se chtěl dozvědět něco víc o jejich současném životě, využil příležitosti, že jsou cizinci a nařkl je z vyzvědačství. Věděl, že se budou bránit a že se pokusí svůj život vysvětlit. To se také stalo. Josef se dozvěděl především to, že to jsou opravdu bratří, synové jednoho muže. Přesto Josef trvá na svém: Jste zvědové, přišli jste obhlédnout slabiny naší země. Tvrdá odpověď, viďte? Ale i Pán Ježíš dokázal být často tvrdý, viz příklad „kananejské ženy", toužící po uzdravení své nemocné dcerky. Jeho cílem ale bylo vždy jediné – dostat z těchto lidí opravdu to nejlepší, co v nich bylo. A kde se to projevilo, tam zažili tito lidé Boží lásku a milosrdenství.

Nemyslím si, že my dnes bychom měli být k lidem takto tvrdí. Ale musíme je přivést k tomu, aby sami poznali svůj stav, a chtěli s tím něco udělat. A to se bez slov, které lidé neradi poslouchají, protože jim jdou na tělo a jsou vnímány jako nepříjemné, často neobejde. Kéž nám Pán dává moudrost k tomu, abychom dokázali říkat pravdu, ale v lásce, jak to dělal jak Josef, tak především Pán Ježíš.

Josefovi bratří popisují rodinnou situaci (v. 13)

> 13 Odpověděli: Nás, tvých otroků, bylo dvanáct bratrů, synů jednoho muže v kenaanské zemi. A hle, nejmladší je dnes s naším otcem a jeden už není.

Z odpovědi svých bratrů na nařčení z vyzvědačství se Josef dozvídá o situaci v rodném domově. Jeho bratří vyprávějí, že jich bylo vlastně původně dvanáct, že nejmladší je doma se svým otcem a jeden už není. Ten „jeden" byl vlastně on sám. Jenže bratří o jeho osudu nic nevěděli, protože ho prodali midjánským kupcům. Co ti s ním pak udělali, jim pochopitelně nebylo známo, proto ta poznámka „už není". Po Josefovi pátrat nemohli, protože by tak

vyšel najevo jejich podvod na otci ohledně Josefova osudu – a to připustit pochopitelně nechtěli. Netušili, že jsou právě tváří v tvář v jeho přítomnosti. Náš příběh nám tak ukazuje, že naše hříchy nás stejně jednou dostihnou – a že chtě nechtě budou muset s pravdou ven.

To, co se týkalo Josefa, platí i pro nás dnes. Můžeme leccos zinscenovat a být přesvědčeni, že na to nikdo nepřijde, že jsme „zametli" všechny stopy. Ale Pán Bůh stejně vyvede pravdu navenek. Sám Pán Ježíš varoval lidi před takovým pokrytectvím:

> Mějte se na pozoru před kvasem farizeů, to jest před pokrytectvím. Není nic zahaleného, co nebude zjeveno, a nic skrytého, co nebude poznáno. Proto vše, co jste řekli ve tmě, bude slyšet na světle, a co jste pověděli do ucha v pokojích, bude vyhlášeno ze střech (L 12,1-3).

Pravda stejně nakonec vyjde najevo! Buďme si toho vědomi a jednejme proto vždy čestně.

Josefův test pravdivosti (v. 14-17)

> 14 A Josef jim řekl: Je to tak, jak jsem vám říkal: Jste zvědové. 15 Tak budete přezkoušeni: Jakože živ je farao, nevyjdete odsud, pokud váš nejmladší bratr nepřijde sem. 16 Pošlete jednoho z vás, ať přivede vašeho bratra, zatímco vy budete spoutáni. Tak budou přezkoušena vaše slova, máte-li pravdu. Jestli ne, jakože živ je farao, jste zvědové. 17 Pak je dal spolu na tři dny do vazby.

S touto variantou Josefovi synové určitě nepočítali, když vyprávěli o své rodině. Vyplývá to i z následujícího textu v další kapitole, kdy jim otec Jákob vyčítá neprozřetelnost při jejich vyprávění. Jejich odpověď je logická: Ten muž se nás zevrubně vyptával na naše příbuzenstvo, ptal se: Žije ještě váš otec? Máte ještě bratra? Oznamovali jsme mu to na jeho přímé otázky. Cožpak jsme jen

tušili, že řekne: Přiveďte svého bratra sem dolů? (43,7). Nemohli předpokládat, že si tento úředník bude chtít ověřit pravdivost jejich výpovědi. Josef jim nabídl možnost důkazu – mají vyslat jednoho ze svého středu, který zajede domů a nejmladšího bratra přivede. Ostatní zatím poputují do vyšetřovací vazby. Pokud bratra nepřivedou, budou považováni za zvědy a bude s nimi zacházeno podle zákonů.

Co vedlo Josefa k takovému postupu? Byla to touha vidět svého mladšího bratra. Věděl dobře, že bratří nejsou vyzvědači a také neměl v záměru je trestat, jak uvidíme z dalšího průběhu událostí.

Josefův návrh řešení (v. 18-20)

> 18 Třetího dne jim Josef řekl: Udělejte toto a zůstanete naživu; já se bojím Boha: 19 Jste-li poctiví, jeden váš bratr zůstane spoután ve vašem vězení a vy jděte a přineste svým hladovějícím rodinám obilí 20 a svého nejmladšího bratra přiveďte ke mně. Tak se vaše slova potvrdí a nezemřete. I učinili tak.

Josef neměl v úmyslu držet své bratry ve vazbě. Věděl, že jeho otec a mladší bratr a pozůstalí doma potřebují potravu. Proto jim po třech dnech dal návrh, který by je zachoval při životě, a přitom je zavázal k tomu, aby opravdu dokázali pravdivost svého tvrzení, že jsou opravdu těmi, za něž se vydávají. Nedělal to proto, že by se opravdu potřeboval přesvědčit o pravdivosti – přece své bratry znal a věděl, jak se věci mají. Ale dělal to předně kvůli nim, aby si oni uvědomovali závaznost toho, co říkají. Aby se příště neuchylovali k nějaké lstivé výpovědi, jak to svému otci udělali při zmizení Josefa. Neřekli Jákobovi, že ho roztrhala divoká zvěř, ale předložili mu jeho zakrvavené šaty s tím, že je našli. A aby se to mohlo dokázat, chtěl si ponechat jednoho z nich jako rukojmí v Egyptě.

To je Boží způsob jednání s lidmi i dnes. Pán Bůh nás někdy dostane do těžké situace ne proto, že by se potřeboval přesvědčit

o našich slovech. Zná nás lépe než my sami sebe, zná i pohnutky našich slov a činů. Ale činí tak proto, abychom si **my** uvědomili, že jsme nejednali správně a abychom z toho dokázali vyvodit důsledky. Nechce nám upírat své dobrodiní a milosrdenství, ale chce, abychom si byli vědomi, že dlužníky jsme my.

Před vinou není úniku (v. 21-24)

> 21 A říkali jeden druhému: Jistě neseme vinu za svého bratra. Viděli jsme soužení jeho duše, když nás prosil o milost, a nevyslyšeli jsme ho. Proto na nás přišlo toto soužení. 22 Rúben jim odpověděl: Což jsem vám neříkal, abyste proti chlapci nehřešili? Ale neposlechli jste. A hle, již je jeho krev vyhledávána. 23 Oni však nevěděli, že Josef rozumí, protože mezi nimi byl tlumočník. 24 Odvrátil se od nich a plakal. Pak se k nim obrátil, mluvil s nimi, vybral z nich Šimeóna a před jejich očima ho svázal.

Tento postup se opravdu vyplatil. Josefovým bratřím konečně došla příčina této situace, do které se dostali. Uvědomili si, jak hrozně se zachovali ke svému bratru Josefovi. Ten tehdy prosil o slitování – a oni ho nevyslyšeli. Proto teď musí trpět. Konečně jim došla jejich vina! O to právě šlo!

A jak se zachoval Josef, který dobře rozuměl tomu, co si povídají? Oni to netušili, protože Josef s nimi mluvil přes tlumočníka. Cítil zadostiučinění a pocit vítězství? Vůbec ne, byl dojat tím, že konečně se jejich myšlení mění. Dojat k slzám, které nemohl potlačit, a tak se musel obrátit. Až konečně nabyl rovnováhu a jednal dle dohody.

Josef jen vykazuje vlastnost Boží. Bůh nepotřebuje triumfovat nad člověkem. Ale má radost, když člověk přijde sám k sobě. Pán Ježíš to vyjádřil takto:

> Říkám vám, že právě tak bude v nebi větší radost nad jedním hříšníkem, který činí pokání, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují (L 15,7).

A co my v našem životě? Nemáme také nějakou temnou minulost, nějaké kostlivce ve skříni? Není na čase přijít k sobě a činit pokání, změnit své myšlení a postoje? Kéž nám Pán k tomu pomáhá. Pamatujme si jedno: naše hříchy a viny (pokud změnu myšlení odmítneme) nás stejně jednou dostihnou a budeme muset z nich skládat účty.

Nemám jistotu, proč si vybral jako rukojmího právě Šímeona. Možná proto, že Šímeon byl spolu s Lévím těmi, kdo lstivě vyvraždili obyvatele Šekemu za zneuctění jejich sestry Díny (viz 1Mo 34). Ale to je jen moje domněnka.

Návrat domů bez Simeona (v. 25-28)

> 25 Pak Josef přikázal, aby jejich nádoby naplnili obilím a aby vrátili každému jeho peníze do jeho pytle a aby jim dali potravu na cestu. Když jim to udělali, 26 naložili své obilí na osly a vyšli odtamtud. 27 Když jeden otevřel svůj pytel, aby v tábořišti dal svému oslu krmivo, uviděl své peníze. Hle, byly nahoře v jeho žoku. 28 A řekl svým bratrům: Mé peníze jsou zpět! Zase zde v mém žoku! Byli ohromeni strachem a roztřeseně se obraceli jeden na druhého se slovy: Co nám to Bůh udělal?

Josefovi bratři byli na zpáteční cestě ohromeni tím, co zjistili. Při zastávce na cestě zjistili, že v jejich pytlích není jen nakoupené obilí, ale také všechny peníze, které za nákup zaplatili. Neuměli si to vysvětlit. Obklopila je hrůza. Došli k jedinému závěru – tohle mohl udělat jen Bůh! A měli svatou bázeň.

Tato chvíle nám ukazuje, jaký byl skutečný postoj Josefa vůči svým bratrům. Nezanevřel na ně kvůli tomu, co mu provedli,

nemyslel na „ztracená léta“ svého mládí, které prožil jako otrok a vězeň, ale miloval je a přál jim to nejlepší. Proto je vybavil potřebným obilím a peníze jim vrátil. To, co vezli, bylo zdarma. Nestálo je to vůbec nic! Existuje krásnější předobraz na Pána Ježíše v jeho vztahu k nám, kteří jsme mu způsobili jen utrpení a bolest, vyvrcholenou potupnou smrtí na kříži? A ON nás přesto miluje! Hledal nás, my jsme ho zavrhli a způsobili jeho smrt, ale On nás miluje a dává nám to, co potřebujeme k životu, zcela zdarma. Nestojí nás to nic! Jsme si toho vědomi? Jsme za to Pánu Ježíši vděční? Anebo to bereme jako samozřejmost?

Něco takového může udělat jen Bůh! Kéž máme svatou bázeň (ne strach) před ním, jako ji měli Jákobovi synové!

Vysvětlování doma (v. 29-35)

> 29 Když přišli do kenaanské země ke svému otci Jákobovi, oznámili mu všechno, co se jim přihodilo: 30 Ten muž, pán země, s námi mluvil tvrdě a pokládal nás za zvědy ve své zemi. 31 Řekli jsme mu: Jsme poctiví, nejsme zvědové. 32 Bylo nás dvanáct bratrů, synů našeho otce. Jeden už není a nejmladší je teď s naším otcem v kenaanské zemi. 33 Ten muž, pán země, nám odpověděl: Podle toho poznám, že jste poctiví. Jednoho svého bratra ponechte u mě a vezměte obilí pro své hladovějící rodiny a jděte. 34 Pak přiveďte svého nejmladšího bratra ke mně. Tak poznám, že nejste zvědové, ale jste poctiví. Vašeho bratra vám vydám a budete moci procházet zemí jako kupci. 35 Potom se stalo, když vyprazdňovali své pytle, hle, každý měl svůj váček s penězi ve svém pytli! Když oni i jejich otec uviděli váčky peněz, dostali strach.

To známe dobře i z našeho praktického života. Když pošleme děti nakupovat a ony se vrátí a něco není zcela v pořádku (třeba když ztratily část peněz, nebo se cestou něco rozbilo), nastává ze strany

rodičů když ne přímo výslech, tak aspoň vysvětlování, CO se stalo, a PROČ to není tak, jak to mělo být. Bylo tomu tak i při návratu Jákobových synů z Egypta. Zde bylo, co vysvětlovat. Je pravda, nakoupili v Egyptě obilí podle svých možností a přivezli je v pořádku domů. Co ale v pořádku nebylo, byla skutečnost, že jeden ze synů, Šímeon, chybí. A tak museli synové s pravdou ven. Poctivě vypověděli, jak se jim vedlo. Že se setkali přímo s faraonovým ministrem, který s nimi jednal velmi tvrdě a nařkl je, že jsou vyzvědači. Když se hájili a hovořili o své rodině, chtěl důkaz pravdivosti. Proto musel Šímeon zůstat jako rukojmí v Egyptě do jejich návratu s nejmladším bratrem Benjamínem. A pak zde byla ještě jedna nevysvětlitelná věc – a to byly peníze za nákup. Už cestou při krmení osla jeden z nich zjistil, že jeho peníze, za které nakoupil obilí, jsou v plné hodnotě nahoře v jeho vaku. Neuměl si to tenkrát vysvětlit. Ale když přišli domů a vyprazdňovali své pytle, zjistili, že to nebyl omyl u jednoho z jejich bratrů, ale že na tom jsou všichni stejně: jejich váčky peněz byly v jejich pytlích netknuté. Nechyběl ani haléř! Není divu, že když dojde k takové situaci, člověk dostane strach.

Boží jednání s námi lidmi je opravdu někdy podivuhodné – a mělo by v nás vyvolávat svatou Boží bázeň. Ne život v obavách a strachu, ale v posvátné úctě k Božímu jednání, které přesahuje naše chápání. Vnímáme dobře, že sled událostí, které prožíváme, není náhoda, ale že to do sebe zapadá jako kolečka v hodinkách. Kéž i my dokážeme mít v takových situacích, do kterých se dostáváme i my dnes, tuto Boží bázeň a zároveň důvěru, že On o nás ví a že nás nenechá zkoušet nad naše možnosti (viz 1Ko 10,13).

Jákobovo zoufalství (v. 36-38)

36 Jejich otec Jákob jim řekl: Připravujete mě o děti! Josef není, Šimeón není, a teď vezmete Benjamína! Všechno to na mě dopadá! 37 Rúben svému otci řekl: Dva mé syny můžeš dát usmrtit, jestliže

ho nepřivedu k tobě. Svěř ho do mých rukou a já ho přivedu zpět k tobě. 38 Ale Jákob řekl: Můj syn s vámi nesestoupí, protože jeho bratr je mrtev a on zůstal sám. Kdyby ho potkalo neštěstí na cestě, kterou půjdete, s žalem byste přivedli mé šediny dolů do podsvětí.

Docela dovedu ubohého Jákoba pochopit. Není nic horšího, než když otec ztrácí vlastní děti. Je to ještě daleko horší, když neví, co se vlastně s nimi stalo, kde skončili. Josefův osud byl pro něho velkou neznámou – kde asi skončil? Teď přišel o Šimeóna, dalšího syna. A navíc teď byl v reálném ohrožení i jeho nejmladší syn milované Ráchel. Věřím, že Ruben to myslel upřímně a chtěl ručit za Benjamína svými vlastními dvěma syny. Ale co by to Jákobovi pomohlo? Syna by zpět nezískal, jen by ztratil další dva vnuky. Dovedu plně chápat Jákobovo rozhodnutí, že Benjamína do Egypta nepustí. Věděl, že bratří budou muset jít pro Šimeóna do Egypta znovu, ale smrt Benjamínovu by zřejmě nepřežil.

Pán Bůh na nás dopouští situace, které jsou na hranicích našich možností. Tak to prožíval Abraham, když měl jít obětovat svého syna Izáka na hoře Moria. Podobně to prožívali Židé před Rudým mořem s Egypťany v patách, tři mladí Židé v Babyloně, když stáli před otevřenou rozpálenou ohnivou pecí nebo Daniel ve lví jámě... Dopouští, ale neopouští. To si potřebujeme uvědomit. Jákob nakonec, jak uvidíme z dalšího textu, spolehl na Boha a Benjamína do Egypta pustil. Nebyl zklamán. Pán Bůh ho ochránil. A podobně to můžeme prožívat i my. Může se nám zdát, že naše situace je zcela bezvýchodná a že se to na nás všechno sesypalo. Možná si klademe otázku: „Proč zrovna já, proč to postihlo právě mne?“ A nenajdeme na ni v tu chvíli odpověď. Po určitém čase ale zjistíme, že to byla ta nejlepší cesta, kterou nás Pán provázel. Počítejme s tím a důvěřujme Pánu. Má na mysli naše dobro, stejně jako v případě Jákoba a jeho synů.

Druhá cesta do Egypta

1M 43,1-34

Po nějaké době bylo nakoupené obilí spotřebováno. Hladomor však pokračoval dál, a tak Jákob a jeho synové museli vzniklou situaci zase řešit. Nezbývalo nic jiného než jít opět do Egypta. Kapitola ukazuje, že jak u Jákoba, tak i u jeho synů mezitím pod tlakem událostí došlo k zrání charakterových vlastností. Obsahem této kapitoly jsou události, spojené s touto jejich cestou do Egypta. O čem tato kapitola je?

- Tvrdá podmínka pro cestu (v. 1-5)
- Juda řeší otcovo dilema (v. 6-10)
- Jákobovo rozhodnutí (v. 11-14)
- Josef nechává odvést bratry do svého domu (v. 15-17)
- Buďte klidní, nebojte se! (v. 18-25)
- Josef se setkává s bratry (v. 26-31a)
- Hostina plná překvapení (v. 31b-34)

Tvrdá podmínka pro cestu (v. 1-5)

> 1 Hlad v zemi byl tíživý. 2 Když dojedli obilí, které přivezli z Egypta, otec jim řekl: Nakupte nám znovu trochu potravy. 3 Juda mu odpověděl: Ten muž nás výslovně varoval slovy: Nespatříte mou tvář, nebude-li váš bratr s vámi. 4 Jestliže pošleš našeho bratra s námi, sestoupíme do Egypta a nakoupíme ti potravu. 5 Ale jestli ho nepošleš, nesestoupíme, protože ten muž nám řekl: Neuvidíte mou tvář, nebude-li váš bratr s vámi.

Jákob se svými syny se dostali po čase do velmi tíživé situace. Obilí koupené v Egyptě došlo a hladomor nepřestal. Bylo třeba jet znovu nakoupit. Ale byla zde tikající bomba. Pán Egypta jim řekl jasně: Nespatříte mou tvář, nebude-li váš bratr s vámi. Otec z pochopitelných obav o svého nejmladšího syna Benjamína pustit nechtěl. Měl o něho strach. Ne nadarmo. Před lety přišel o Josefa, teď se z Egypta nevrátil Šimeón, a on měl riskovat, že se cestou přihodí něco i jeho nejmladšímu synovi. Tu byla každá rada drahá. Jak ji měli řešit? Vydat se na cestu bylo nezbytné, protože šlo o zachování života.

Možná se někdy i my dostaneme do podobné situace. Okolnosti budou velmi nepříznivé, situace nesnese odklad a my nabudeme dojmu, že každé řešení bude špatné. Je to zkouška naší víry, kterou na nás Pán Bůh dopouští. Ne proto, aby nás trápil, ale abychom dozráli a začali mu více důvěřovat a učili se svěřit svou situaci jemu. Jsme na takovou situaci připraveni? V takových situacích by nám mělo být povzbuzením slovo, které nám zanechal Jakub:

> Mějte z toho jen radost, bratři moji, kdykoli upadáte do různých zkoušek. Víte přece, že zkoušení vaší víry přináší vytrvalost. Nechte však vytrvalost dozrát, abyste byli dokonalí a úplní a nic vám nescházelo. Schází-li někomu z vás moudrost, ať žádá Boha, a ten mu ji dá - je přece štědrý ke všem a bez výhrad! Ať ale žádá ve víře a bez pochybností. Kdo pochybuje, podobá se totiž mořské vlně, větrem bičované a hnané sem a tam. Ať nikdo takový nečeká, že od Pána něco dostane (Jk 1,2-7)

Juda řeší otcovo dilema (v. 6-10)

> 6 Nato Izrael řekl: Proč jste mi způsobili takové zlo, že jste tomu muži oznámili, že máte dalšího bratra? 7 Odpověděli: Ten muž se nás zevrubně vyptával na naše příbuzenstvo, ptal se: Žije ještě váš otec? Máte ještě bratra? Oznamovali jsme mu to na jeho přímé otázky. Cožpak jsme jen tušili, že řekne:

> Přiveďte svého bratra sem dolů? 8 Pak Juda řekl svému otci Izraelovi: Pošli chlapce se mnou, ať vstaneme a vyjdeme, abychom zůstali naživu a nezemřeli my ani ty ani naše děti. 9 Já se za něho zaručím, ode mě ho budeš vyžadovat. Jestliže ho nepřivedu k tobě a nepostavím ho před tebe, budu před tebou navždy vinen. 10 Neboť kdybychom neváhali, už bychom tu byli dvakrát zpátky.

Jákobova otázka je pochopitelná. Těžko pochopil, proč bratří hovořili o tom, že mají ještě starého otce a nejmladšího bratra. Bratří se hájili, že pouze odpovídali na otázky toho, kdo jim prodával obilí. Ten měl zase pochopitelně osobní zájem dozvědět se něco o svém otci a o svém bratru. Bratři opravdu nemohli tušit, že Josef bude chtít vidět svého bratra.

Z našeho textu vidíme zřetelně, jak za tu dobu charakterově vyzrál Juda. Nabídl otci, že ponese osobní odpovědnost za chlapce, kterého bude doprovázet. Nenabízí své syny jako případnou oběť jako to předtím udělal Ruben (to by nic neřešilo, a navíc by to způsobilo Jákobovi jen další trápení), ale chce nést osobní odpovědnost za něj. Také otci připomíná, že je čas se rozhodnout, že nemá váhat, že je čas k činu.

To je vzor i pro nás! Měli bychom vyzrát v odpovědné muže, kteří jdou cílevědomě dál i v těžkých chvílích. Nabrat odvahu a převzít odpovědnost za druhé! To se dnes moc nenosí, ale patří to k biblickým principům. Neste břemena jedni druhých - tak naplníte Kristův zákon (Ga 6,2). Tak je Judův přístup výzvou i pro nás dnes, ocitneme-li se v podobné situaci.

Jákobovo rozhodnutí (v. 11-14)

> 11 Jejich otec Izrael jim řekl: Když je to tak, udělejte tedy toto: Vezměte z nejlepších plodů země do svých nádob a sneste tomu muži jako dar trochu balzámu, trochu medu, ladanum, myrhu, pistácie a mandle. 12 Vezměte s sebou

> dvojnásobně peněz. Peníze, které byly zpět navráceny nahoru do vašich žoků, vlastnoručně vraťte; možná to byl omyl. 13 Vezměte svého bratra, vstaňte a vraťte se k tomu muži. 14 A Bůh Všemohoucí kéž vám dá dojít slitování před tím mužem, a on vám propustí vašeho druhého bratra i Benjamína. A já, jestli se stanu bezdětným, stanu se bezdětným.

Z tohoto úseku vidíme, že i v životě Jákoba (Izraele) došlo k posunu. I on v této těžké zkoušce vyzrál. Přestal spoléhat sám na sebe a svěřil svůj život i své obavy všemohoucímu Bohu, který ho provázel až dosud celým životem. Přestal se trápit také obavami o život svých dětí – vyplývá to z jeho poslední věty. A tak se rozhodne a vysílá je i s Benjamínem na další cestu do Egypta.

Zároveň ale také podniká praktické kroky. Přemýšlí o tom, co se stalo – o tom záhadném vrácení peněz. Ty je samozřejmě třeba vrátit. A navíc – za škodu, která tím vznikla, je dobré pro dobré vztahy poslat dar jako náhradu. A tak jim říká, aby vzali s sebou věci, které v Egyptě asi byly nedostatkovým zbožím.

Takovým procesem vyzrávání bychom měli procházet i my dnes v našich situacích, se kterými si nevíme rady a které nám působí obavy. Důvěřujeme opravdu Pánu, že je mocen nás zachovat? A i kdyby došlo k nejhoršímu – připraví nás to o naši spásu a odměnu u našeho Pána? Kéž nám zní v uších neustále slova Pána Ježíše: Nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo, ale duši zabít nemohou. Raději se bojte Toho, který může duši i tělo zahubit v pekle (Mt 10,28). Možná bychom si mohli připomínat v podobných situacích i to, co píše Pavel Filipským (4,6.7):

> O nic nebuďte úzkostliví, ale ve všem oznamujte Bohu své žádosti v modlitbě a prosbě s děkováním. A pokoj Boží, který převyšuje všechno porozumění, bude střežit vaše srdce a vaše myšlenky v Kristu Ježíši.

Josef nechává odvést bratry do svého domu (v. 15-17)

> 15 Ti muži tedy vzali ten dar, vzali s sebou dvojnásobně peněz i Benjamína, vstali a sestoupili do Egypta a postavili se před Josefem. 16 Když Josef uviděl Benjamína s nimi, řekl správci svého domu: Uveď ty muže do domu a nechej něco porazit a připravit, protože ti muži budou se mnou v poledne jíst. 17 Ten člověk udělal, co Josef řekl, a uvedl muže do Josefova domu.

Tak tohle Josefovi bratři určitě nečekali. Co asi v tuto chvíli se odehrávalo v jejich myslích, když stanuli před Josefem, který byl mimochodem, jak vidíme z textu, svými povinnostmi velmi zaneprázdněn. Dal pokyn správci, aby je odvedl do jeho domu a postaral se o ně. Byli odvedeni do jeho, jistě honosného sídla, jak se na premiéra země sluší. Co je tam asi čeká?

I v našem životě může někdy dojít k takovému nečekanému zvratu a my netušíme, jaký to vlastně bude mít dopad. Asi tak, jak to vnímali herci a moderátoři, účastníci demonstrace za prezidenta, když dostali pozvání k ministrovi kultury. Jak to dopadne? Co se tam bude řešit? Jako křesťané se aktivně do politiky většinou nezapojujeme – za naše ústavní činitele se máme modlit, ne proti nim bojovat. Ale v životě je i tak spousta příležitostí, kdy se můžeme dostat do podobné situace a máme obavy, co nás čeká. Učme se i tyto věci svěřit do Božích rukou. On má řešení vždycky. Nakonec to uvidíme i v dalším průběhu událostí v této kapitole.

Buďte klidní, nebojte se! (v. 18-25)

> 18 Ti dostali strach, že byli přivedeni do Josefova domu, a říkali si: Kvůli těm penězům, které byly na počátku navráceny do našich žoků, jsme přivedeni, aby se na nás vrhli, aby se nás zmocnili a aby nás vzali za otroky i s našimi

osly. 19 Přistoupili tedy k muži, který byl správcem Josefova domu, a mluvili s ním ve vchodu domu. 20 Říkali: Dovol, pane, poprvé jsme sem sestoupili, abychom nakoupili potravu. 21 A když jsme přišli do tábořiště a otevřeli své žoky, hle každý měl své peníze nahoře ve svém žoku, peníze v plné váze. Donesli jsme je zpět s sebou. 22 A další peníze jsme přinesli s sebou, abychom nakoupili potravu. Nevíme, kdo nám dal naše peníze do žoků. 23 Odpověděl: Buďte klidní, nebojte se. Váš Bůh, Bůh vašeho otce vám dal skrytý poklad do vašich žoků; vaše peníze se ke mně dostaly. Pak k nim vyvedl Šimeóna. 24 Potom ten člověk uvedl muže do Josefova domu, podal vodu, aby si umyli nohy, a dal krmivo jejich oslům. 25 Oni připravili ten dar, než Josef v poledne přišel, protože slyšeli, že tam budou jíst.

V Josefových bratřích byla malá dušička, když byli vedeni do Josefova paláce. Předpokládali, že to bylo kvůli penězům za obilí, které nalezli nevysvětlitelně ve svých vacích, jako by za obilí neplatili. Měli strach, že teď budou navíc obžalováni z krádeže. Báli se, že se stanou otroky. Proto hned oslovili správce, kterému byli svěřeni a chtěli mu celou záležitost vysvětlit a peníze poctivě vrátit. Odpověď je překvapila. Správce prohlásil: Ale já jsem vaše peníze při nákupu dostal! Nelhal. Oni opravdu zaplatili. Netušili, že jim byly peníze vráceny na přímý příkaz Josefa. Odpověď správce je pozoruhodná: Váš Bůh, Bůh vašeho otce vám dal skrytý poklad do vašich žoků. Jakou úlevu museli prožít, když jim řekl povzbuzující slova: Buďte klidní, nebojte se. A ještě větší úlevu pocítili, když k nim přivedl Šímeona, živého a zdravého. Určitě jen zírali, když viděli, jak se správce o ně stará – přinesl jim vodu, aby si po cestě mohli umýt zaprášené nohy a postaral se i o jejich osly. Vrcholem překvapení bylo, když jim oznámil, že jsou pozváni na společné jídlo.

Pán Bůh jedná opravdu předivným způsobem, který si nedokážeme vysvětlit. Vlastně vše, co prožili, bylo pro jejich dobro. Strach se změnil v radost a potěšení. To platilo nejen pro Josefovy bratry, ale platí to stále, i dnes. Mnohdy prožíváme těžké chvíle a máme strach. Ale největší strach míváme z věcí, které se nikdy nestanou. Pokud ale uděláme kroky víry a půjdeme do těžkých situacích v důvěře, že nás bude Pán Bůh provázet, nebudeme zklamáni.

Josef se setkává s bratry (v. 26-31a)

> 26 Když Josef přišel domů, přinesli mu dar, který vzali s sebou do domu, a klaněli se mu k zemi. 27 Zeptal se, jak se jim daří, a řekl: Daří se dobře vašemu starému otci, o kterém jste mluvili? Je ještě naživu? 28 Odpověděli: Tvému otroku, našemu otci, se daří dobře. Je ještě živ. Pak poklekli a klaněli se. 29 Pozvedl oči a uviděl svého bratra Benjamína, syna své matky, a zeptal se: Toto je váš nejmladší bratr, o kterém jste mi říkali? A řekl: Bůh ti buď milostiv, můj synu. 30 Josef pospíchal pryč, protože se roznítila jeho náklonnost k bratrovi a chtěl plakat. Vešel tedy do pokoje a tam se rozplakal. 31 Pak si umyl tvář a vyšel.

Po splnění svých státní povinností se Josef vrátil domů. Bratří mu předali dar a klaněli se mu – tak se splnily opět jeho sny z mládí. Ale očividně ani dary, ani pocty bratrů Josefa tolik nezajímaly – nijak zvlášť na ně nereaguje. Co ale zde nápadně vyniká, je jeho zájem o otce a o svého bratra. Setkání s ním ho dojalo k slzám, které nemohl a nechtěl dát svým bratřím najevo. Musel pryč, potřeboval dát průchod své nejsilnější emoci – lásce k němu. A tak se v ústraní vyplakal. Až se uklidnil, umyl se a šel zpět do sálu, kde byla připravena hostina.

Tím je Josef opět předobrazem Pána Ježíše. Dary, které by druhé lidi možná potěšily, pro něho neměly valný význam. Ani to, že se

bratří před ním klaní, ho tolik nezajímalo. Jemu šlo o ně všechny. Tak, jak je v poslušnosti otce hledal v Šekemu a v Dotain, tak je hledal stále a stále byl ochoten jim pomáhat a prokazovat jim lásku. Stejně jako Josef i Pán Ježíš hledal a hledá své bratry, a dělá vše pro jejich záchranu a pro jejich dobro. I Pán Ježíš takto byl dojat k slzám při hrobu Lazarově. Jsme si toho vědomi, že Pánu Ježíši nejsme lhostejní? Jak by ne, zaplatil za nás tu nejvyšší cenu – položil za nás svůj život. Proto je hoden toho, abychom se před ním skláněli, jako Josefovi bratří a abychom mu dali to nejcennější, co máme, sami sebe! To má pro něho daleko větší cenu než všechny ostatní dary.

Hostina plná překvapení (v. 31b-34)

> Se sebeovládáním řekl: Předkládejte jídlo. 32 Předkládali zvlášť jemu, zvlášť jim a zvlášť Egypťanům, kteří jedli s ním; Egypťané totiž nemohou jíst s Hebreji, protože to je pro Egypťany ohavnost. 33 Seděli před ním od prvorozeného podle jeho prvorozenství až po nejmladšího podle jeho mládí a ti muži užasle hleděli jeden na druhého. 34 Nechal jim od sebe nosit čestné porce a Benjamínova porce byla pětkrát větší než porce jich všech; a pili s ním, až se opili.

Pak následovala hostina, hodná královského nejvyššího úředníka. Josef jedl zvlášť, Egypťané byli u separátního stolu a Josefovi bratří u dalšího stolu. To, že Egypťané nejedli s cizinci, odpovídalo tehdejším politickým zvyklostem a nikomu to nevadilo. Co bylo pro Josefovy bratry ale obrovským překvapením, že Josefův správce je usadil ke slavnostní tabuli jako u nich doma, v pořadí od nejstaršího až po nejmladšího z nich. Jak to mohl vědět? To přece nemůže být náhoda! A tak na sebe překvapeně hleděli. A byly to skutečné hody. Josef jim nechal přinášet čestné porce (nejvíce pak svému vlastnímu bratru). Jídla a pití bylo víc než dost.

I to nám připomíná našeho Spasitele – jednou budeme spolu s ním na slavnostní hostině, v jeho domě, kde nám připravuje místa. A tam

budeme prožívat radost a vzájemné společenství. Těšíme se na tuto chvíli?

Závěrečná zkouška

1M 44,1-34

Každá střední a vysoká škola končí závěrečnou zkouškou, kde se ověřuje, zda absolventi nabyli potřebné schopnosti, které pak budou používat ve svém produktivním životě, ať je to maturita na střední škole či státní zkouška na závěr vysokoškolského studia. A nejinak je tomu i v životě víry! I zde procházíme jednotlivými zkouškami, a nakonec přijde závěrečná zkouška, kde se plně projeví, čemu jsme se naučili.

Tak tomu bylo i v životě Josefových bratří. Naše kapitola ukazuje takovou závěrečnou zkoušku. Předcházel jí v minulé kapitole zdánlivý happy end. Bratří byli pozváni na hostinu do Josefova domu, tam byli pohoštěni, pojedli, popili, měli se dobře… Ale to netušili, co je čeká následující den. A o tom je naše kapitola. Co v ní čteme?

- Připravená past (v. 1-6)
- Reakce bratří (v. 7-11)
- Jde o Benjamína (v. 12-17)
- Juda složí zkoušku na „výborně“ (v. 18-34)

Připravená past (v. 1-6)

> 1 Josef přikázal správci svého domu: Naplň žoky těchto mužů potravou tak, jak budou moci unést, a vlož peníze každého nahoru do jeho žoku. 2 Můj kalich, ten stříbrný kalich, vlož s penězi za jeho obilí nahoru do žoku toho nejmladšího. Správce učinil všechno, co Josef řekl. 3 Když se ráno rozjasnilo, byli ti muži propuštěni i se svými osly. 4

> Vyšli z města, ještě nebyli daleko, a Josef řekl správci svého domu: Vstaň, pronásleduj tyto muže a až je dostihneš, řekni jim: Proč jste za dobro odplatili zlem? 5 Což to není kalich, z něhož pije můj pán? Vždyť z něho on věští! Tím, co jste učinili, jste spáchali zlo. 6 Když je dostihl, řekl jim ona slova.

Časně ráno po hostině se Josefovi bratří vydali na cestu domů do Kenaanu s osly, obtíženými nakoupeným obilím. Mohli být zcela spokojeni, jeli domů všichni, jak s propuštěným Šimeónem, tak i s nejmladším Benjamínem. Ale tu se stalo něco nečekaného, co by je ani ve snu nenapadlo. Josef se totiž rozhodl ještě jednou se přesvědčit o tom, že se jeho bratří opravdu změnili. A tak na ně nalíčil past. Nechal naložit obilí do pytlů, dát tam opět peníze, které mu přinesli, a do Benjamínova pytle vložit Josefův stříbrný kalich. A pak instruoval svého správce domu, co má dělat dál – nechat je odjet a pak je pronásledovat a nařknout je z toho, že se odplatili zlým za dobré, že ukradli Josefovi jeho stříbrný pohár. Určitě byli překvapeni, když po určité době uviděli, že se za nimi někdo rychle přibližuje. Když je dostihl, poznali správce Josefova domu. Ten pak jednal podle instrukcí svého pána. To musela být hrozná chvíle, slyšet taková slova tvrdého obvinění ve věci, o níž samozřejmě neměli ani tušení!

I my se můžeme dostat někdy do podobné situace, kdy jsme obviněni z něčeho, co jsme sami nespáchali. To se může stát v našem obyčejném všedním životě, ale také i v církvi. Někdo z křesťanů nás třeba obviní z něčeho, s čím jsme neměli vůbec nic společného. Jak se zachováme? Budeme se tvrdě hájit, reagovat podrážděně a hněvivě, budeme chtít „důkazy“ a přestaneme komunikovat s lidmi? Anebo budeme postupovat jako Josefovi bratři, kteří dozráli ve zkouškách a stali se pokornými lidmi, jak to uvidíme v následujícím průběhu děje v naší kapitole?

Reakce bratří (v. 7-11)

> 7 Odpověděli mu: Proč můj pán mluví taková slova? Ať je to od tvých otroků vzdáleno, aby učinili něco takového! 8 Hle, peníze, které jsme nalezli nahoře ve svých žocích, jsme ti přinesli zpět z kenaanské země. Jak bychom mohli z domu tvého pána ukrást stříbro nebo zlato? 9 U koho z tvých otroků se to nalezne, ten ať zemře, a také my se staneme otroky mého pána. 10 Odpověděl: Tedy dobrá, bude to podle vašich slov: U koho se to najde, ten bude mým otrokem a vy budete volni. 11 Tu každý rychle sundal na zem svůj žok a každý svůj žok otevřel.

Josefovi bratří, kteří neměli tušení o pasti, která na ně byla připravena, se pochopitelně nařčení bránili. Ale činili tak pokorně. A chtěli, aby se jejich nevina prokázala – proto bez okolků a váhání se podrobili prohlídce. Naopak, prokázali vstřícnost a prohlásili: U koho z tvých otroků se to nalezne, ten ať zemře, a také my se staneme otroky mého pána. Sami sundali své pytle a otevřeli je. Byli přesvědčeni, že jsou nevinní. Životní zkoušky způsobily, že byli pokorní a vstřícní. Jak jinak jednají lidé dnes, jsou-li neprávem z něčeho nařčeni. Tu se setkáváme většinou se zlostnou obranou, agresivitou a nenávistí a vyhrůžkami. Pokud jsou donuceni ke konfrontaci, činí tak se skřípajícími zuby.

V tom jsou Josefovi bratří vzorem i pro nás. Naše jednání má být transparentní a přitom pokorné. Měli bychom se řídit slovy apoštola Petra, který také prošel těžkou Boží školou, než napsal:

> Buďte stále připraveni k obhajobě před každým, kdo by od vás žádal, abyste vydali počet z naděje, kterou máte, avšak s tichostí a s bázní, majíce dobré svědomí, aby ti, kteří hanobí váš dobrý způsob života v Kristu, byli zahanbeni v tom, v čem vás pomlouvají jako zločince. Neboť je lépe trpět,

> bude-li to chtít Boží vůle, když jednáte dobře, než když jednáte zle (1Pt 3,15-17).

To není přirozená lidská vlastnost, je to výsledek Boží výchovy. Ale v našem životě by tomu tak mělo být!

Jde o Benjamína (v. 12-17)

> 12 Prohlídka začala u nejstaršího a skončila u nejmladšího. Kalich se našel v Benjamínově žoku. 13 Roztrhli svá roucha, každý naložil svého osla a vraceli se do města. 14 Když Juda a jeho bratři přišli do Josefova domu, on tam ještě byl. Tu padli před ním na zem. 15 A Josef jim řekl: Jaký skutek jste to provedli? Což nevíte, že muž jako já dokáže věštit? 16 Juda odpověděl: Co můžeme mému pánu říci? Co máme povídat? A jak se ospravedlníme? Bůh postihl provinění tvých otroků. Hle, jsme otroky mého pána, i my, i ten, u něhož se nalezl kalich. 17 Josef odpověděl: Ať je to ode mne vzdáleno, abych to učinil. Muž, u něhož se ten kalich našel, ten bude mým otrokem, a vy jděte v pokoji ke svému otci.

Josefovi bratří byli přesvědčeni o své nevině. Něco takového by si přece nikdy nedovolili! A teď ta hrůza! Byli zasaženi na tom nejcitlivějším místě – hledaný kalich se našel v pytli jejich nejmladšího bratra Benjamína, za kterého se Juda osobně zaručil. To, čeho se jejich otec obával, se stalo skutečností! Co teď? Co asi prožívali, dovedeme si to představit? Juda to vyjádřil za všechny: Co můžeme mému pánu říci? Co máme povídat? A jak se ospravedlníme? Bůh postihl provinění tvých otroků. Hle, jsme otroky mého pána, i my, i ten, u něhož se nalezl kalich.

A navíc: Josef jim dává „velkorysou nabídku“. Odmítne možnost, aby zůstali v otroctví všichni. Chce jen jednoho – právě Benjamína. Jak hrozně jim musela znít jeho slova: vy jděte v pokoji ke svému

otci! Určitě si vzpomněli na slova svého otce, na jeho obavy a bolest.

To byla zkouška do krajnosti, podobně jako kdysi u Abrahama, který měl obětovat svého syna Izáka na hoře Moria. Zde se mělo ukázat, co v nich opravdu je. Pán Bůh ví, co může komu naložit a co by už nesnesl a ví, kdy má zkouška skončit. Zřejmě nikdo z nás není postaven do takové situace. Ale občas dochází i k takovým zkouškám. Zažili to mnozí Boží mužové i ženy ve Starém i Novém zákoně, ale i v dějinách církve. Kéž nám dá Pán milost, abychom se dokázali zachovat jako Juda, který v této situaci obstál, jak uvidíme dále.

Juda složí zkoušku na „výborně“ (v. 18-34)

> 18 Juda k němu přistoupil a řekl: Dovol, prosím, můj pane, ať tvůj otrok promluví k svému pánu; ať tvůj hněv nevzplane proti tvému otroku, protože ty jsi jako farao. 19 Můj pán se svých otroků ptal: Máte otce nebo bratra? 20 Řekli jsme mému pánu: Máme starého otce a malého chlapce, který se mu narodil ve stáří. Jeho bratr je mrtev a po své matce zůstal on sám; jeho otec ho miluje. 21 Řekl jsi svým otrokům: Přiveďte ho ke mně dolů, ať ho uvidím na vlastní oči. 22 Odpověděli jsme mému pánu, že chlapec nemůže opustit svého otce. Kdyby opustil svého otce, on by zemřel. 23 Řekl jsi svým otrokům: Jestliže váš nejmladší bratr nesestoupí s vámi, nespatříte již moji tvář. 24 Když jsme vystoupili ke tvému otroku, mému otci, oznámili jsme mu slova mého pána. 25 Potom náš otec řekl: Nakupte nám znovu trochu potravy. 26 Odpověděli jsme: Nemůžeme tam sestoupit. Pouze bude-li náš nejmladší bratr s námi, pak sestoupíme, neboť nemůžeme spatřit tvář toho muže, pokud náš nejmladší bratr nebude s námi. 27 A tvůj otrok, můj otec, nám řekl: Vy víte, že mi má žena porodila dva syny. 28 Jeden

> mi odešel. Volal jsem: Jistě byl rozsápán, byl rozsápán! Až dosud jsem ho neviděl. 29 A i tohoto ode mne berete? Potká-li ho neštěstí, se zármutkem přivedete mé šediny dolů do podsvětí. 30 A teď, když přijdu k tvému otroku, svému otci, a chlapec, na němž otcova duše lpí, nebude s námi, 31 když otec uvidí, že s námi chlapec není, zemře. Tak tvoji otroci přivedou šediny tvého otroka, našeho otce, s žalem dolů do podsvětí. 32 Vždyť tvůj otrok se za chlapce svému otci zaručil slovy: Jestliže ho nepřivedu k tobě, budu před svým otcem navždy vinen. 33 Nyní tedy prosím, ať tvůj otrok zůstane místo toho chlapce za otroka mému pánu a ten chlapec ať se vrátí se svými bratry. 34 Vždyť jak bych mohl přijít ke svému otci, když by chlapec nebyl se mnou? Ať nehledím na zlo, které by postihlo mého otce!

Tak toto byla Judova obhajoba jeho diplomové práce! Jak si počínal? Pokorně a naprosto pravdivě popisuje celý jejich příběh jejich cest do Egypta za nákupem obilí. I s tím, jak to prožíval jejich otec. Jak úžasná je proměna Judova charakteru! Ten, který kdysi přišel s nápadem prodat Josefa do otroctví (1M 37,26) a nedělal si žádné starosti, jakou tím způsobí svému otci bolest, teď hluboce vnímá, co by pro otce znamenala ztráta Benjamína. Juda se za svého bratra u otce zaručil. A teď byl připraven nést důsledky. A tak prosí Josefa, aby se slitoval, Benjamína propustil a na místo toho vzal do otroctví jeho. Jak naléhavě zní jeho slova:

> Nyní tedy prosím, ať tvůj otrok zůstane místo toho chlapce za otroka mému pánu a ten chlapec ať se vrátí se svými bratry. Vždyť jak bych mohl přijít ke svému otci, když by chlapec nebyl se mnou? Ať nehledím na zlo, které by postihlo mého otce!

Juda se opravdu zásadně změnil. Byl ochoten obětovat sebe, jen aby jeho bratr se mohl vrátit zpět ke svému otci.

Tím se Juda prokázal, že je opravdovým a zralým mužem. Podobně jako Pán Ježíš byl ochoten dát svůj život za život svého bratra a za pokojný návrat ostatních bratří domů. Podobně bychom měli „dozrát“ v našem životě i my. Podobáme se tomuto proměněnému Judovi? Anebo stále ještě zůstáváme ve svých sobeckých zájmech, kdy myslíme především na sebe? Ale Boží děti by měly takto dozrát. Máme nést břemena jedni druhých, a tak naplnit zákon Kristův (Ga 6,2). A tak bychom měli i my nést charakter „dobrého pastýře“ - Dobrý pastýř pokládá svou duši za ovce (viz J 10,11). Juda tuto závěrečnou zkoušku udělal na výbornou (dnes se to označuje na vysokých školách jako „A“). Dovedl položit svůj život za svého bratra. Kéž bychom v takových zkouškách obstáli i my!

Odhalení tajemství

1M 45,1-28

Vzpomínám, že kdysi jsme se v literatuře učili, že každý příběh má svou zápletku, pak dojde ke gradaci děje, k vyvrcholení a příběh končí rozuzlením. V případě Josefa a jeho bratří tomu není jinak. Počátek byl v Josefově mládí a začal jeho zvláštními sny a také „donášením" na své bratry, pokračoval dál v následujících kapitolách a v naší kapitole je vyvrcholení a rozuzlení celého příběhu. Co nám tato kapitola prozrazuje z Josefova života?

- Josef se dává poznat bratřím (v. 1-8)
- Další perspektiva (v. 9-15)
- Cesta domů (v. 16-24)
- Jákobova reakce po návratu (v. 25-28)

Josef se dává poznat bratřím (v. 1-8)

> 1 Josef se už přede všemi, kdo kolem něho stáli, nemohl ovládat a zvolal: Všichni ode mne odejděte! Nikdo u něho tedy nezůstal, když se dal Josef svým bratrům poznat. 2 Tu se dal do hlasitého pláče. Slyšeli to Egypťané a slyšel o tom faraonův dům. 3 Josef bratrům řekl: Já jsem Josef. Je můj otec ještě naživu? Ale jeho bratři mu nebyli schopni odpovědět, protože z něho byli vyděšeni. 4 Josef tedy bratrům řekl: Jen ke mně přistupte. Když přistoupili, řekl: Já jsem Josef, váš bratr, kterého jste prodali do Egypta. 5 A teď se netrapte a nehněvejte se na sebe, že jste mne sem prodali. Neboť Bůh mne poslal před vámi pro zachování života. 6 Protože to byly dva roky hladu v zemi, ale orba a žeň nebude

ještě pět let. 7 Bůh mne poslal před vámi, aby zajistil váš ostatek na zemi a aby vás zachoval při životě pro veliké vysvobození. 8 Nyní tedy ne vy jste mě sem poslali, nýbrž Bůh. On mě učinil otcem faraonovi, pánem celého jeho domu a vládcem celé egyptské země.

Josef odhaluje svou identitu (v. 1-3a)

Josef miloval celou svou rodinu, navzdory všemu, co prožil, navzdory otroctví u Potífara, navzdory času, stráveného v královském vězení. A jeho láska, kterou k nim cítil, už nemohla dál – musel to už bratřím povědět. Zvlášť, když se přesvědčil, že jeho bratří už jsou jiní, než byli tenkrát. Vyhnal všechny své služebníky z místnosti a propukl v hlasitý pláč. To služebníci i přes zavřené dveře slyšeli. A mezi pláčem svým bratřím říká: Já jsem Josef. Je můj otec ještě naživu? To byl pro jeho bratry šok – tohle ani ve snu nečekali, že se setkají se svým bratrem, kterého před 15 lety prodali Midjáncům. A za jakých okolností! Ten, který byl prodán do otroctví, je nejmocnějším pánem mocnosti, kterou Egypt v té době představoval. A teď před nimi stojí a s pláčem jim vyznává, že je jejich bratr! V tom je Josef nádherným obrazem našeho Spasitele, Pána Ježíše. I ten vždy s láskou vždy přijímal své bratry, kteří mu způsobili tolik utrpení! Nikdy jim neřekl: „Jak jste jen mohli…“, ale jeho láska vždy přinášela odpuštění. Nechal je projít také různými zkouškami, ale jen proto, aby jim ukázal, že je má opravdu rád a že mu na nich záleží.

Tento postoj lásky k lidem kolem nás bychom měli mít i my. Nikdy bychom se neměli ptát: „A kdo je můj bližní?“ – dostali bychom stejnou odpověď jako zákoník, který se Pána Ježíše pokrytecky ptal, co má dělat, aby dosáhl věčný život (viz L 10,25-37). Pán mu tenkrát pověděl příběh o milosrdném Samařanovi. A závěrem mu řekl: „Jdi a jednej také tak.“ To platí i pro nás dnes!

Reakce bratrů (v. 3b-5)

Bratří byli v šoku. Nebyli schopni reagovat. Toto odhalení pro ně bylo šokující – a byli zcela pochopitelně vyděšeni. Co asi probíhalo v jejich myslích? Možná si mysleli: „Teď se nám určitě pomstí za náš čin!“ Znovu jim proběhlo myslí, jak hrozně se tenkrát v Dótain zachovali, a kolik útrap svému bratru způsobili. Uvědomili si, že to byli oni, kdo zavinili Josefovo utrpení. A nevěděli, co teď bude. Josef je však ve své lásce vybídl: Pojďte ke mně blíž! A když poslechli, a přišli blíž, řekl jim další povzbudivá slova: A teď se netrapte a nehněvejte se na sebe, že jste mne sem prodali. Tyto dvě věty jsou pro mne velmi zásadní. Ukazují nám pravou lásku – takovou, jakou má Pán Ježíš pro hříšníka. Co tedy má člověk udělat? Předně jít blíž k němu. Ne snažit se utéci, ne chtít se propadnout do země. Ale jít blíž k Pánu Ježíši. Přijít až k němu, takový, jaký jsem. A pak uslyšíme to druhé: Netrap se a nehněvej se kvůli tomu, čím jsi mi ublížil. Josefovi bratří tak učinili – a udělali dobře. Stejná výzva platí i pro nás dnes – a to trvale, pokaždé, když si uvědomíme, že jsme zase Pána zarmoutili svým hříšným postojem.

Širší souvislosti (v. 5b-8)

Důvod, proč se už nemusíme trápit a hněvat sami na sebe, má totiž širší souvislosti. Josef jim to vysvětluje: Neboť Bůh mne poslal před vámi pro zachování života… aby vás zachoval při životě pro veliké vysvobození. 8 Nyní tedy ne vy jste mě sem poslali, nýbrž Bůh. Nad celým Josefovým životem bděl Bůh. On si ho připravoval pro svůj plán záchrany svých bratří. To, že si k tomu použil i jeho bratry, na věci nic nemění. Kdyby nebylo jejich provinění se na Josefovi, tak by se nedostal do Egypta, a nakonec na faraonův dvůr. Prorok Izajáš napsal ve své 55. kapitole:

> Vždyť moje myšlení nejsou myšlení vaše, ani vaše cesty nejsou cesty mé, je Hospodinův výrok. Neboť jako jsou nebesa vyšší než země, tak jsou mé cesty vyšší než cesty vaše a má myšlení vyšší než myšlení vaše… tak bude mé slovo, které vyjde z mých úst: Nenavrátí se ke mně s prázdnou, nýbrž vykoná to, co si přeji, a zdárně dokáže to, k čemu ho pošlu. Neboť s radostí vyjdete a budete vedeni v pokoji… Bude to k Hospodinovu věhlasu jako věčné znamení, které nebude zmařeno (v. 8-9.11-13).

Nikdo a nic nemůže Pánu Bohu zabránit ve splnění jeho plánu. I ta naše největší selhání dokáže využít tak, že nakonec jsou k jeho slávě.

To, co platilo v životě Josefa a jeho bratří, platí dodnes. I my se nemusíme trápit svými selháními, pokud jsme je jako Josefovi bratři poctivě vyznali a žádali o odpuštění. Selháváme všichni, a někdy opravdu žalostně. Ale Pán Bůh nás vybízí, abychom přišli blíže k Pánu Ježíši a u něj nalezli odpuštění. On za nás přece zaplatil tu nejvyšší cenu – dal svůj bezhříšný život jako cenu vykoupení za nás hříšné. Zemřel na Golgatě kvůli nám! Buďme za to vděční. To není důvod k tomu, abychom si to zlehčili – proto ty zkoušky, zda to myslíme doopravdy. Je to důvod, abychom nadále žili Bohu ke cti a slávě!

Další perspektiva (v. 9-15)

> 9 Rychle vystupte k otci a řekněte mu: Toto vzkazuje tvůj syn Josef: Bůh mě učinil pánem celého Egypta. Neotálej a sestup ke mně. 10 Usadíš se v zemi Gošenu a budeš blízko mě ty, tvoji synové i synové tvých synů, tvůj brav i tvůj skot a vše, co máš. 11 Budu se tam o tebe starat, protože bude ještě pět let hladu, abys nezchudl ty, tvůj dům ani nic z toho, co máš. 12 Hle, vidí to vaše oči i oči mého bratra Benjamína, že já sám k vám mluvím. 13 Povězte otci o vší mé slávě

> v Egyptě a o všem, co jste viděli. Pospěšte si a přiveďte otce sem dolů. 14 Tu padl na šíji svého bratra Benjamína a rozplakal se. I Benjamín plakal na jeho šíji.15 Pak políbil všechny bratry a plakal při nich. Teprve potom s ním jeho bratři byli schopni mluvit.

Josef byl muž činu. Nikdy nezůstával u pouhých slov. Nestačilo mu, že se dal bratrům poznat a že jim odpustil jejich provinění a nechoval v srdci žádnou hořkost. Šlo mu o praktickou pomoc v nouzi, která měla ještě pět let trvat. A tak bratry vybízí, aby bez odkladu šli domů za svým otcem, vzali všechen svůj majetek a přestěhovali se do Egypta, kde jim zaručil, že se o ně postará, aby netrpěli nouzi. Byla to chvíle plná emocí, pláče a slz. Nakonec své bratry políbil na důkaz toho, že to, co bylo, bylo, že je to už minulost, která je za nimi a ke které se nemusejí vracet. Teprve potom s ním jeho bratři byli schopni mluvit.

Tím, že jsme uvěřili v Pána Ježíše Krista, že naše předešlé hříchy a viny byly odpuštěny, že za ně bylo zaplaceno, náš život nekončí. Mnohdy je to také provázeno pláčem a emocemi. Ale život jde dál! Pán Bůh po nás chce další kroky víry. Nemáme se spokojit „vstupenkou do nebe“ – ale jít a dělat to, k čemu nás náš Pán vybízí. Je to především služba jiným lidem. Je třeba jim vyprávět o tom, co s námi Pán udělal a zvát je k němu, do bezpečí, do jistoty, kterou nemůže dát a nedá okolní svět. Jsme poslušni této výzvy?

Cesta domů (v. 16-24)

> 16 Když ve faraonově domě slyšeli zprávu, že přišli Josefovi bratři, bylo to milé faraonovi i jeho otrokům. 17 Farao Josefovi řekl: Řekni svým bratrům: Udělejte toto: Naložte náklad na svůj dobytek, jděte rychle do kenaanské země, 18 vezměte svého otce a své rodiny a přijďte ke mně. Dám vám to nejlepší z egyptské země a budete jíst tuk země. 19 Dále máš přikázáno jim říct: Udělejte toto: Vezměte si z egyptské

> země vozy pro své děti a ženy a naložte svého otce a přijďte. 20 Nelitujte svého zařízení, protože to nejlepší z celé egyptské země bude vaše. 21 A Izraelovi synové tak učinili. Josef jim podle faraonova příkazu vydal vozy a dal jim zásobu potravin na cestu. 22 Každému z nich dal proměnný oděv a Benjamínovi dal tři sta šekelů stříbra a pět proměnných oděvů. 23 A svému otci poslal toto: Deset oslů nesoucích nejlepší věcí Egypta a deset oslic nesoucích obilí, chléb a potraviny pro otce na cestu. 24 Když bratry propouštěl a oni odcházeli, řekl jim: Nedrážděte se po cestě.

Nevím, zda faraon sledoval Josefovy zkoušky, jimiž podroboval své bratry. Ale co víme určitě, že zaregistroval, že Josef poznal své bratry a přihlásil se k nim. A protože si Josefa evidentně vážil, nabídl mu svou pomoc. To nebývá zvykem – ale i za tím stál Pán Bůh, který nakloňuje i srdce královo (viz Př 21,1). Nabídl jim zajištěnou existenci v Egyptě. Dokonce mu nabídl i vozy, potřebné pro stěhování a další nejlepší věcí Egypta, nemluvě o darech slavnostních oděvů. Tak Josef s výslovným souhlasem a podporou faraona mohl vypravit své bratry na cestu domů. Nejen s obilím na nějakou dobu, ale s možností využít azylu v Egyptě. Tak jedná Pán Bůh! Ze zdánlivě bezvýchodné situace dokáže udělat takový zázrak.

Podobně to smíme zakoušet i my ve svém životě. Nevím, jak vy, čtenáři, jste to prožívali, ale mně Pán Bůh otevřel cestu i tehdy, kdy se zdálo, že vše je špatné. Když došlo u nás k sametové revoluci, byla ekonomická situace v naší zemi velmi špatná. Já jsem v tu dobu byl ve své firmě zaměstnán 20 let. Normálně se v této době dávala ve firmě odměna za věrnost. Místo toho jsem dostal výpověď. Ale Pán Bůh se o mne postaral. Dostal jsem místo u soukromé firmy, která se od původního závodu odtrhla – a tam jsem měl hned podstatně vyšší plat i možnosti uplatnění se a v ní jsem zůstal ještě o rok déle, než jsem potřeboval k odchodu do důchodu. A i poté

jsem mohl pro tuto firmu ještě pracovat! Věřím, že i řada z vás má podobné zkušenosti, jak Pán Bůh dovede proměnit zlé v dobré! Jde o to, abychom za to byli Pánu Bohu vděční a žili jemu ke cti a slávě!

Nehádejte se na cestě! (v. 24)

Moji pozornost upoutalo Josefovo napomenutí bratří před tím, než se s nimi rozloučil. Vyzýval je, aby se cestou nehádali. Znal je a věděl, že jsou schopni si vzájemně vyčítat nejrůznější věci. A jsem přesvědčen, že v našem případě to není jinak. Jsme různí, máme rozdílné povahy, názory, představy. A ty na sebe naráží. Záleží hodně na tom, jak se tyto věci řeší. A hádky jsou častým způsobem, jak věci řešíme. Ale hádat se, či dokonce ještě horší způsob je dráždění druhých, dnes bychom řekli provokovat druhé. Zde jde o záměr! Je jedno, kde k tomu dochází. Může to být v manželství, může to být mezi sourozenci, mezi rodiči a dětmi, může to být v našem sousedství nebo na pracovišti. A žel, může to být i v církvi. Hádky a provokace problémy neřeší, jen vyvolávají pocit vítězství u silnější strany a ponížení, pocit bezmoci a hořkost na straně slabší. Boží způsob nás před tím varuje na mnoha místech. Jen si berme listy Pavlovy jednotlivým sborům. Totéž učí i Petr ve svých listech i Jan. Kéž je nám vzorem Pán Ježíš. Jistě jsou situace, kdy musíme trvat na tom, co říká Písmo, tam k de jde o hřích a vědomé překračování Boží vůle, ale máme věci řešit klidným a pokojným způsobem. Hlavní přitom je, jednat s láskou k bližnímu. Bez ní dochází ke střetu zájmů zákonitě. Kéž nám Pán dává i v této věci potřebnou moudrost.

Jákobova reakce po návratu synů (v. 25-28)

> 25 I vystoupili z Egypta a přišli do kenaanské země ke svému otci Jákobovi. 26 A oznámili mu: Josef ještě žije a nadto je vládcem celé egyptské země. Jeho srdce zůstalo netečné, protože jim nevěřil. 27 Když mu vyprávěli všechno,

> co jim Josef říkal, a když viděl vozy, které pro něho Josef poslal, duch jejich otce Jákoba ožil. 28 Izrael zvolal: Stačí! Můj syn Josef ještě žije! Půjdu a uvidím ho dříve, než zemřu!

Všech jedenáct Jákobových synů se vrátilo v pořádku domů. To jistě Jákoba potěšilo. Ale pak přišli s ohromující zvěstí, které se Jákobovo srdce, zvyklé na zklamání, zdráhalo uvěřit. Vždyť jich za život zažil tolik! Místo milované Ráchel mu podstrčili na svatební hostině Leu, kterou by si nevybral. Když šlo o mzdu za vykonanou práci, byl tolikrát podveden! Prostě synům nevěřil. Když ale mu podrobně vylíčili své zážitky – a hlavně, když uviděl to, co mu Josef posílá – vozy, tak pochopil. Přece není možné, aby ty vozy ukradli a dostali se zpět domů. A ty lahůdky z Egypta, a slavnostní obleky! To ho přemohlo. Najednou ožil a zajásal: Josef žije! Ten, kterého oplakal, není mrtev, zvěř ho nerozsápala, jak si to představoval a jeho synové ho v tom nechali být. Určitě v této chvíli „prasklo“ to, co se skutečně v Dótain stalo, ale to Bible neřeší, protože už tato záležitost byla vyřešena. Tak jako Jákob musel nést důsledky svého podvodu, museli je nést i jeho synové. Ale co je podstatné, Pán Bůh to využil ke změně jejich charakteru a smýšlení.

Jak úžasný je Pán Bůh ve svém slitování nad námi hříšnými lidmi. Nakonec všichni prožívají obrovskou radost a povzbuzení. A smíme to prožívat i my! Díky Bohu za jeho milost – Bůh totiž všechny uzavřel pod neposlušnost, aby se nade všemi slitoval (Ř 11,32).

Cesta do Egypta

1M 46,1-34

Jak pokračoval Josefův příběh dál? 46. kapitola nám popisuje Jákobovu cestu s celou jeho rodinou za svým znovu nalezeným synem Josefem do Egypta. Co všechno tam Jákob zažil? Sledujme v Bibli tento jedinečný důkaz Boží lásky a ochrany těch, kdo se ho bojí.

- Jákob nepodniká cestu bez Boha (v. 1-4)
- Velké stěhování (v. 5-7)
- 70 emigrantů (v. 8-27)
- Radostné setkání (v. 28-30)
- Josefovy instrukce bratřím (v. 31-34)

Jákob nepodniká cestu bez Boha (v. 1-4)

> 1 Izrael vyrazil se vším, co měl. Když přišel do Beer-šeby, obětoval oběti Bohu svého otce Izáka. 2 Tu Bůh k Izraelovi v nočním vidění promluvil: Jákobe, Jákobe! On odpověděl: Tady jsem. 3 Bůh řekl: Já jsem Bůh, Bůh tvého otce. Neboj se sestoupit do Egypta, protože tam z tebe učiním velký národ. 4 Já sestoupím do Egypta s tebou a já tě jistě zase vyvedu. A Josef položí ruku na tvé oči.

Jákoba nakonec s radostí zjistil, že jeho milovaný syn Josef nebyl roztrhán zvěří, ale že žije a je z něho mocný pán, premiér světové mocnosti, který ho zve k sobě do Egypta. A tak se s celou svou rodinou vydává na cestu do nové životní etapy. Jákob však po svých celoživotních zkušenostech nechce učinit nic, aby to nesvěřil svému Bohu. Proto na konci kenaanské země, v Beer-šebě, obětuje svému

Bohu. A ten mu v noci odpovídá – dává mu souhlas s touto cestou a zaručuje mu svou ochranu. Sděluje mu, že tato jeho životní etapa je v jeho plánu, že právě tam se z jeho rodiny stane velký národ. Také mu oznamuje, že Egypt není konečná pro jeho potomky, že se podle slibu daného Abrahamovi vrátí zpět do zaslíbené země. Také mu zaručuje, že Josef ho opravdu doopatruje na jeho pozemské pouti.

Tím je nám Jákob velkým příkladem. I v našem životě v dnešní době procházíme různými zlomy, kdy je vše najednou všechno úplně jinak, a my musíme na změny reagovat. Je dobré své kroky podobně jako Jákob konzultovat s Bohem, modlit se o moudrost, ptát se, jaká je jeho vůle. A on nám ji dá poznat. Smíme a máme počítat s ním. Pak náš život bude požehnaný, jak tomu bylo v Jákobově případě. Jak řešíme své podobné problémy my? Kéž je i pro nás Boží vůle tím rozhodujícím kritériem.

Velké stěhování (v. 5-7)

> 5 Jákob se tedy z Beer-šeby zvedl a Izraelovi synové naložili
> svého otce Jákoba, své malé děti a své ženy na vozy, které
> pro ně farao poslal. 6 Vzali také svá stáda a svůj majetek, jejž
> nabyli v kenaanské zemi, a vešli do Egypta, Jákob a všechno
> jeho potomstvo s ním. 7 Své syny a syny svých synů i své
> dcery a dcery svých synů -- všechno své potomstvo přivedl
> s sebou do Egypta.

Zažili jste už někdy velké stěhování? Já jsem to prožil několikrát. Už v dětství jsme se několikrát stěhovali v rámci jedné obce. I to bylo spojeno s velkými dobrodružstvími. V mých patnácti letech jsme se stěhovali ze Vsetínska do Ostravy. Nikdy nezapomenu na stěhování z Ostravy zpět na Vsetín v roce 1968. Měli jsme svůj majetek naložený na korbě nákladního auta a já byl na této korbě, protože do kabiny Tatry 805 jsem se už nevešel, tam byl můj otec. Projížděli jsme a cestou všude viděli okupační vojska, která byla

všude, protože situace byla těsně po invazi a ještě neměli svá místa v kasárnách. Další stěhování jsem prožil, když jsme stěhovali svého tchána z Čelákovic do Janové u Vsetína. A tak si dovedu docela dobře představit, jak se Jákobova rodina stěhuje na vozech, které jim Josef poslal, se vším svým majetkem do Egypta. Museli naložit všechen svůj skrovný majetek – řadu věcí museli určitě vyhodit a rozloučit se s nimi, protože už se to tam nevešlo. Malé děti (Jákobova vnoučata) by asi také tu cestu pěšky nezvládly.

I my se někdy musíme stěhovat. Také se musíme občas rozloučit s věcmi, které nejsou pro náš další život nezbytné. Speciálně na to pamatujme, když se budeme připravovat na tu naši poslední cestu v tomto životě. Pamatujme, že na věčnost se s tím, co jsme v životě nashromáždili, nedostaneme, že tyto věci zůstanou zde. Dovedeme se s nimi rozloučit? Nemusíme je vždy nutně vyhodit – můžeme je také darovat těm, kdo je ještě v životě mohou potřebovat a sami si je nemohou pořídit. To je možná to nejlepší řešení. Dnes je řada lidí, kteří žijí pod hranicí chudoby.

70 emigrantů (v. 8-27)

> 8 Toto jsou jména Izraelových synů, kteří přišli do Egypta:
> Jákob a jeho synové: Jákobův prvorozený Rúben
> 9 a Rúbenovi synové Chanók, Palú, Chesrón a Karmí. 10
> Šimeónovi synové: Jemúel, Jamín a Óhad, Jakín, Sóchar
> a Šaúl, syn Kenaanky. 11 Synové Léviho: Geršón, Kehat
> a Merarí. 12 Judovi synové: Ér, Ónan a Šela, Peres a Zerach;
> Ér a Ónan však zemřeli v kenaanské zemi. Synové Peresovi
> byli Chesrón a Chámul. 13 Isacharovi synové: Tóla, Púva,
> Jób a Šimrón. 14 Zabulónovi synové: Sered, Elón a Jachleel.
> 15 To jsou synové Ley, které porodila Jákobovi v Paddan-
> aramu, a také jeho dceru Dínu. Všech jeho synů a dcer bylo
> třicet tři. 16 Gádovi synové: Sifjón a Chagí, Šúni a Esbón,
> Éri, Aródi a Aréli. 17 Ašerovi synové: Jimna a Jišva, Jišví

a Bería a jejich sestra Serach. Beríovi synové byli Cheber a Malkíel. 18 To jsou synové Zilpy, kterou dal Lában své dceři Lee. Porodila je Jákobovi, šestnáct duší. 19 Synové Jákobovy ženy Ráchel: Josef a Benjamín. 20 Josefovi se v egyptské zemi narodil Manases a Efrajim, které mu porodila Asenat, dcera Potífery, kněze z Ónu. 21 A Benjamínovi synové: Bela, Beker a Ašbel, Géra a Naamán, Échi a Róš, Mupím, Chupím a Ard. 22 To jsou synové Ráchelini, kteří se narodili Jákobovi; celkem čtrnáct duší. 23 Synové Danovi: Chúšim. 24 Neftalího synové: Jachseel, Gúní, Jeser a Šilem. 25 To jsou synové Bilhy, kterou dal Lában své dceři Ráchel; porodila je Jákobovi, celkem sedm duší. 26 Všech, kdo přišli s Jákobem do Egypta, kteří pocházeli z jeho beder, kromě žen Jákobových synů, bylo celkem šedesát šest duší.27 A Josefovi synové, kteří se mu narodili v Egyptě, byli dva, tedy všech duší Jákobova domu, které vstoupily do Egypta, bylo sedmdesát.

Tento seznam nám ukazuje, kolik lidí se stěhovalo z kenaanské země do Egypta. Umožňuje nám nahlédnout do Jákobovy rodiny. Má velký význam pro Izrael, pro nás křesťany to ukazuje, že nikdo z celé rodiny nebyl opomenut a že všichni se vydali s Jákobem na cestu do Egypta. I my se máme držet v zásadních věcech pohromadě, držet spolu jako součást jedné Boží rodiny. Nemá nás dělit náš původ, odkud jsme přišli. Patříme přece do církve Kristovy, a ta je jen jedna. Jsou rozdíly v darech milosti, ale tentýž Duch; jsou rozdíly v službách, ale tentýž Pán; a jsou rozdíly v působení, ale tentýž Bůh, který působí všechno ve všech. Každému je dáván projev Ducha ke společnému prospěchu. (1Ko 12,4-7).

Radostné setkání (v. 28-30)

28 Jákob poslal před sebou k Josefovi Judu, aby mu ukazoval cestu do Gošenu. Když vešli do země Gošenu, 29 Josef

> zapřáhl svůj vůz a vyrazil do Gošenu naproti svému otci Izraelovi. Když se mu ukázal, padl mu kolem krku a dlouho na jeho šíji plakal. 30 Izrael řekl Josefovi: Teď můžu zemřít, potom, co jsem viděl tvoji tvář, protože jsi dosud živ.

I my máme velkou radost, když se po delší době setkáme s těmi, které máme rádi. Rodiče mají radost, když studenti přijedou po nějaké době domů. Také staří rodiče mají obrovskou radost, když přijedou děti, které bydlí daleko. V dnešní době, kdy jsou hranice otevřené, je to někdy z velké dálky, třeba i z jiného kontinentu. Stejné bylo i setkání Jákoba s oplakaným synem Josefem. Naposledy ho viděl jako 17letého mladíka a teď se setkává s 32letým zralým mužem! Myslel si, že ho roztrhala divoká zvěř, a on se mezitím stal premiérem největší tehdejší mocnosti. Tyto emoce jsou nepřenosné – jen ti, kdo to prožili, to pochopí. Že se to neobešlo bez slz dojetí a dlouhého objetí, je zcela pochopitelné.

Radostné setkání čeká i nás, až nám náš nebeský Josef, Pán Ježíš přijde vstříc v oblaku, aby si nás vzal k sobě. Je to něco, co si nedovedeme představit, ale měli bychom za to být nesmírně vděční.

Josefovy instrukce bratřím (v. 31-34)

> 31 Josef pak řekl svým bratrům a rodině svého otce: Půjdu to oznámit faraonovi. Řeknu mu: Moji bratři a rodina mého otce, kteří byli v kenaanské zemi, přišli ke mně. 32 Ti muži jsou pastýři ovcí, jsou to lidé zabývající se dobytkem. Přivedli své ovce a skot a všechno, co mají. 33 A když vás farao zavolá a zeptá se, jaké je vaše zaměstnání, 34 řeknete: Tvoji otroci jsou od svého mládí až dosud lidé zabývající se dobytkem, my i naši otcové, to abyste mohli zůstat v zemi Gošenu. Všichni pastýři ovcí jsou totiž Egypťanům odporní.

Josef byl praktický člověk. Dovedl všechno zorganizovat a připravit, aby vše mohlo hladce proběhnout. Myslel i na příchod svých

bratří a připravil pro ně místo k přebývání. Věděl dobře, že úrodná země v Nilské deltě v Gošenu je to nejlepší místo pro pastýře ovcí a že jeho rodina se zabývá pěstováním dobytka. Egypťané si podle této zprávy pastýřů nevážili, pohrdali jimi jako nejnižší společenskou vrstvou. A tak jim doporučil, aby to takto prezentovali i před faraonem. Tak jim připravil ta nejlepší místa pro jejich budoucnost.

Tím je Josef opět předobrazem našeho „nebeského Josefa“, našeho Spasitele Pána Ježíše. I on nás předešel, aby nám připravil místa v domě Otcově. Sám to řekl svým učedníkům:

> Nermuťte se v srdcích. Věříte v Boha, věřte i ve mne. V domě mého Otce je mnoho pokojů. Kdyby to tak nebylo, řekl bych vám to. Jdu, abych vám připravil místo. Až odejdu a připravím vám místo, zase přijdu a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli tam, kde jsem já. Víte, kam jdu, a cestu znáte (J 14,1-4).

Učedníci v tu chvíli nevěděli, že to je v domě Otcově, v nebesích. Ale později pochopili. A tato místa připravuje Pán Ježíš i pro nás. Jsme vděční za to, že Pán Ježíš připravuje místo i pro nás ve slávě, jakou si nedovedeme představit. A tato místa pro nás nebudou jen pro 400 let, jako u Izraele, ale pro celou věčnost!

Události v Egyptě

1M 47,1-31

Tato kapitola pojednává o situaci v Egyptě po přistěhování Jákoba se svými syny. Má v podstatě dvě části: první hovoří o situaci Jákobovy rodiny v zemi, kde našli azyl, a druhá o všeobecné situaci v Egyptě v následujících letech po příjezdu příslušníků Jákobovy rodiny.

První část: Bezpečí v Egyptě

- Faraon rozhoduje o Josefově rodině (v. 1-6)
- Jákob na audienci u faraona (v. 7-10)
- Josef pečuje o svou rodinu (v. 11-12)

Druhá část: Řešení Egyptských problémů

- Spotřebované peníze – co dál? (v. 13-15)
- Platba dobytkem (v. 16-17)
- Půda přechází do rukou faraonových (v. 18-22)
- Josefova ekonomická reforma (v. 23-26)
- Jákobova závěť (v. 27-31)

Bezpečí v Egyptě

Farao rozhoduje o Josefově rodině (v. 1-6)

> 1 Josef tedy přišel a oznámil faraonovi: "Můj otec a bratři přišli z Kanaánu se svým bravem, skotem a se vším, co mají. Hle, jsou v kraji Gošen." 2 Vzal pět ze svých bratrů a představil je faraonovi. 3 "Jaké máte zaměstnání?" zeptal se jich farao. "Tvoji služebníci jsou pastevci," odpověděli mu. "Jak my, tak naši otcové." 4 Načež faraonovi řekli: "Přišli jsme do této země jako přistěhovalci, neboť v Kanaánu panuje krutý

> hlad a pro stáda tvých služebníků tam není pastva. Prosíme, nech své služebníky bydlet v gošenském kraji." 5 Farao pak promluvil s Josefem: "Přišli k tobě tvůj otec a tví bratři. 6 Nuže, egyptská země leží před tebou! Usaď svého otce a bratry na nejlepším kusu země; ať bydlí v kraji Gošen. A znáš-li mezi nimi zvlášť schopné muže, ustanov je správci mých vlastních stád."

Starost o běžence je vždycky otázkou politického řešení. Nejen dnes, kdy řada států musí řešit uprchlické krize na různých místech světa, ale problém to byl i tehdy. Josef byl mužem činu – a tak neprodleně informoval svého nadřízeného o vzniklé situaci, že přišli jeho příbuzní a žádají o pomoc v nouzi. Vybral pět ze svých bratří a přivedl je k faraonovi. Podle instrukcí od Josefa pak přednesli svou žádost. Audience skončila, bratří odešli a farao řešil situaci s Josefem. Byl vůči přistěhovalcům velmi příznivě nakloněn. Ostatně, měl s Josefem ty nejlepší zkušenosti – zajistil přežití celého národa v době hladomoru. Jeho výklad snů, které ho znepokojovaly, se ukázal naprosto pravdivý. A Josef se osvědčil jako věrný správce. Jeho rodina dostala možnost ubytovat se v lokalitě pro ně velmi příznivé a v podstatě se ti nejlepší z nich měli stát státními úředníky, kteří měli pečovat o faraonova stáda. Nebylo to však Josefovou úspěšnou diplomacií, ale Boží cesta k záchraně tohoto lidu.

I my se můžeme dostat do obtížných životních situací, ze kterých si sami nemůžeme pomoci. Pokud však ale zůstaneme věrní svému Pánu, on nás i těmito zkouškami provede a připraví řešení, které bychom my nedokázali ani vymyslet.

Nezachvátilo vás jiné pokušení než lidské; věrný je však Bůh, který vás nenechá zkusit více, než snesete, ale se zkouškou dá i východisko, abyste ji mohli snést, píše Pavel Korinťanům (1Ko 10,13). A Pán Ježíš nás sám vybízí:

> Nepropadněte tedy starostem a neříkejte: ‚Co budeme jíst?‘ nebo: ‚Co budeme pít?‘ nebo: ‚Co si oblečeme?‘ Neboť o to všechno horlivě usilují pohané. Vždyť váš nebeský Otec ví, že to všechno potřebujete. Hledejte však nejprve Boží království a jeho spravedlnost, a to všechno vám bude přidáno (Mt 6,31-33).

Tak, jak se Pán Bůh postaral o Jákobovu rodinu, může se postarat i o nás, budeme-li hledat nejprve jeho a vztah s ním!

Jákob na audienci u faraona (v. 7-10)

> 7 Potom Josef přivedl svého otce Jákoba. Když ho postavil před faraona, Jákob faraonovi požehnal. 8 Farao se ho zeptal: "Kolik je ti let?" 9 "Mé putování trvá sto třicet let," odpověděl mu Jákob. "Byl to krátký a těžký život. Zdaleka se nevyrovnal putování mých otců." 10 Nato Jákob faraonovi požehnal a odešel od něj.

Nevím, kdo zavdal podnět k tomuto setkání – zda to byl Josef, nebo jeho otec Jákob, anebo projevil zvědavost sám farao. Ale to není důležité. Nebylo to dlouhé setkání, trvalo jen krátce. Farao se starého muže zeptal na jeho věk. Z toho můžeme usoudit, že Josef se Jákobovi narodil už ve vysokém věku. Jestliže Josefovi v době audience bylo něco přes 30 let, pak měl Jákob v době jeho narození už téměř sto let! Člověk pak zase může přemýšlet o tom, jak dlouho trvalo soupeření Ráchel s Leou.

Co je ale velmi důležité na tomto krátkém setkání je to, jak se Jákob zachoval na začátku a na konci audience. Čteme zde, že faraonovi „požehnal“. Může to ale také znamenat, že ho uctivě pozdravil nebo že mu projevil vděčnost za jeho přízeň. Obojí by mělo charakterizovat i náš život. Máme projevovat úctu a vděčnost těm, kdo nám pomohli – i když to jsou „nevěřící“ lidé! Tento charakterový rys by u nás křesťanů měl vystupovat dvojnásob!

Josef pečuje o svou rodinu (v. 11-12)

> 11 Josef podle faraonova rozkazu usadil svého otce a bratry na pozemcích, které jim věnoval v nejlepší části egyptské země, v kraji Rameses. 12 Tam Josef opatřoval svého otce i bratry chlebem; staral se o celou otcovu rodinu až po ty nejmenší.

I zde je Josef obrazem Pána Ježíše Krista. Připravil pro ně místa, kde mohli žít. Pečoval o ně, zajišťoval chléb pro potřebné, staral se o všechny, i ty nejmenší a nejnepatrnější. Stejně to dělal Pán Ježíš. Všichni známe příběh o nasycení zástupu 5.000 mužů 5 chleby a 2 rybami (viz např. Mk 6,34). Co tomu předcházelo? Když vystoupil a uviděl veliký zástup, byl nad nimi **hluboce pohnut,** protože byli jako ovce, které nemají pastýře. A začal je učit mnohým věcem. Ale to nebylo vše. Matouš 14,4 píše, že uzdravil jejich nemocné. Měl vždy soucit s těmi, kdo potřebovali pomoc, ať už to byl malomocný, slepí, posedlí démony apod. Učedníci neradi viděli, když rodiče k němu přiváděli děti, ale on měl pro ně pochopení a říkal jim: Nechte děti a nebraňte jim přijít ke mně, neboť takovým patří království Nebes (Mt 19,14).

Pán Ježíš je stejný včera, dnes i navěky. I dnes má pochopení pro všechny, kdo jsou v nejrůznějším trápení, je jím pohnut, cítí s nimi, a také činí potřebná opatření pro to, abychom mohli v důvěře v něho jít touto pozemskou poutí, která je často provázena nejrůznějšími problémy. Díky jemu za to!

A co to má říci nám dnes? I my se máme dívat očima, jaké měl Josef i Pán Ježíš! Máme vidět bídu lidí kolem nás, ta by nás neměla činit lhostejnými, ale měla by nás vést k hlubokému soucitu s nimi a snaze jim pomoci; jak v materiální nouzi, tak i ve svědectví o záchraně pro věčnost v Pánu Ježíši Kristu! Kéž takové příležitosti dokážeme využít!

Řešení Egyptských problémů

Ale vraťme se zpět do Egypta. Hladomor pokračoval podle předpovědi. A prostí lidé pomalu přicházeli o všechny své úspory. Co následovalo? Bída se stupňovala.

Spotřebované peníze – co dál? (v. 13-15)

> 13 Chléb nebyl v celé zemi, protože hlad byl velmi tíživý, a egyptská země i kenaanská země byly hladem zcela vyčerpány. 14 Tak Josef shromáždil všechny peníze, které se nacházely v egyptské i v kenaanské zemi, za obilí, které nakupovali. Ty peníze Josef odvedl do faraonova domu. 15 Když došly v egyptské a v kenaanské zemi peníze, všichni Egypťané přicházeli k Josefovi a říkali: Dej nám chléb! Proč máme před tebou umírat jen proto, že je konec s penězi?

Hladomor byl větší, než naprostá většina Egypťanů předpokládala. Jejich finanční situace se zhoršovala, a nakonec všechny úspory padly na zajištění chleba. Josef peníze poctivě odváděl do královského domu. Přitom však lidé věděli, že v královských sýpkách je dostatečné množství obilí ještě na dlouhou dobu. Pochopitelně, chtěli přežít. Hledají řešení a pomoc. Josef pochopitelně neměl zájem na tom, aby obilí zůstalo v sýpkách a aby lidé, kteří zajišťovali chod země, přitom umírali hlady. A tak hledal spolu s nimi řešení. Jak uvidíme dále, řešení se našlo.

Do podobných situací se mohou lidé dostat i dnes – do neřešitelné situace. Dnes máme pro takové lidi potravinové banky a dobročinné organizace. Ale i tak se lidé mohou dostat do velmi tíživé situace. Je dobré vědět, kam se obrátit. Týká se to i života víry. Můžeme se dostat do situace, kdy nevidíme východisko z toho, kam nás dovedl život bez Boha a bez očekávání na jeho pomoc. Někdy tíže hříchu vede člověka až k myšlenkám na sebevraždu jako řešení svého problému. Ale tím se nic nevyřeší – je třeba hledat pomoc u toho,

kdo má dostatek všeho – u Pána Ježíše, Božího Syna. Vyznat mu celou svou bídu, jak to udělali tito lidé. A On najde řešení.

Platba dobytkem (v. 16-17)

> 16 Josef řekl: Dejte svá stáda. Když je konec s penězi, dám vám chléb za vaše stáda. 17 Přiváděli tedy k Josefovi svá stáda a Josef jim vydával chléb za koně nebo za stádo bravu, za stádo skotu nebo za osly. Tak je v tom roce zaopatřoval chlebem za všechna jejich stáda.

Egypťané potřebovali pro svou další existenci získat úvěr. Ale už tenkrát se musel úvěr něčím krýt. A tak obyvatelstvo Egypta ručilo svým dobytkem. Přiváděli k Josefovi svá stáda a za ně dostali potřebné obilí na chléb. Nevím, jak to tenkrát řešili – o dobytek se musel někdo starat. Možná to bylo něco podobného, jako když se v naší zemi zakládala zemědělská družstva. Dobytek už nepatřil soukromě hospodařícím zemědělcům, ale starali se o něho titíž lidé, ale už jako o družstevní majetek. To ale není podstatné – Bible se o tom nezmiňuje. Zásadní bylo to, že na rok byly potřeby lidí kryty a mohli přežít.

Půda přechází do rukou faraonových (v. 18-22)

> 18 Když ten rok uplynul, přicházeli k němu v dalším roce a říkali mu: Nebudeme před svým pánem tajit, že kromě toho, že došly peníze, i stáda dobytka náleží našemu pánu. Nezůstalo nám před naším pánem nic jiného než naše těla a naše půda. 19 Proč ti máme před očima umírat my i naše půda? Kup nás i naši půdu za chléb a budeme i se svou půdou faraonovými otroky. Vydej zrno a zůstaneme naživu a nezemřeme a půda nebude opuštěná. 20 Josef tedy kupoval všechnu egyptskou půdu pro faraona, neboť každý Egypťan prodával své pole, protože hlad na ně těžce doléhal. Tak se země dostala faraonovi, 21 a lid, ten převedl k městům od

> jednoho konce egyptského území až po druhý. 22 Pouze půdu kněží nekoupil, protože kněží měli příděl od faraona a jedli příděl, který jim farao dával. Proto neprodávali svou půdu.

Po roce se situace opakovala. Úvěr byl vyčerpán – a hladomor neustával. A tak lidé sami přicházejí s návrhem, že se vzdají své půdy i své svobody. Tak se stal farao vlastníkem celé země a lidé se stali nájemníky.

Josefova ekonomická reforma (v. 23-26)

> 23 Josef pak řekl lidu: Hle, dnes jsem vás i vaši půdu koupil faraonovi. Zde máte zrno a půdu osejte. 24 A při sklizni budete dávat pětinu faraonovi a čtyři díly budou vaše k osetí pole, k jídlu pro vás a pro ty, kdo jsou ve vašich domech, a k jídlu pro vaše malé děti. 25 Odpověděli: Zachoval jsi nás při životě! Kéž nalézáme milost v očích svého pána! Budeme faraonovými otroky. 26 A Josef to určil jako ustanovení o egyptské půdě, platné až do tohoto dne: Pětinou patří faraonovi. Jen půda samotných kněží faraonovi nepatřila.

Josef se osvědčil jako velmi praktický člověk. Přemýšlel, jak lidem v jejich nouzi pomoci. Výsledkem byla zdařilá ekonomická reforma, která umožnila lidem přežít těžké doby. Dostali zrno a úkol pracovat na polích dál. Ze získané úrody dávali 20 % jako splátku faraonovi a zbytek pak používali k setbě a k vlastní obživě. Je to jakýsi druh daně, který se osvědčil, protože Mojžíš jako pisatel této knihy udává, že tato reforma pokračovala až do jeho doby, do doby sepsání této knihy. 20 % DPH není ani dnes přehnaná částka. Josef dovedl skloubit potřeby obyvatelstva se zajištěním chodu státu – to je problém, se kterým se potýkají i dnešní vlády.

Jákobova závěť (v. 27-31)

> 27 Izrael pobýval v egyptské zemi, v zemi Gošenu; uchytili se v ní, byli plodní a velice se rozmnožili. 28 Jákob žil v egyptské zemi sedmnáct let. Jákobových dnů, let jeho života bylo sto čtyřicet sedm let. 29 Když se přiblížil čas Izraelovy smrti, zavolal si svého syna Josefa a řekl mu: Jestliže jsem nyní nalezl milost ve tvých očích, vlož, prosím, ruku pod má bedra, a prokaž mi milosrdenství a věrnost: Prosím, nepohřbívej mě v Egyptě. 30 Až ulehnu se svými otci, odnes mě z Egypta a pohřbi mě v jejich hrobě. Josef odpověděl: Ano, učiním podle tvého slova. 31 I řekl: Přísahej mi. A on mu přísahal. A Izrael se poklonil nad hlavou lůžka.

Jednou z věcí, na které myslíváme jen neradi, ale patří k našemu životu, jsou „poslední věci“. Ať chceme či nechceme, jednoho dne (pokud pro nás nepřijde Pán a nevytrhne nás s církví k sobě vstříc do oblak) musíme zemřít. Je lidem uloženo jednou zemřít a potom bude soud (Žd 9,27). Je dobré dát své věci do pořádku ještě za života. Proto se sepisovaly závěti. Jákob to po svém synu nechtěl písemně, ale chtěl, aby mu odpřisáhl, že ho nepohřbí v místě jeho azylu, ale v hrobu jejich předků v jeskyni na poli Makpelah, které Abraham koupil od Chetejce Efrona (viz 1M 23), kde byla pochována Sára, Abraham, a zřejmě i Izák. Což Josef rád udělal.

Je dobré, abychom i my pamatovali na to, že zde na této zemi nebudeme věčně a projevili svou vůli, jak naložit s tím, co po nás zůstane. A nejde jen o místo a způsob našeho pohřbu, ale také o to, co se stane s naším majetkem, s tím, co po nás zbude. V dřívější době se v bratrských kruzích lidé pohřbívali „do země“. Dnes je to mnohdy problém, protože v řadě míst jsou hřbitovy plné a není kam pohřbívat. Osobně nevidím problém v pohřbu žehem jako takovým, protože Pán Bůh není závislý na tom, jak nás pohřbili. Mnoho

svatých Božích lidí bylo upáleno (jako např. náš Mistr Jan Hus) a jejich popel byl záměrně rozptýlen, aby po nich nezůstalo nic. Ale to Pánu Bohu neznemožní tyto lidi vzkřísit – On přece může všechno. Jde ale také o naši pozůstalost. Pokud se jasně nevyjádříme během svého života, pak se to může stát předmětem sporu mezi oprávněnými dědici. Nezřídka se stane, že tyto děti se pak sejdou naposledy na pohřbu – a pak už nanejvýš v soudních síních. A to si Pán Bůh nepřeje.

Tváří v tvář smrti se Jákob sklonil nad hlavou svého lože (LXX píše své hole či berly). Tím snad dával najevo, že své rozhodnutí činí před autoritou toho Nejvyššího.

Jákob a Josefovo potomstvo

1M 48,1-22

Celá tato kapitola se věnuje situaci, kdy Jákob povolal k sobě svého syna Josefa, se kterým se jako nositel Boží linie požehnání sdílel o jeho budoucnosti.

- Jákob adoptuje Efraima a Manasese (v. 1-11)
- Jákob žehná Efraimovi a Manasesovi (v. 12-22)

Jákob adoptuje Efraima a Manasese (v. 1-11)

> 1 Po těch věcech se stalo, že Josefovi řekli: Tvůj otec je nemocen. Vzal tedy s sebou své dva syny Manasesa a Efrajima. 2 Když Jákobovi oznámili: Hle, přišel k tobě tvůj syn Josef, Izrael se vzchopil a posadil se na lůžku. 3 Pak Jákob Josefovi řekl: Bůh Všemohoucí se mi ukázal v Lúzu v kenaanské zemi, požehnal mi 4 a řekl mi: Hle, rozplodím a rozmnožím tě a učiním tě shromážděním národů a tvému potomstvu po tobě dám tuto zemi do věčného vlastnictví. 5 A teď, tvoji dva synové, kteří se ti narodili v egyptské zemi do mého příchodu k tobě do Egypta, budou moji. Efrajim a Manases pro mne budou jako Rúben a Šimeón. 6 A děti, které zplodíš po nich, budou tvoje; pod jménem svých bratrů budou uvedeny ve svém dědictví. 7 Když jsem šel z Paddan-aramu, zemřela mi Ráchel na cestě v kenaanské zemi, ještě kus cesty do Efraty. Pohřbil jsem ji tam u cesty do Efraty, což je Betlém.
>
> 8 Když Izrael uviděl Josefovy syny, zeptal se: Kdo je to? 9 Josef otci odpověděl: To jsou moji synové, které mi zde Bůh

> dal. Izrael řekl: Vezmi je ke mně, ať jim požehnám. 10 Izraelovy oči byly stářím zakalené a dobře neviděl. Josef je k němu tedy přivedl a on je políbil a objal. 11 A Josefovi Izrael řekl: Nedoufal jsem, že ještě uvidím tvou tvář, a hle, Bůh mi dal spatřit i tvé potomstvo.

Jákob žil v Egyptě ještě 17 let. Pak cítil, že jeho život se pomalu chýlí ke konci a chtěl, věřím, že s Božím vedením, ještě některé věci za svého života uspořádat. Proto nechal zavolat svého syna Josefa. Jedním z kroků, které učinil, bylo to, že se rozhodl adoptovat Josefovy syny, Manasesa a Efraima jako své děti. William MacDonald ve svém komentáři k tomuto místu poznamenává, že tak zajistil Josefovi prvorozenství, protože to byli vnuci jeho milované ženy Ráchel, která zemřela předčasně cestou v kenaanské zemi. Prvorození měli dostat dvojnásobek toho, co ostatní – a to je vyjádřeno právě tím, že zde byly dva další kmeny, kterým se pak měla rozdělit zaslíbená země. Ruben přišel o své prvorozenství svým hříchem, kterého se dopustil s Jákobovou ženou Bilhou (1M 35,22). Jeho dvojnásobný díl teď dostali Manases a Efraim.

Josef nešel za svým otcem sám, ale s oběma svými syny. Jákob už měl, jak to na stáří bývá, zakalené oči (zřejmě šedým zákalem) a špatně viděl. Proto se ptal, koho to se sebou přivedl. Když je Josef k němu přivedl, políbil je a objal.

Prvorozenství bylo v Izraeli spojeno, jak víme, s tím, že obnášelo dvojnásobný díl dědictví. Bible nás ale učí, že o toto právo může člověk přijít. Tak o ně přišel Ezau, který je prodal za pokrm Jákobovi. Přišel o ně i Jákobův nejstarší syn Ruben – pro svůj hřích. To je princip, který platí nejen pro prvorozené, ale pro všechna požehnání, která má Pán Bůh pro nás připravené – můžeme se o ně připravit svým hříchem. Kéž je to pro nás varováním!

Jákob žehná Efraimovi a Manasesovi (v. 12-22)

> 2 Nato je Josef odtáhl od jeho kolen a poklonil se tváří
> k zemi. 13 Pak je Josef oba vzal, Efrajima svou pravicí proti
> Izraelově levici a Manasesa svou levicí proti Izraelově
> pravici a přivedl je blíž k němu. 14 I vztáhl Izrael pravici
> a položil na hlavu Efrajima, který byl mladší, a levici na
> hlavu Manasesa. Zkřížil ruce, přestože Manases byl prvo-
> rozený. 15 Potom Josefovi požehnal a řekl: Bůh, před nímž
> chodili moji otcové Abraham a Izák, Bůh, který je mým
> pastýřem od počátku až do tohoto dne, 16 anděl, který mě
> ochraňoval ode všeho zlého, ať požehná tyto chlapce, ať je
> v nich jmenováno jméno mé a jméno mých otců Abrahama
> a Izáka. Ať se velice rozmnoží v zemi. 17 Když Josef viděl,
> že otec položil pravou ruku na Efrajimovu hlavu, nelíbilo se
> mu to a uchopil otcovu ruku, aby ji přemístil z hlavy
> Efrajimovy na hlavu Manasesovu. 18 Josef otci řekl: Ne tak,
> otče, vždyť tento je prvorozený. Vlož pravici na jeho hlavu.
> 19 Jeho otec odmítl a řekl: Vím, můj synu, vím. I on se stane
> lidem a také on bude veliký. Avšak jeho mladší bratr bude
> větší než on a jeho potomstvo naplní národy. 20 A požehnal
> jim toho dne se slovy: Tebou bude takto Izrael žehnat: Kéž
> tě Bůh učiní jako Efrajima a Manasesa! Tak postavil
> Efrajima před Manasesa. 21 Potom Izrael řekl Josefovi: Hle,
> umírám. Ale Bůh bude s vámi a přivede vás zpět do země
> vašich otců. 22 A já jsem ti nad tvé bratry dal jeden díl, který
> jsem vzal z ruky Emorejců mečem a lukem.

Toto setkání nebyla jen běžná návštěva u těžce nemocného otce a dědy. Byla spojena s požehnáním, které v sobě zahrnovalo v tomto případě, stejně jako později u ostatních Jákobových synů, s prorockým pohledem do budoucnosti těchto lidí, kteří měli být nositeli poznání pravého Boha. Toho si byl Josef dobře vědom –

a proto přivedl své syny podle stáří tak, aby pravá ruka Jákobova spočinula na hlavě prvorozeného Manasesa a levá na hlavě mladšího Efraima. Ale tu se stalo něco nečekaného: Jákob, i když už špatně viděl, překřížil své ruce a položil pravou ruku na hlavu mladšího Efraima a levou na staršího Manasesa. Josefovi se to nelíbilo, a tak otce upozornil na to, že Manases je starší. Ale Jákob mu odpověděl: Vím, můj synu, vím. I on se stane lidem a také on bude veliký. Avšak jeho mladší bratr bude větší než on a jeho potomstvo naplní národy. Jákob totiž věděl z vlastní zkušenosti, že Pán Bůh se nedívá na „věk", ale že se dívá k „srdci" člověka. Jákob sám byl také mladší než jeho bratr Ezau (i když to byla dvojčata), ale přesto už před jeho narozením Bůh řekl Rebece: Dva národy jsou ve tvém nitru, dvojí lid z tvého lůna se navzájem oddělí. Jeden lid bude silnější než lid druhý a **starší bude sloužit mladšímu** (1M 25,23). Reaguje na to i apoštol Pavel v Ř 9,10-13:

> Také Rebeka z jednoho muže otěhotněla, totiž z našeho otce Izáka; ještě se jí synové nenarodili a neučinili nic dobrého ani zlého, aby však zůstalo potvrzeno Boží předsevzetí, které je podle vyvolení, ne ze skutků, nýbrž z toho, kdo povolává, bylo jí řečeno, že starší bude sloužit mladšímu. Jak je napsáno: ‚Jákoba jsem miloval, ale Ezaua jsem nenáviděl.'

K té poslední větě máme odkaz k proroku Malachiášovi 1,2-3:

> Zamiloval jsem si vás, praví Hospodin. Ptáte se: Jak jsi nám prokázal lásku? Což nebyl Ezau Jákobův bratr, je Hospodinův výrok, a přece jsem si Jákoba zamiloval, ale Ezaua jsem nenáviděl.

Pán Bůh se dívá k srdci člověka, ne na jeho vlastnosti. Jákob nebyl vzorem ctností, ale měl něco, co Pán Bůh ocenil: záleželo mu nesmírně na Božím požehnání – to bylo něco, o co stále usiloval, i když někdy i způsobem, který se nám nemůže líbit. Ale Bůh to věděl, a proto s Jákobem pracoval a vychovával ho. Ezau tomu

nepřikládal velkou váhu – spoléhal více sám na sebe. Starý, Bohem vychovávaný a zkoušený Jákob si to uvědomoval i při této chvíli, kdy měl předat Boží požehnání, dané Abrahamovi, dál.

To je vzor i pro nás. Co je důležité, je toužit po Božím požehnání, jako to činil Jákob. Možná se přitom také dopustíme různých přehmatů, ale bude-li to záležitost našeho srdce, Pán Bůh si nás zformuje do správné podoby. Bude to možná bolet, ale nakonec to bude něco, co bude sloužit Pánu Bohu ke cti a lidem k prospěchu.

To další, co Jákob sděluje svému synu Josefovi je, že Egypt není jejich vlast, a že tam nebudou natrvalo. Ale Bůh bude s vámi a přivede vás zpět do země vašich otců. Nevím, zda tuto otázku Josef ve svém životě řešil. Ale Jákob mu dává najevo: Naše vlast, zaslíbená země, není zde, ale v Kenaanu. A Bůh vás do ní opět přivede. Zde jsme jen hosté a přistěhovalci.

Myslím, že toto připomenutí potřebujeme i my, Boží děti, i dnes. Žijeme na této zemi jen jako hosté a cizinci. Připomíná nám to zřetelně pisatel listu Židům:

> Tito všichni zemřeli podle víry, aniž v plnosti přijali ta zaslíbení; jen zdaleka je zahlédli a pozdravili, a vyznali, že jsou cizinci a příchozí na zemi. Neboť ti, kdo to říkají, dávají najevo, že vyhlížejí vlast. Kdyby totiž myslili na tu, z níž vyšli, měli by čas se navrátit. Avšak touží po lepší vlasti, to jest po vlasti nebeské. Proto se Bůh za ně nestydí, je-li nazýván jejich Bohem, neboť jim připravil město (Žd 11,13-16).

Je to i naší nadějí? Anebo se zde na této zemi zabydlujeme, jako bychom tu měli zůstat navždy? Pamatujme na to, protože zde všechno jednou zanecháme a nic si nebudeme moci vzít s sebou na věčnost!

Poslední zmínka v této kapitole se týká Josefa osobně. A já jsem ti nad tvé bratry dal jeden díl, který jsem vzal z ruky Emorejců

mečem a lukem. Šlo o horský hřbet (h. šekem zn. rameno / díl) poblíž města Šekemu. Tam byl později Josef také pochován (viz Joz 24,32). A určitě není bez zajímavosti také zpráva, kterou nám zanechal apoštol Jan o Pánu Ježíši ve svém evangeliu (J 4,4-6): Musel však projít Samařskem. Přišel tedy do samařského města zvaného Sychar, **blízko pozemku, který dal Jákob svému synu Josefovi.** Tam byl Jákobův pramen. Ježíš, unaven cestou, se posadil u toho pramene. Následoval známý příběh setkání Pána Ježíše se Samařankou, jejímž výsledkem bylo konstatování: Mnoho Samařanů z onoho města v něho uvěřilo pro slovo té ženy, která svědčila: „Řekl mi vše, co jsem udělala." Když tedy k němu ti Samařané přišli, prosili ho, aby u nich zůstal. I zůstal tam dva dny. A mnohem více jich uvěřilo pro jeho slovo. Té ženě pak říkali: „Teď už věříme ne pro to, co jsi říkala ty, ale sami jsme ho slyšeli a víme, že toto je skutečně Zachránce světa, Kristus." (J 4,39-42). Boží cesty jsou opravdu nevyzpytatelné. Pán Bůh si předem připravil situaci tak, že pak mnoho lidí (a byli to pohrdaní Samařané), mohli uvěřit ve Spasitele, Pána Ježíše Krista. Takové příležitosti připravuje Pán Bůh i pro nás dnes. A je na nás, abychom je rozpoznali a využili. Vždyť jsme jeho dílo, stvořeni v Kristu Ježíši k dobrým skutkům, které **Bůh předem připravil**, abychom v nich žili (nebo abychom je konali či abychom se jim věnovali) (Ef 2,10). To je výzva i po nás dnes v dnešní hektické době. Pán Bůh má připraveny pro nás skutky, které máme konat, které slouží k záchraně dalších lidí! Nezapomínejme na to!

Jákobovo požehnání a smrt

1M 49,1-33

Předposlední kapitola popisuje poslední chvíle Jákobova života. Svolal své potomky a dal každému kmenu zvláštní požehnání. Toto požehnání však bylo současně také prorockým pohledem do budoucna těchto kmenů. Pro souvislost uvádím vždy ještě Mojžíšovo požehnání všem jednotlivým kmenům v závěru jeho života a také to, jak se toto proroctví pak naplnilo při ustanovení Davida za krále v Hebronu, jak to máme zaznamenáno v 1Pa 12. Závěrem pak následuje jeho poslední vůle, co se týká jeho pohřbu. Celá kapitola se dá rozdělit následovně:

- Svolání zástupců kmenů (v. 1-2)
- Požehnání pokolení Rubenovu (v. 3-4)
- Simeon a Léví (v. 5-7)
- Juda (v. 8-12)
- Zabulon (v. 13)
- Izachar (v. 14 a 15)
- Dan (v. 16-18)
- Gád (v. 19)
- Ašer (v. 20)
- Neftalí (v. 21)
- Josef (v. 22-26)
- Benjamin (v. 27)
- Souhrn (v. 28)
- Poslední vůle ohledně pohřbu a smrt Jákoba (v. 29-33)

Svolání zástupců kmenů (v. 1-2)

> 1 I povolal Jákob své syny a řekl: Shromážděte se, abych vám oznámil, co vás potká v posledních dnech. 2 Shromážděte se a slyšte, synové Jákobovi, naslouchejte svému otci Izraelovi.

Jákob cítil, že jeho dny pozemské pouti se chýlí ke konci. Jako pokračovatel Abrahamova rodu však měl dát požehnání svým potomkům. Toto požehnání nebylo jen pouhým přáním všeho nejlepšího do jejich života, ale mělo hlubší význam. Naznačovalo další průběh života toho, jemuž požehnání platilo. V tomto případě se týkalo budoucnosti jednotlivých kmenů, čím se budu vyznačovat v budoucích generacích, v pozdějších dobách. Jákob na rozdíl od svého otce Izáka měl požehnání pro všechny své syny – proto měl každý kmen své vlastní požehnání, jak nám ukazuje i 28. verš této kapitoly. Dá se říct, že toto požehnání určovalo budoucí charakter jednotlivých kmenů.

Jákob si dobře uvědomoval, že jeho synové mají svá slabá místa a prohřešky, jimiž se provinili. Nezastírá je, nepřechází je, ale pravdivě odhaluje jejich nitro. Požehnání začínají právě hodnocením jejich dosavadního života. Ne s cílem, aby je ponížil, ale s cílem, aby se věci vyřešily a byla zjednána náprava. Podobě se chová i Pán Bůh k nám lidem. Než nám může požehnat, je třeba se vyrovnat s naší minulostí – ta musí být zjevena v celé své nahotě, bez příkras, bez výmluv. Teprve pak je možné odpuštění, když Bůh vidí změnu našich postojů, tedy to, čemu Bible říká „pokání".

Pán Bůh i každého z nás stvořil jako jedinečné bytosti. Předem stanovil, jak se budeme chovat, co bude naší předností a jaká budeme mít slabá místa. Cílem však je, aby každý z nás přispěl k šíření Božího království. Proto můžeme i my své obdarování poznávat a počítat s Božím požehnáním. Můžeme také i přes všechny naše (někdy i velmi hluboké poklesky) vědět, že pokud jsme je vyznali

a vyvodili z nich závěry pro další život, nemusíme se obávat, že bychom byli „vyděděni“. Jákob žádného ze svých synů nevydědil!

To, nakolik a jak se Jákobovo „proroctví“ o budoucnosti jednotlivých kmenů pak skutečně projevilo, můžeme sledovat na stránkách Starého zákona, jak v době Soudců, tak i v následovných knihách královských a Paralipomenon. Pán Bůh i v budoucnosti počítal navzdory všem pokleskům a selháním s každým z těchto kmenů. Žádný z nich „neodepsal“.

Jednotlivým kmenům žehnal také v závěru svého života Mojžíš v 5M 33. I jeho „požehnání je zároveň prorockým výhledem do života těchto kmenů.

Pro mne osobně je vyvrcholením této skutečnosti korunovace krále Davida v Hebronu všemi pokoleními, jak je to popsáno v 1Pa 12. To je povzbuzení i pro nás. Koho Pán Bůh jednou přijme za své dítě, toho vychovává, provádí těžkými obdobími, ale má s ním své plány a počítá s ním. I my selháváme (a někdy velmi těžce), ale za všechny naše hříchy, i ty, kterých se ještě dopustíme, zemřel Pán Ježíš, náš „Safenat Paneach“. To nechť je naším povzbuzením v těžkých chvílích i tehdy, když si uvědomíme, jak jsme Boha zarmoutili svým jednáním a zároveň motivací k tomu, abychom svůj život vedli v Boží bázni odpovědně jemu ke cti a chvále.

Požehnání pokolení Rubenovu (v. 3-4)

> 3 Rúbene, tys můj prvorozený, má síla a prvotina mé mužnosti; výtečný v důstojnosti a výtečný v moci. 4 Spustil ses jako voda, už nebudeš výtečný, protožes vstoupil na lože svého otce. Tehdy jsi je znesvětil. -- Vstoupil na mé lože.

Rúben byl prvorozený Jákobův syn. (Ruben = hle syn!). Měl být jako prvorozený nositelem dědičného požehnání jako vedoucí. Předpoklady pro to měl, avšak přišel o toto právo svým prohřeškem, kdy měl poměr s Bilhou, vedlejší ženou svého otce, matkou Dana

a Neftalíma. Jákob svého syna nezavrhl, ale mělo to za následek ztrátu prvenství.

I my jako Boží děti se dopouštíme těžkých hříchů, ale Pán Bůh se nás jako svých dětí nezřekne. Ovšem stejně jako Ruben se připravujeme o požehnání a musíme nést následky svých činů. Připravíme se o to, aby nás Pán Bůh mohl použít k výjimečné službě, pro kterou jsme měli předpoklady.

Ruben měl však i některé vlastnosti, které byly příkladné. Např. když chtěli ostatní Jákobovi synové v Dótanu zabít svého bratra, Ruben jim v tom zabránil. Také, když měli jít podruhé do Egypta pro obilí a vzít s sebou Benjamína, byl první, kdo nabídl své vlastní syny jako záruku za Benjamínovu bezpečnost. Z toho můžeme vzít **poučení**, že i lidé, kteří jednou selhali, mohou být i dál použitelní a že nemáme právo na základě jednoho (byť i velmi závažného poklesku) někoho natrvalo diskvalifikovat. Přes všechny naše hříchy zůstáváme Božími dětmi!

A co říkal o kmenu Rúben Mojžíš? Ať žije Rúben a nezemře, ačkoliv je v malém počtu! 5M 33,6). Ruben svým prohřeškem přišel o významné postavení. Ale Pán Bůh mu přeje život! Tak tomu může být i s námi.

A když se podíváme do pozdějších let, do doby, kdy byl David v Hebronu pomazán za krále nad celým Izraelem (viz 1Pa 12), pak tam čteme o Rubenových potomcích, že přišli spolu:

> „z druhé strany Jordánu z Rúbenovců, Gádovců a poloviny kmene Manasesova se všelijakými vojenskými válečnými zbraněmi -- sto dvacet tisíc“ (v. 38).

Simeon a Lévi (v. 5-7)

> 5 Šimeón a Lévi jsou bratři; jejich nože jsou nástroji násilí.
> 6 Do důvěrného společenství s nimi nevcházej, má duše, s jejich shromážděním se nesjednocuj, má slávo, protože ve svém hněvu zabili muže a pro zábavu ochromili býka. 7

> Proklet buď jejich hněv -- tak prudký, a jejich zuřivost -- tak krutá. Rozdělím je v Jákobovi a rozptýlím je v Izraeli.

Ani Šimeón a Lévi nebyli výlupci ctností. Jákob jim připomíná jejich zákeřný čin v Šekemu, kdy vyvraždili celé město kvůli zneuctění jejich sestry Díny, přestože došlo k dohodě, že se obyvatelé Šekemu dají obřezat a že si Šekem vezme Dínu za ženu. Celou událost máme zapsánu v 1M 34.

Jákob varuje před zuřivým hněvem – který vede k násilí. Je zajímavé, že podobně varuje církev také Jákobův jmenovec v Novém zákoně, nevlastní bratr Pána Ježíše (Jk 1,19-21):

> Víte to, moji milovaní bratři: Každý člověk ať je rychlý k naslouchání, ale pomalý k mluvení, pomalý k hněvu. Neboť lidským hněvem se Boží spravedlnost nevypůsobí. Proto odložte veškerou nečistotu a přemíru špatnosti.

Jákob dokonce tento hněv proklíná. Je zdrojem násilí a násilí plodí opět násilí. Nemáme odplácet zlým za zlé. Proto Jakub pokračuje: v tichosti přijměte zaseté slovo, které má moc zachránit vaše duše. Je smutné, že hněv těchto dvou bratří vedl k zákeřnému a nečestnému jednání, kdy slibovali něco, co nehodlali dodržet. Zuřivost je krutá! To nebylo jen „oko za oko“, jak později vyžadoval zákon – ale mnohonásobná pomsta! A ta patří Bohu, ne nám lidem. Je to varování i pro nás dnes, protože i my často ve svém „spravedlivém?!“ hněvu také často napácháme spoustu zla. Ani jako křesťané nejsme imunní vůči ambicím na zadostiučinění a odplatu.

Jaký to mělo důsledek? Rozdělím je v Jákobovi a rozptýlím je v Izraeli. William MacDonald ve svém komentáři k tomuto místu uvádí: „V době druhého sčítání (Nu 26) byly tyto dva kmeny nejmenší. K naplnění tohoto proroctví také došlo, když Juda z větší části do sebe pojmul Šimeónův kmen (Jo 19,1-9), a kmen Léví směl

pobývat ve 48 městech v zemi. Jákob proklel jejich krutý klam, nikoliv však lid z těchto dvou kmenů.“

Stejný důsledek má i náš svévolný zuřivý hněv – vede k rozptýlení, k roztržkám mezi Božím lidem. Dochází ke ztrátě důvěry a těžkým důsledkům, kterým bychom se mohli a měli vyvarovat.

A jak těmto kmenům žehnal Mojžíš? O Lévim řekl:

> Tvoje tumím a urím ať jsou s každým tvým věrným, kterého jsi vyzkoušel v Masse, s kterým jsi vedl při u Vod sváru, který řekl o svém otci a své matce: Neohlížím se na ně, svým bratrům nestranil a ke svým synům se neznal, ale zachovali tvou řeč a tvou smlouvu střežili. Budou Jákoba vyučovat tvým nařízením, Izrael tvému zákonu; budou předkládat kadidlo před tvůj nos a celopal na tvůj oltář. Požehnej, Hospodine, jeho majetku, kéž si oblíbíš dílo jeho rukou. Zdeptej bedra jeho protivníků i těch, kdo ho nenávidí, takže nepovstanou. (5M 33,8-11).

Jak úžasný je Bůh ve své milosrdné lásce, která předem počítá s našimi selháními, a přesto nás nezatracuje. Když se pak podíváme do 1Pa 12, tam čteme o těchto pokoleních, která přišla k slavnostní inauguraci krále Davida:

> Ze synů Šimeónových sedm tisíc jedno sto udatných hrdinů pro vojenskou službu (v. 26) Ze synů Léviho čtyři tisíce šest set; Jójada, vévoda Áronovců, a s ním tři tisíce sedm set; Sádok, mladý udatný hrdina, a dům jeho otce, dvacet dva velitelů (v. 27-29)

Juda (v. 8-12)

> 8 Ty, Judo, tvoji bratři ti budou vzdávat chválu, tvá ruka bude na šíji tvých nepřátel. Budou se ti klanět synové tvého otce. 9 Jsi lví mládě, Judo. Z kořisti jsi vyrostl, můj synu. Schoulil se, ulehl jako lev či jako lvice. Kdo ho přinutí povstat?

> 10 Neodstoupí žezlo od Judy ani palcát od jeho nohou, dokud nepřijde ten, kterému patří a jehož budou poslouchat národy. 11 Přivazuje k vinnému keři své oslátko, k vybranému vínu mládě své oslice. Ve víně pere svůj oděv, v krvi hroznů své roucho. 12 Oči temnější než víno a zuby bělejší než mléko.

Judovo požehnání je jedinečné. Ani Juda nebyl právě vzorným synem. To on byl iniciátorem nápadu prodat Josefa: Tu řekl Juda svým bratrům: Jaký zisk z toho bude, když zabijeme svého bratra a utajíme jeho krev? Pojďte, prodáme ho Izmaelitům, ale svou ruku na něho nevztahujme; vždyť to je náš bratr a naše tělo. Bratři Judu poslechli. (1M 37,26-27). Juda byl také první, kdo pak opustil svého otce Jákoba a žil si podle svého, vzal si pohanskou ženu, jak nám to ukazuje 1M 38, a když mu žena zemřela, hledal „potěšení" u prostitutky. Žádná velká sláva! Jeho snacha mu musela ukázat, jaký život žije! A přece měl Pán Bůh s tímto mužem obrovský, jedinečný a s ničím nezaměnitelný plán! Jeho bratří mu měli vzdávat chválu, a měli se mu v budoucnu klanět. Juda si to nijak nezasloužil – byla to jen Boží milost a Boží plán.

V našem textu je Juda přirovnáván lvu. To je proroctví, které ještě čeká na své naplnění. V knize Zjevení čteme o Janovi, který plakal v nebi nad tím, že se nenašel nikdo, kdo by mohl otevřít zapečetěnou knihu (viz Zj 5,3-6):

> A nikdo v nebi ani na zemi ani pod zemí nemohl otevřít ten svitek a dívat se do něho. Velmi jsem plakal, že se nenašel nikdo, kdo by byl hoden svitek otevřít a dívat se do něj. Ale jeden ze starších mi říká: „Neplač. Hle, zvítězil **lev, ten z kmene Judova,** kořen Davidův, aby otevřel ten svitek a jeho sedm pečetí." A tu jsem spatřil, že uprostřed trůnu a těch čtyř živých bytostí a uprostřed těch starších stál **Beránek** jako zabitý.

Víme, že tím lvem a zároveň Beránkem byl náš Spasitel, Pán Ježíš.

Další část Jákobova proroctví hovoří o tom, že kmeni Juda připadne trvale královská hodnost. Neodstoupí žezlo od Judy ani palcát od jeho nohou, dokud **nepřijde ten, kterému patří** a jehož budou poslouchat národy. Tím příchozím je jednoznačně Pán Ježíš. V některých rukopisech je doplněno „do Šíla“ (tj. do místa, kde byl Boží příbytek). A na dokreslení Jákob přidává i poznávací znamení – je zde zmínka o oslátku, což se naplnilo o „Květné neděli“, týden před Velikonocemi. Dále je zde zmínka o praní jeho oděvu v krvi hroznů. To pak později potvrdil i prorok Izajáš (63,1-6):

> Kdo je ten velebný ve svém oděvu, který kráčí ve své velké síle? Já, který mluvím spravedlivě, **mocný k záchraně.** Proč je tvůj oděv krvavě rudý a tvé roucho jako toho, kdo šlape v lisu? V kádi vinného lisu jsem šlapal sám a nikdo z národů se mnou nebyl. Šlapal jsem je ve svém hněvu a pošlapal jsem je ve své zlobě. Jejich šťáva stříkala na mé roucho, celý oděv jsem si poskvrnil. Neboť v mém srdci byl den pomsty a přišel **rok mého vykoupení.** Ohlédl jsem se a nebylo pomocníka, užasl jsem, že není opory. Záchranu mi poskytla vlastní paže a má zloba, ta mne podepřela. Ve svém hněvu jsem pošlapal národy a opil jsem je svou zlobou. Jejich šťávu jsem vyléval na zem.

A o vyvrcholení tohoto proroctví čteme v poslední knize Bible, v Zj 19,15.16:

> Z jeho úst vychází veliký ostrý meč, aby jím bil národy; bude je pást železnou berlou. On bude šlapat lis vína planoucího hněvu Všemohoucího Boha. Na plášti a na svém boku má napsáno jméno: Král králů a Pán pánů.

To proroctví o tom, že ho budou poslouchat národy, se plní. Ve všech národech jsou ti, kdo vědí, že jejich Zachráncem a vysvo-

boditelem je Pán Ježíš. A v budoucnu se to bude týkat všech lidí. Tak to prorokoval opět i Izajáš v 45,22-24:

> Obraťte se ke mně a zachraňte se, všechny končiny země, protože já jsem Bůh a jiného není. Při sobě jsem přísahal, z mých úst vyšla spravedlnost, slovo, které se neodvrátí, že přede mnou klesne každé koleno, každý jazyk bude přísahat: Jenom v Hospodinu, řekne, mám spravedlnost a sílu. Přijde až k němu, a všichni, kteří proti němu planou hněvem, se budou stydět.

A v Novém zákoně nám to potvrzuje Pavel ve Fp 2,5-11:

> Mějte tedy v sobě to smýšlení, které bylo i v Kristu Ježíši. Ačkoli byl ve způsobu Božím, nelpěl na tom, že je roven Bohu, nýbrž sám sebe zmařil, vzal na sebe způsob otroka a stal se podobným lidem. A když se ukázal v podobě člověka, ponížil se, stal se poslušným až k smrti, a to smrti na kříži. Proto ho také Bůh povýšil nade vše a dal mu jméno, které je nad každé jméno, aby se ve jménu Ježíše sklonilo každé koleno; ti, kdo jsou na nebi i na zemi i pod zemí, a k slávě Boha Otce aby každý jazyk vyznal, že Ježíš Kristus je Pán.

A jak žehnal kmenu Judovu Mojžíš v 5M 33,7?

> Toto pověděl o Judovi: Slyš, Hospodine, Judův hlas, přiveď ho k jeho lidu, jeho ruce povedou za něj při, buď pomocí proti jeho protivníkům.

I zde vidíme narážku na budoucího Spasitele – měl přijít ke svému lidu a vést za něj při před Hospodinem a měl být pomocníkem proti jeho protivníkům. To přesně splnil Pán Ježíš – nesl soud za nás a dodnes je naší pomocí proti našim nepřátelům.

Kmen Juda nechyběl ani při slavnostní inauguraci krále Davida v Hebronu: V 1Pa 12,25 čteme: Synů Judových, kteří nosili štít a oštěp, bylo šest tisíc osm set vojenských ozbrojenců.

Jak je tomu s námi dnes? Jsme těmi, kdo sklánějí svá kolena před naším Pánem již teď, s vděčností za vše, co pro nás vykonal? On je toho hoden! Jen před ním se máme sklánět!

Zabulón (v. 13)

> 13 Zabulón se usídlí u mořského pobřeží, bude u přístavu lodí a jeho bok bude k Sidónu.

Zabulón byl v pořadí šestý syn Jákobovy ženy Ley. Podle slov matky byl význam jeho jména „Boží dar“. Toto Jákobovo proroctví se ještě nenaplnilo, protože území kmene Zabulon bylo ve vnitrozemí, ne na tomto pobřeží. William MacDonald se domnívá, že se naplní v Tisíciletém království po Velkém soužení. Věříme, že i toto proroctví se jednou v budoucnu vyplní.

Kmenu Zabulon spolu s Isacharem žehnal také Mojžíš v 5M 33,18-19:

> O Zabulónovi řekl: Raduj se, Zabulóne, při svém vycházení, Isachare, ve svých stanech. Svolají národy na horu, tam budou obětovat spravedlivé oběti, neboť budou sát hojnost moří, poklady skryté v písku. Je zde výzva k radosti ze spravedlivých obětí a také o tom, že budou mít prospěch.

Když se podíváme do 1Pa 12,34, tam čteme o kmenu Zabulón:

> ze Zabulóna ti, kteří táhli s armádou připraveni do boje s všelijakými válečnými zbraněmi, padesát tisíc, hotových nastoupit bez bázně a hany.

Byli připraveni bojovat s nepřítelem, byli vyzbrojeni a připraveni okamžitě nastoupit bez bázně a odhodlaných okamžitě pomoci v boji pro svého krále „Davida“. Není to příklad pro nás? Jak je

tomu s námi? Jsme správně vyzbrojeni a vystrojeni? A jsme ochotni okamžitě beze strachu nastoupit? Kéž těchto 50.000 neohrožených bojovníků tohoto malého kmene je nám vzorem v našich duchovních bojích!

Isachar (v. 14 a 15)

> 14 Isachar je kostnatý osel, který leží mezi dvěma břemeny.
> 15 Když viděl, jak dobré je odpočinutí a jak nádherná je země, sklonil záda, aby nosil náklad, a dal se zotročit k nuceným pracím.

Isachar (= za mzdu najatý) je další Lein syn, v pořadí pátý po Judovi. Jákobovo proroctví nebylo z lidského pohledu moc lichotivé. Isacharův dědičný podíl byl pod horou Tábor ve velmi úrodné krajině. Isacharovci byli pragmatici; aby si udrželi své území, byli ochotni se podrobit momentálním vládcům země, a raději se dát zotročit k nuceným pracím, jen aby zůstali ve svém podílu. Přesto však i oni šli do boje proti kenaanskému králi Jabínovi (viz Sd 4 a 5). A jako jedni z prvních se prozíravě oddělili od Saulova království a přešli na stranu Davidovu v době, kdy spolu bojovali o vládu potomci domu Saulova s Davidem. Pán Bůh si však dokázal využít i takové lidi, kteří podle Jákobova proroctví nebyli nijak výrazní. V 1Pa 12,33 čteme: Ze synů Isacharových, kteří byli schopni rozumět časům a věděli, co má Izrael dělat, dvě stě jejich předáků a všichni jejich bratři podle jejich příkazu. Ač nepatrní a zdánlivě k ničemu, dostali od Pána Boha zvláštní výsadu: byli schopni rozumět časům a věděli, co má Izrael dělat. To je velmi důležité, protože to umožňuje správně se orientovat v aktuální situaci. Vědět, co je třeba udělat právě teď, aby náš život byl efektivní.

Pán Bůh je jedinečný, dává své dary různě. I zdánlivě „nepatrní“ a nevýrazní bratří mohou být velmi důležití. A dar „rozumět časům“ a „vědět, co je třeba dělat“ právě v situaci, ve které jsme, je

neocenitelný. Díky Pánu Bohu za takové bratry. I my bychom si měli takových bratří vážit a dát na ně. Dnes více než kdy jindy, v situaci, kdy je vše nepřehledné, nejisté, neustále se měnící a chaotické, potřebujeme vědět, jak se zachovat. Díky Bohu, že dává pomoc i v těchto našich situacích.

Dan (v. 16-18)

> 16 Dan zjedná právo svému lidu jako jeden z kmenů Izraele.
> 17 Dan bude hadem na cestě, rohatou zmijí na stezce, která kouše koně u kopyta, až jezdec padne nazpět. 18 Na tvou záchranu očekávám, Hospodine.

Ani kmen Dan nebyl kmenem, který by se měl z lidského hlediska čím chlubit. Pročítáme-li Bibli, zjišťujeme v knize Jozue (19,40-48), že synové Danovi však přišli o své území. Synové Danovi tedy vytáhli, bojovali s Lešemem, dobyli jej a vybili ho ostřím meče, obsadili ho, usadili se v něm a nazvali Lešem jménem Dan podle jména Dana, svého otce.V knize Sd 18 je nám pak velmi podrobně popsáno, jak k tomu došlo. A také tam je zmíněno jejich modlářství. Ukradli Míkovi jeho modlu i levítu, který mu sloužil. Míkovu tesanou modlu, kterou zhotovil, tam měli pro sebe umístěnou po všechny dny, kdy byl dům Boží v Šílu (Sd 18,31). Nebyli schopni uhájit své dědictví, které jim dal Pán Bůh. Ale byli schopni vyvraždit bezpečně žijící pohanskou pospolitost a usídlit se místo nich.

Dan (= Bůh zjedná právo, soud, soudce), byl syn Rácheliny služky Bilhy (1M 30,6). Je zajímavé sledovat v Bibli, jak jména osob určují jejich charakter. Vidíme to už např. na Abrahamovi (otci množství) nebo na jménu Jákob (=patodrž, lstivý) a u mnoha dalších. Jejich jméno předurčovalo jejich charakter.

Nejznámějším soudcem z kmene Dan byl zcela určitě Samson (=sluníčko) (viz Sd 13). To byl Bohem vyvolený soudce, který vysvobozoval Izrael z pelištejské nadvlády. Žil v době, kdy celý

národ prakticky odpadl od Boha. Byl kontroverzní postavou, obrovský silák, pokud šlo o tělesnou sílu, ale také obrovský slaboch, který podléhal vlivům žen. A přesto si ho Pán Bůh použil ke své oslavě. Svou hrdinskou smrtí pobil víc nepřátel než za svého života (Sd 16,30).

V případě královské inaugurace v 1Pa 12,36 čteme o tom, že za Davidem přišli z Danovců připravení do boje -- dvacet osm tisíc šest set. I na tento kmen měl Pán Bůh pozitivní vliv. Nemalý počet jejich lidí byl připraven bojovat. To je výzva i pro nás dnes. Jsme i my ochotni vést duchovní boj? Anebo rezignujeme a necháme to jiným?

Velmi problematický je výklad 17. verše. Řada vykladačů se domnívá, že „šelmou ze země“ ve Zj 13,11 je jedna z bytostí Antikristovské trojice, která pochází právě z kmene Dan. Opírají se o to, že ve Zj 7,3-8 ve výčtu vybraných 144.000 není uveden kmen Dan. Ten také není uveden ve výčtu izraelských kmenů v 1Pa 2,3-8,40. Právě tato šelma, vycházející ze země, tj. z Izraele, zastává soudní funkci. Ta má na svědomí „znamení“, které se implantovalo na pravou ruku či na čelo, bez něhož se nedalo ani kupovat, ani prodávat (viz Zj 13,16-18). Jákobova předpověď: Dan bude hadem na cestě, rohatou zmijí na stezce, která kouše koně u kopyta, až jezdec padne nazpět by mohla určitým způsobem připomínat to co vyřkl už Hospodin v zahradě Edenu po pádu člověka o nepřátelství mezi potomkem člověka a hadem: A položím nepřátelství mezi tebe a ženu a mezi símě tvé a símě její; ono tobě rozdrtí hlavu a ty jemu rozdrtíš patu (1M 3,15). Je však nutno dodat, že to jsou v zásadě jen lidská odvození. Jsou věci, které pro nás zůstávají tajemstvím. Byl to těžký problém i pro Jákoba, jak vyplývá z jeho závěrečných slov o Danovi, jeho těžký povzdech: Na tvou záchranu očekávám, Hospodine.

Gád (v. 19)

19 Gád -- napadne jej horda, on však napadne její zadní voj.

Gád (=štěstí) byl prvorozený syn Leiny služky Zilpy (1M 35,26). Tento kmen nebyl nijak moc výrazný. Ale přesto měl své nezastupitelné místo v Božím lidu a dokázal zasáhnout v kritické chvíli. Mojžíš ve svém požehnání v 5M 33,20.21 píše: O Gádovi řekl: Požehnaný je ten, kdo rozšiřuje Gáda. Usídlil se jako lvice, rozsápe paži i hlavu. Vyhlédl si pro sebe to nejlepší, neboť tam byl uchován díl velitele. Přišel s předáky lidu, vykonal Hospodinovu spravedlnost a jeho soudy s Izraelem. To největší, čím se zasloužil o záchranu Izraele před útokem Amónovců, byla činnost soudce Jiftácha. O tom čteme v knize Sd 10,17-12,8. Jiftách Gileádský byl udatný hrdina a byl synem prostitutky. Jiftácha zplodil Gileád. (Sd 11,1). Gileádovi synové, kteří pocházeli z jeho manželství, ho však z domu vyhnali. Odešel do země Tób na aramejské území. Byl to člověk, který dokázal úspěšně zorganizovat bojovou skupinu. Když pak Izraelcům začalo „téci do bot“, tak si na svého bratra vzpomněli, rehabilitovali ho a pověřili ho řešením této situace. Jiftách se nevrhl bez rozmyslu do boje, ale udělal velmi důležitou věc – nešel do boje sám: Jiftách přednesl všechna svá slova před Hospodinem v Mispě. Potom poslal Jiftách posly ke králi synů Amónových se slovy: Co proti mně máš, že jsi ke mně přitáhl, abys vedl válku proti mé zemi? (Sd 11,11-12). Tedy tak, jak měli Izraelci vést boje. Nejprve jednal, chtěl zvědět příčinu konfliktu. A zjistil, že Amónovci nejsou v právu, kladli si nárok na území, které předtím patřilo Síchonovi a Ógovi. Nakonec došlo k boji. Potom Jiftách táhl k synům Amónovým, aby proti nim bojoval, a Hospodin je vydal do jeho ruky. A pobíjel je od Aróeru, až tam, kudy se jde do Minítu, dvacet měst až po Ábel-keramím, tuze velkou porážkou. Synové Amónovi byli před syny Izraele pokořeni (11,32-33). Jiftáchův

příběh je smutný, ale ukazuje, že Pán Bůh dovede použít ke své oslavě i ty, které lidé považují za outsidery.

Velmi pozitivně se kmen Gádovců projevil ve vztahu k budoucímu králi Davidovi. O tom čteme v 1Pa 12. Řada z nich přišla k Davidovi, když byl ještě štvancem a skrýval se v pevnosti Adulam.

> Z Gádovců přešli k Davidovi do pevnosti v pustině udatní hrdinové, bojeschopní vojáci, vyzbrojení štítem a oštěpem; vypadali jako lev a rychlí byli jako gazely na horách. Vůdce byl Ezer, druhý Obadjáš, třetí Elíab, čtvrtý Mišmana, pátý Jeremjáš, šestý Ataj, sedmý Elíel, osmý Jóchanan, devátý Elzabad, desátý Jeremjáš, jedenáctý Makbanaj. Toto jsou vůdci armády ze synů Gádových. Nejmenší za sto, největší za tisíc. To jsou ti, kteří prošli Jordánem v prvním měsíci, kdy se rozlévá na oba své břehy, a vyhnali všechny žijící v údolích na východ a na západ (1Pa 12,9-16).

A když pak došlo v Hebronu ke slavnostní inauguraci Davida, Gádovci tam nechyběli také! Z druhé strany Jordánu z Rúbenovců, Gádovců a poloviny kmene Manasesova se všelijakými vojenskými válečnými zbraněmi -- sto dvacet tisíc (v. 38).

Jak je tomu s námi a s naším vztahem k Pánu Ježíši? Jsme jako Gádovci, kteří se k němu hlásili i v době, kdy byl pohrdaný a pronásledovaný? Jsme též takoví „udatní hrdinové“ a bojeschopní bojovníci? Anebo se někde ukrýváme a jsme ustrašení, když naše okolí o něm mluví neuctivě a s pohrdáním? Anebo čekáme, že to někdo udělá za nás? Kéž je nám i přístup těchto Gádovců vzorem pro nás, abychom byli vždy připraveni stát za naším Pánem!

Ašer (v. 20)

> 20 Ašer, jeho pokrm bude tučný, on bude dodávat královské lahůdky.

Ašer byl druhorozený syn Leiny služky Zilpy (1M 30,13). Jeho jméno znamená „Šťastný“. Tak ho nazvala Lea. Kmenu Ašér Jákob prorocky přiřkl „úrodnou zem“, ve které se daly vypěstovat královské lahůdky. Jákob neřekl, kde budou bydlet. Když se pak losovalo za Jozuovy vlády o území jednotlivých kmenů (viz Jo 19,24-31), připadlo tomuto kmenu území na severu země při břehu Středozemního moře až k Týru. Byla to úrodná země. Mojžíš žehná před svým odchodem kmenu Ašer jako poslednímu (5M 33,24-25) takto:

> O Ašerovi řekl: Nejpožehnanější ze synů ať je Ašer. Nechť nalezne zalíbení svých bratrů a noří svou nohu do oleje. Tvé závory ať jsou železné a bronzové a tvá síla trvá po všechny tvé dny.

Jaký byl pak jejich postoj ve zprávě o vztahu k Davidovi při jeho pomazání za krále v Hebronu? V 1Pa 12,37 čteme: z Ašera ti, kteří táhli s armádou připravení do boje -- čtyřicet tisíc.

Ne všechny zprávy o kmenu Ašer však jsou (ostatně jako u ostatních kmenů Izraele) pozitivní. V Sd 1,31-32 čteme: Ašer si nepodrobil obyvatele Aka, obyvatele Sidónu, Achlábu, Akzíbu, Chelby, Afíku a Rechóbu. Ášerovci tak sídlili uprostřed Kenaanců usazených v zemi, protože si je nepodrobili. Jejich nedůslednost způsobila, že o část území přišli.

Pozitivní je však to, že opravdu mohli dodávat to nejlepší svým bratřím. A že se také hlásili do služby Davidovi při jeho korunovaci.

Co z toho plyne pro nás? Pán Bůh nás postavil jako „šťastné lidi“ a dal nám všechny předpoklady k tomu, abychom tím nejlepším mohli sloužit druhým. Proto nám tyto dary dal, ne abychom si je sobecky přivlastňovali jen sami pro sebe. Také nám to připomíná, že svou nedůsledností a kompromisy se připravíme o řadu požehnání. Můžeme část toho, co nám bylo k dispozici, promarnit. Kéž nás Pán před tím chrání.

Neftalí (v. 21)

> 21 Neftalí je vypuštěná laň. Vydává laskavá slova.
>
> Tomuto kmeni Jákob věnoval jen kratičký prostor. Ale ty dvě věty jsou pozoruhodná. Jelen, či laň ve volné přírodě má rychlé nohy a dovede se bránit i proti útokům. Krásně to popisuje Davidův Ž 18,33-37. Ale zároveň je tu i řeč o laskavých slovech. V Př 15,26 čteme: Pro Hospodina jsou ohavností zlé plány, ale laskavá slova jsou mu čistá. A o kousek dál v 16,24 je napsáno: Laskavá slova jsou jako plástev medu, sladká pro duši a uzdravení kostem. Co z toho vyplývá pro nás dnes? I nám je dána možnost být „vypuštěnou laní“, ne laní zavřenou někde v ohradě. Byla nám dána svoboda – jak ji využíváme? Pokud to děláme jako David, děláme dobře. Kéž jsou naše nohy rychlé ku pomoci potřebným a ke službě našemu Pánu. A kéž i my dokážeme vydávat laskavá slova, která pomohou zraněným lidem, jak tělesně, tak i na duši.

Neftalí byl mladší Danův bratr, syn Rácheliny služky Bilhy (1M 35,25). Význam jeho jména je „můj boj“ nebo „Vybojovaný“ – protože to bylo vyjádření soupeření Jákobových žen Ráchel a Ley. Když přišli Izraelci do zaslíbené země, dostali podle losu území na severu země u Galilejského jezera a dnes již zaniklého jezera Merom (viz Jozue 19,12-39).

Jaké požehnání dal tomuto kmenu Mojžíš? V 5M 33,23 čteme: O Neftalím řekl: Neftalí, nasycený přízní a plný Hospodinova požehnání, obsaď moře i jih. Mojžíš jistě nemohl tušit, které moře má Neftalí obsadit – šlo o okolí Galilejského moře či Genezaretského jezera.

A jak se toto pokolení zachovalo při korunovaci krále Davida v Hebronu? Z Neftalího tisíc velitelů a s nimi třicet sedm tisíc mužů

se štítem a kopím (1Pa 12,35). Byli tedy nejen rychlí a svobodní, ale také vyučení v boji. A takoví máme být i my!

Josef (v. 22-26)

22 Josef je úrodný výhonek, úrodný výhonek nad pramenem, jeho ratolesti rostly přes zeď. 23 Střelci ho provokovali, stříleli a zanevřeli na něho. 24 Ale jeho luk zůstal pevný a jeho paže byly obratné od Mocného Jákobova, odkud je Pastýř, Kámen Izraele, 25 od Boha tvého otce, který ti pomáhá, a Všemohoucího, který ti požehná požehnáními nebes shůry, požehnáními hlubiny ležící dole, požehnáními prsů a lůna. 26 Požehnání tvého otce převládla nad požehnáními Hóra až k hranicím pahorků věčných. Kéž spočinou na Josefově hlavě a na temenu nazíra mezi jeho bratry.

Je zcela přirozené, že Jákobovo požehnání Josefovi je to nejrozsáhlejší (kromě kmenu Juda). Vždyť právě Josefa si Pán Bůh použil k záchraně nejen Jákoba a jeho rodiny, ale celého širého okolí, takže si od faraona vysloužil titul „Safenat Paneach“ (zachránce světa). Jákob shrnuje jeho těžký dosavadní život, ve kterém se osvědčil a vždy přinesl užitek těm, jimž byl podřízen. Byl to opravdu úrodný výhonek, a mohl jím být jen proto, že byl nad pramenem, ze kterého čerpal svou sílu. Tím pramenem byl jeho Bůh. I když byl neustále napadán a provokován, i když se setkával s nenávistí (ať svých bratří, či Putifarovy ženy), zůstal pevný a jeho paže byly obratné od Mocného Jákobova, odkud je Pastýř, Kámen Izraele, od Boha tvého otce, který ti pomáhá. Nebyla to jeho moudrost a obratnost a předvídavost, ale Boží ochrana, protože Bůh byl s ním ve všech těch neustále se měnících situacích a on mohl obstát. Je to příklad i pro nás dnes. I dnešní doba je hektická, neustále se měnící, včerejší jistoty jsou ztraceny v nenávratnu. Ale i my smíme projít vítězně, budeme-li spoléhat na Hospodina, jak to činil Josef.

Toto požehnání však pokračuje. Jákob předvídá dále, že Všemohoucí mu požehná požehnáními nebes shůry, požehnáními hlubiny ležící dole, požehnáními prsů a lůna. Požehnání nebes shůry znamená, že Pán Bůh bude dávat potřebnou vláhu, aby mohlo vše růst. Požehnání hlubiny snad znamená dostatek nerostných surovin a požehnání prsů a lůna znamená nerušený růst zdravé populace v zemi. Jákob dále připomíná, že tato požehnání daleko přesahují vše, co mohl nabídnout Josefovi Egypt v čele se svým božstvem Hórem.

Mojžíšovo požehnání rodům Efraima a Manasesa je podobné tomu Jákobovu. V 5M 33,13-17 čteme:

> O Josefovi řekl: Požehnána buď od Hospodina jeho země vzácnými dary nebes, rosou i hlubinou, co leží dole, vzácnými dary výnosů slunce i vzácnými dary toho, co dávají měsíce, nejlepším dávnověkých hor, vzácnými dary věčných návrší, vzácnými dary země a vším, co ji naplňuje, přízní Toho, kdo přebývá v keři. Ať toto přijde na Josefovu hlavu, na temeno nazíra mezi jeho bratry. Jeho důstojnost je jako důstojnost prvorozeného býka, jeho rohy jsou jako rohy divokého tura; nabere na ně národy, všechny najednou, až do končin země. To jsou desetitisíce Efrajimovy, to jsou tisíce Manasesovy.

Opakuje se a upřesňuje to, co ve svém požehnání předpověděl už Jákob.

A v třetím biblickém textu, při ustanovení Davida za krále v Hebronu v 1Pa 12,31-32 o nich čteme:

> ze synů Efrajimových dvacet tisíc osm set udatných hrdinů, věhlasných mužů v domě jejich otců; z poloviny pokolení Manasesova osmnáct tisíc těch, kteří byli jmenovitě určeni, aby šli ustanovit Davida králem.

Nechyběla ani druhá polovina z druhé strany Jordánu, jak nám to ukazuje v. 38: z druhé strany Jordánu z Rúbenovců, Gádovců a poloviny kmene Manasesova se všelijakými vojenskými válečnými zbraněmi -- sto dvacet tisíc. Přitom část příslušníků kmene Manases provázela Davida již dříve, byli s ním již za jeho pobytu v Siklagu (viz 1Pa 12,21).

Historie kmene Josef nás učí, že věrnost Bohu se vyplácí. Už na této zemi Pán Bůh prokazuje milosrdenství těm, kdo ho věrně následují. I když je to někdy ve velkých zkouškách a duchovních bojích. Ale to podstatné je, že toto požehnání přechází do věčnosti – netýká se jen tohoto pozemského života – to jsou vzácné dary věčných návrší.

Benjamin (v. 27)

27 Benjamín je dravý vlk. Ráno požírá kořist a k večeru dělí lup.

Myslím, že když se podíváme do historie Božího lidu, tak tento charakter je pro příslušníky tohoto kmene typický, jeho dravost a bojovnost. V kladném smyslu to vidíme na příkladu soudce z tohoto pokolení, jménem Ehúd (viz Sd 3,15-30). Na něm se Jákobovo proroctví vyplnilo doslovně. Dokázal zabít moábského krále Eglóna přímo v jeho rezidenci, uprchnout, svolat Izraelce a svést vítěznou bitvu. Vidíme ji (tentokrát negativně) i v době Soudců, kdy došlo k bratrovražednému boji, jak nám to popisuje 20. kapitola. Bojovnost a odvaha tohoto kmene byla zřejmá také na počátku Saulovy vlády, když vytáhl na pomoc mužům v Jábeši v Gileádu proti Náchašovi Amónskému. Za Davidem pak přišli ještě v dobách, kdy ho Saul pronásledoval, do Siklagu, příslušníci tohoto kmene, o nichž je v Bibli zaznamenáno:

byli mezi hrdiny, kteří pomáhali v boji; byli ozbrojeni lukem a uměli používat pravou i levou ruku na vrhání kamenů i střílení šípů z luku; byli ze Saulových bratrů, z Benjamína (1Pa 12,1-2).

Mojžíš ve svém požehnání v 5M 33,12 prohlásil:

> Miláček Hospodinův bude přebývat u něho v bezpečí, každý den ho chrání, přebývá na jeho ramenou.

Koho tím měl na mysli? Byl to chrám v Jeruzalémě, který stál na hranici Judy a Benjamína postavený Šalomounem, který byl v Bibli nazván Božím miláčkem, Jedidjášem (viz 2Sa 12,25). Anebo byl pohled zaměřen ještě dál do buducnosti, kdy zde žil vynikající muž z rodu Benjamín, Saul z Tarsu, pozdější apoštol Pavel? Můžeme se jen domnívat.

I v korunovaci Davida za krále v Hebronu nechyběli další příslušníci tohoto kmene: ze synů Benjamínových, Saulových bratrů, tři tisíce (v. 30).

Všichni tito zmínění příslušníci byli odvážní, odhodlaní a aktivní lidé, kteří nezůstávali stranou. To je příklad i pro nás dnes. I my bychom měli být jako Boží děti aktivní – náš život by měl být oddanou službou našemu Pánu

Souhrn (v. 28)

> 28 Ti všichni představují dvanáct kmenů Izraele, a toto je to, co jim řekl jejich otec, když jim žehnal. Každému z nich žehnal podle jeho požehnání.

Je zřejmé, že si Jákob vzal poučení z chyby svého otce Izáka, který měl jen jedno požehnání, kterého se Jákob na radu matky podvodně zmocnil. Viděl důsledky toho – nepřátelství mezi ním a jeho starším bratrem, které způsobilo obrovské komplikace v jeho životě. Tomu chtěl zabránit. Šlo mu o to, aby jednotlivé kmeny držely pohromadě. Proto měl požehnání pro všechny z nich. Z toho plyne poučení pro nás dnes. My dnes už takto svým dětem „nežehnáme“. Ale přesto náš postoj k nim mnohdy určuje jejich další vzájemné vztahy a poznamenává jejich budoucnost. I když někteří z nich (jako Ruben či Juda) očividně selhali, měl je rád – a choval se k nim nadále jako ke svým dětem. Není nic horšího, než upřednostňovat

jedny děti (třeba nadanější či přítulnější) před druhými. To je zdrojem závisti, která někdy přeroste i v nenávist, takže se děti pak naposledy sejdou na pohřbu svých rodičů – a pak v soudních síních. Je smutné, že to platí i pro křesťany. Jak se chováme ke svým dětem my? Neupřednostňujeme někoho na úkor jiného? Nečiňme tak, má to velmi špatné následky, které se přenáší i přes generace.

Poslední vůle ohledně pohřbu a smrt Jákoba (v. 29-33)

> 29 Potom jim přikázal toto: Já budu připojen ke svému lidu. Pohřběte mě k mým otcům v jeskyni, která je na poli Chetejce Efróna, 30 v jeskyni, která je na poli Makpele naproti Mamre v kenaanské zemi, kterou Abraham koupil spolu s polem od Chetejce Efróna do vlastnictví jako hrob. 31 Tam pohřbili Abrahama a jeho ženu Sáru, tam pohřbili Izáka a jeho ženu Rebeku a tam jsem pohřbil Leu. 32 To pole s jeskyní na něm bylo získáno od Chetejců. 33 Když Jákob dokončil příkazy svým synům, vtáhl nohy do postele, skonal a byl připojen ke svému lidu.

Poslední slova Jákobova se týkala jeho pohřbu. Jákob cítil, že nastala poslední chvíle. Své požehnání jednotlivým kmenům řekl podle našeho textu vsedě. Ještě byl schopen sedět a mluvit se svými potomky. To poslední, co řekl, bylo jeho přání, aby byl pochován ne v Egyptě, ale v rodinném hrobu v Makpele u Mamre, kde byli pochováni jeho děd a babička Abraham se Sárou, kde byl pochován jeho otec a matka a kde byla pochována i jeho žena Lea.

Po těchto slovech opět ulehl a skonal.

Je dobré i v těchto „posledních věcech“ mít vše zařízeno. Znám věřící lidi, kteří si už předem připravili parte a zajistili i řečníky na pohřbu. Nechtěli komplikovat svým dětem život a dohadování, jak má pohřeb vypadat. Pro mne je to pěkný příklad. Všichni musíme

jednoho dne z této země odejít – a je dobré, vědí-li děti, co mají dělat. To se týká nejen místa a způsobu pohřbu, ale také i rozdělení pozůstalosti. Kéž je nám i v tom Jákob příkladem!

Závěr Josefova životního příběhu

1M 50,1-26

Životní příběh Josefa a jeho bratří se pomalu chýlí k závěru. Co následovalo po smrti jejich otce Jákoba? Na to nám dává odpověď tato kapitola. Dá se rozčlenit opět podle jednotlivých epizod. Patří mezi ně:

- Smutek v Egyptě (v. 1-3)
- Státní pohřeb (v. 4-14)
- Co teď bude s námi? (v. 15-21)
- Závěr Josefova života (v. 22-26)

Smutek v Egyptě (v. 1-3)

> 1 Josef padl na tvář svého otce, plakal nad ním a líbal ho. 2 Pak přikázal svým otrokům lékařům, aby jeho otce balzamovali. Lékaři tedy Izraele balzamovali 3 plných čtyřicet dnů, protože taková je plná doba pro balzamování. A Egypťané nad ním plakali sedmdesát dnů.

Jak se dá předpokládat, pohřbu se ujal Jákobův syn Josef, syn, kterého s otcem spojovalo to nejužší pouto lásky. Jistě i ostatní synové měli svého otce Jákoba v úctě a milovali ho, avšak jejich pouto nebylo srovnatelné s tím, které bylo mezi Jákobem a Josefem. To nám ukazuje celý Josefův příběh, od počátku až do konce. Ukazuje nám to i 1. verš této kapitoly. V tom je opět vztah těchto dvou předobrazem na vztah, který má Pán Ježíš se svým Otcem

v nebesích. Josef na rozdíl od svých bratří měl vzhledem ke svému postavení také nejlepší možnosti, jak pohřeb zařídit.

I my, Boží děti, milujeme Pána Ježíše i Otce v nebesích, ale naše láska se nedá srovnat se vztahem mezi Bohem Otcem a Synem. Jaké je to s tou naší láskou, vidíme na rozhovoru Pána Ježíše s Petrem po vzkříšení u Genezaretského jezera, kde se Pán třikrát ptá Petra, zda ho miluje. A zarmoucený Petr nakonec odpovídá: Pane, ty víš všechno, ty víš, že tě mám rád (J 21,17). Máme rádi svého Spasitele, ale jako porušení lidé ho často zarmucujeme svými poklesky.

Co se dělo dál? Jákob si přál být pochován v kenaanské zemi v jeskyni Makpele. To byla obrovská vzdálenost a je nepředstavitelné, že by v subtropické zemi přenášeli nebo převáželi rakev několik dní v kuse. Proto bylo nezbytné provést to, o čem píše Bible. Jákoba museli nejprve nabalzamovat. Tento proces, ve kterém byli Egypťané odborníky, trval 40 dní. Jákob byl však v Egyptě (a i u faraonova dvora) váženou osobou. Takže státní smutek trval mnohem déle – pro nás nepředstavitelných celých 70 dnů.

Moc bych si přál, aby i křesťané byli ve svém prostředí lidmi, kterých si váží i nevěřící okolí a je zarmouceno jejich odchodem. Je na nás, abychom svým životem byli příkladem lidem kolem nás, naší ochotou, vstřícností a skromným vystupováním bez jakýchkoliv nároků na pozornost lidí v našem okolí. A také svou morální integritou, která se u nás křesťanů projevuje i tím, že se trvale hlásíme veřejně ke svému Spasiteli Pánu Ježíši. Abychom si zachovali svou identitu občanů nebeského království tak, jak to bylo i v případě biblických patriarchů.

Státní pohřeb (v. 4-14)

> 4 Přešly dny jeho oplakávání a Josef pověděl faraonovu domu: Jestliže jsem nalezl milost ve vašich očích, řekněte, prosím, faraonovi: 5 Otec mě zapřísahal slovy: Hle, umírám.

> Pohřbi mě tam, v mém hrobě, který jsem si vykopal v kenaanské zemi. Nyní dovol, abych vystoupil, pohřbil svého otce a vrátil se zpět. 6 A farao řekl: Vystup a pohřbi svého otce, tak jak tě zapřísahal. 7 Josef tedy vyšel, aby pohřbil svého otce, a vyšli s ním všichni faraonovi otroci, starší jeho domu, a všichni starší egyptské země, 8 celý dům Josefův, jeho bratři a dům jeho otce. Pouze své malé děti, brav a skot zanechali v zemi Gošenu. 9 Vytáhla s ním také vozba a jezdci -- byl to ohromný doprovod. 10 Přišli až k humnu Atádu, které je za Jordánem, a naříkali tam velikým a velmi žalostným kvílením; uspořádal svému otci sedmidenní smuteční obřad. 11 Když obyvatelé té země, Kenaanci, viděli smuteční obřad na humně Atádu, řekli: To je ohromný smutek pro Egypťany. Proto mu dali jméno Ábel-misrajim, který je za Jordánem. 12 Pak mu jeho synové učinili tak, jak jim přikázal. 13 Jeho synové ho odnesli do kenaanské země a pohřbili ho v jeskyni na poli v Makpele naproti Mamre, kterou s tím polem koupil Abraham do vlastnictví jako hrob od Chetejce Efróna. 14 Když pohřbil otce, vrátil se Josef do Egypta, on, jeho bratři a všichni, kteří s ním vystoupili pohřbít jeho otce.

Čteme-li tyto řádky, nemůžeme této kapitole dát jiný název než „státní pohřeb“ se všemi poctami. Obrovský průvod – vždyť pokud šlo jen o Jákobovu rodinu, přišlo jich do Egypta 70 lidí, Jákob zde žil ještě 17 let, takže počet rodinných příslušníků se ještě zvětšil, i když malé děti zůstaly s nejnutnější obsluhou doma. Navíc tu byl obrovský průvod vozba a jezdci -- byl to ohromný doprovod.

Samotný pohřební průvod nešel nejkratší cestou do Chebronu, kde byla jeskyně Makpela, ale překročil i Jordán a zůstal na sedm dní v Atádu. Nevím proč to tak bylo, ale zde byla velká tryzna na počest zesnulého, která neunikla pozornosti Kenaanců, kteří pak toto místo nazvali Abel-Misrajim (=nářek Egypťanů). Pak přešli do

Kenaanské země a pochovali ho na poli v Makpele podle jeho přání do rodinného hrobu a vrátili se zpět do Egypta.

Co teď bude s námi? (v. 15-21)

> 15 Když Josefovi bratři viděli, že je jejich otec mrtev, řekli si: Co když na nás Josef zanevře a zcela nám odplatí všechno to zlo, které jsme mu způsobili? 16 Vzkázali tedy Josefovi: Tvůj otec před svou smrtí přikázal: 17 Josefovi řekněte toto: Ach **odpusť**, prosím, svým bratrům přestoupení a jejich hřích, neboť ti způsobili zlo; tak **odpusť**, prosím, otrokům Boha tvého otce jejich přestoupení. Když mu to řekli, Josef se rozplakal. 18 Pak přišli také jeho bratři, padli před ním a řekli: Hle, jsme tvoji otroci. 19 Ale Josef jim odpověděl: Nebojte se. Cožpak jsem na místě Boha? 20 Vy jste proti mně sice zamýšleli zlo, Bůh to však zamýšlel k dobru, aby vykonal to, co je dnes, aby zachoval při životě početný lid. 21 A tak se už nebojte. Já se budu starat o vás i o vaše malé děti. Tak je utěšoval a mluvil k jejich srdci.

Josefovi bratři si byli vědomi toho, že se na svém bratru těžce provinili. On se sice ujal celé rodiny, ale v srdci jeho bratrů přesto zůstávaly obavy. Obávali se, že Josefova náklonnost k celé rodině je jen z ohledu na jejich otce, a že teď, když už otec nežije, že si Josef s nimi bude „vyřizovat účty“. Proto se teď odvolávají na svého zesnulého otce a je to snad poprvé, kdy mu řekli slova, která se tak těžce vyslovují – „odpusť prosím“. Jaká byla Josefova reakce? Rozplakal se. Měl totiž své bratry po celou dobu upřímně rád a měl na mysli jejich dobro. Proto jim pak při setkání vysvětluje, že to nebyla jejich nenávist a snaha se ho zbavit, co ho přivedlo do Egypta, ale že to byla Pánem Bohem připravená cesta pro jejich záchranu před smrtí. Povzbuzuje je opět, aby se nebáli. Slíbil jim, že se o ně bude starat. A mluvil k jejich srdci.

I zde je Josef opět předobrazem Pána Ježíše. My jsme ho nehledali, hledali jsme jen pomoc ve své bídě. Ale On hledal nás po celou tu dobu a všechny jeho činy směřovaly k tomu, aby naše problémy byly trvale vyřešeny. I jeho poslal Pán Bůh na tuto zem, aby pro nás připravil vysvobození. A stejným způsobem Pán Ježíš nás vybízí, abychom se nebáli a důvěřovali mu, že On se o nás postará. Také i On oslovuje naše srdce.

Je to zároveň příklad i pro nás. I nám mohou naši blízcí způsobit těžká zranění a hlubokou bolest. Jak budeme reagovat? S myšlenkou, že až bude příležitost, tak si to „vyřídíme“? Anebo s láskou, která má na mysli jejich dobro? Je to na nás, jak se rozhodneme. Ale postup, který použil Josef a Pán Ježíš, je požehaný a přináší ovoce, které přetrvá všechno!

Závěr Josefova života (v. 22-26)

> 22 Josef pak pobýval v Egyptě, on i dům jeho otce; a Josef žil sto deset let. 23 Josef viděl Efrajimovy syny do třetí generace. Také synové Makíra, syna Manasesova, se narodili na Josefova kolena. 24 Pak Josef řekl svým bratrům: Já umírám, ale Bůh vás jistě navštíví a vyvede vás z této země do země, kterou přisáhl dát Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. 25 A zapřisáhl syny Izraelovy slovy: Bůh vás jistě navštíví, a pak odsud vyneste mé kosti. 26 A Josef zemřel ve věku sto deseti let. Balzamovali ho a položili do rakve v Egyptě.

Josef zemřel 54 let po smrti svého otce. Zdá se, že zemřel jako první ze svých sourozenců (W. MacDonald – Biblický komentář ke SZ, str. 67). Bible nám popisuje, koho ještě ze svých potomků zažil – čtyři generace. Ale pak i jeho život ve 110 letech končí. Stejně jako jeho otec Jákob před svou smrtí svolal své bratry a připomněl jim, že Bůh vás jistě navštíví a vyvede vás z této země do země, kterou přisáhl dát Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. V tu dobu se už jistě i v Egyptě změnil panovník. Vládl už jistě další farao. Už nebylo

možno dělat státní pohřeb, jako tomu bylo v případě jeho otce Jákoba. A Josef ani po svých bratrech nežádal, aby šli a pochovali ho co nejdříve v zemi otců. Tam chtěl být pochován, ale jeho bratří měli jeho pozůstatky odnést v době svého návratu do Kenaanu. Proto Josefa nabalzamovali a uložili do rakve, kde čekal, až se vyplní čas, který Pán Bůh určil Abrahamovi pro dobu pobytu v Egyptě (viz 1M 15,13-16:

> A Hospodin Abramovi řekl: S jistotou věz, že tvé potomstvo bude cizincem v zemi, která nebude jejich, a budou tam otročit a budou pokořováni čtyři sta let. Avšak národ, kterému budou otročit, budu soudit a potom vyjdou s velikým majetkem… Až čtvrtá generace se sem navrátí, protože až potud nebude dovršena vina Emorejců.)

To se pak naplnilo za života Mojžíše. I o tom Bible píše:

> Mojžíš s sebou vzal Josefovy kosti, protože Josef syny Izraele slavnostně zapřísahal slovy: Bůh vás jistě navštíví, pak s sebou odsud vyneste mé kosti (2M 13,19).

A tak při celém tom čtyřicetiletém putování z Egypta do zaslíbené země Izraelci kromě jiných věcí také nesli sarkofág s nabalzamovaným Josefem. Určitě nás zajímá, kde byl pohřben. Nebylo to, jak bychom si snad mysleli, v rodinném hrobě v jeskyni Makpele, ale jinde. Bible nám podává zprávu, kde byl Josef pochován.

> Josefovy kosti, které vynesli synové Izraele z Egypta, pohřbili v Šekemu na dílu pole, který koupil Jákob od synů Chamóra, otce Šekemova, za sto kesít, a dostaly se synům Josefovým do dědictví (Jo 24,32).

Bylo to na místě, o němž hovořil Jákob při žehnání Efraimovi a Manasesovi.

> A já jsem ti nad tvé bratry dal jeden díl, který jsem vzal z ruky Emorejců mečem a lukem (1M 48,22).

Tak se pozemský život Božího služebníka Josefa skončil ve věku 110 let. Celý jeho život byl předobrazem na jiného „Služebníka“, který se měl narodit asi o 1850 let později v Betlémě. Jako později Pán Ježíš i on miloval své bratry, hledal je, zachránil jim život a provázel je svou ochranou po celý svůj další život. To jsme viděli v průběhu celého jeho života.

Jak Josef, tak zejména Pán Ježíš by měli být vzorem pro nás i v dnešní době. I my žijeme v cizině jako přistěhovalci. Náš pravý domov je někde jinde. Ale nejprve musí dojít k dovršení viny národů světa, a pak přijde vysvobození – náš Pán si pro nás přijde a vezme si nás do své slávy. I my bychom v tomto mezidobí měli být těmi, kdo milují lidi kolem nás a slouží jim, stejně jako to dělali tito dva Boží služebníci.

Historické pozadí Josefova života

Boží slovo, které nám popisuje Josefův životní příběh, se nezmiňuje o době, kdy k němu došlo. Neuvádí nám žádné bližší údaje, ani jméno faraona, kterému Josef vykládal jeho sny a který ho povýšil a ustanovil správcem celé země. Pro nevěřící lidi je to často záminka, proč tento biblický příběh odsouvají do říše „legend" a „pověstí" a odmítají jejich realitu jako takovou.

Je možné najít něco, co by nám mohlo tyto příběhy „historicky zařadit" do světových dějin? I nás křesťany to pochopitelně zajímá, kdy se tyto příběhy odehrály, a co se dělo v té době. Dějiny Egypta jsou poměrně velmi slušně zaznamenány, existuje také spousta vykopávek, kde je možno získat poznatky o životě v tehdejší době i o faraonech, kteří tehdy vládli. době i o faraonech, kteří tehdy vládli. době i o faraonech, kteří tehdy vládli. době i o faraonech, kteří tehdy vládli. Dějiny starověkého Egypta ve své největší slávě zahrnují celých 30 dynastií faraonů. Tak to aspoň uvádí egyptský historik Manethón (žil ve 3. stol. př. n. l.) Tyto dějiny se v zásadě člení na několik říší: Stará říše (v letech asi 3100-2200 př. n. l.) obsahovala prvních 6 dynastií. Poté došlo asi k 150letému rozkladu říše, kdy vládly dynastie 7-10, ve kterých se Egypt rozpadl na několik celků, které mezi sebou vedly války. Situace se změnila někdy kolem roku 2060 př. n. l., kdy se opět Egypt sjednotil a začala Střední říše (v letech 2060-1785 př. n. l.). Pak došlo opět ke krizové situaci v letech 1785-1580, kdy Egypt napadla vojska Hyksósů, kteří si překvapivým útokem velmi rychle podmanili Egypt. Vláda Hyksósů zahrnovala dynastie 15 a 16. A do této doby spadá celý Josefův příběh. V roce 1785 př. n. l. byli Hyksósové definitivně svrženi a vláda se vrátila opět do rukou Egypťanů na počátku 18.

dynastie. Je to div, že záznamy z dob nenáviděných okupantů se nezachovaly, anebo jen v nástinu, zlomkovitě? Ahmóse I. vyhnal vetřelce z Egypta a nastala epocha, která se nazývá Nová říše. Trvala zhruba pět století a její vládci se počítají k 18.-20. dynastii (asi v letech 1580-1085 př. n. l.) Její pád zapříčila náboženská reforma faraona Amenhotepa IV, který zavedl uctívání nového boha Slunce – Atona. Za jeho nástupce, všeobecně známého faraona Tutanchamóna (jehož mumie se nalezla v roce 1922) Nová říše zanikla.

V egyptských písemných památkách se o Josefovi v Egyptě nemluví. Proto také egyptologové se usmívali při četbě v Bibli o Josefovi, kterého sváděla Potífarova žena. Znali totiž podobný příběh z Papyru Orbiney. To byl příběh z doby 19. dynastie. Vyprávěl o dvou bratřích. Podívejme se na úryvky tohoto papyru, jak nám je zapsal Werner Keller ve své knize „A Biblia má predsa pravdu“:

> „Boli raz dva bratia… Starší sa volal Anubis a mladší Bata. Anubis mal dom a ženu a jeho mladší brat býval u neho, akoby bol jeho dieťaťom. Vyháňal stádo na pole a večer ho vodil domov a spával s dobytkom v maštali. Keď bol čas orby, orali obaja bratia na roli. Niekoľko dní boli na poli a chýbalo zrno. Tu poslal starší mladšieho brata: ‚Bež a prines nám z mesta zrno!´ Mladší brat našiel ženu svojho staršieho brata, ako ju práve česali. Tu jej riekol: ‚Vstaň a daj mi zrno, aby som bežal na pole. Lebo brat mi povedal: Poponáhľaj sa a nezdržuj sa!... Naložil sa zrnom a riedkou pšenicou a s týmto bremenom vyšiel... Tu mu riekla: ‚Máš veľkú moc v sebe! Denne vidím tvoju silu... Poď! Nože si ľahnime na hodinku! – Môže ti to byť príjemné. A chcem ti aj pekné šaty urobiť. Tu sa mládenec nazlostil ako panter z juhu, pre tú zlú reč, čo mu povedala. Ale riekol jej: ‚Aká je to veľká hanba, čo si mi povedala. Nepovedz mi to znovu! Potom to ani ja nikomu nepoviem...´ Potom zdvihol svoje bremeno

a šiel na pole... Žena sa však bála pre tú reč, ktorú povedala. Vzala masť a pristrojila sa ako taká, ktorú týral necudník. Jej muž... našiel svoju ženu ležať, chorú násilenstvom... Tu jej muž riekol: ‚Kto s tebou hovoril?´ Odpovedala mu: ‚Nikto... okrem tvojho mladšieho brata. Keď prišiel vziať zrno, našiel ma samotnú sedieť a povedal mi: Poď, ľahnime si na hodinku! Podviaž si vlasy... Ale ja som ho nepočúvla. ‚Či nie som tvojou matkou! A či tvoj starší brat nie ti je ako otec!´ Tak som hovorila. Tu sa naľakal a bil ma, aby som ti to neoznámila. Ak ho teraz necháš na žive, umriem´. Tu sa jeho brat rozzúril ako panter z juhu. Dal si nabrúsiť nôž..., aby mladšieho brata zabil...“

Podobné příběhy jsou stejně jako tenkrát na denním pořádku. Je těžké rozlišit, co je originál a co je napodobenina či pověst. Avšak Josefův příběh byl nepochybně starší, odehrál se za vlády Hyksosů v Egyptě, tedy za 15. dynastie, kdežto Papyrus Orbiney je z 19. dynastie, tedy z Nové říše, která následovala po vyhnání Hyksosů. Kdo byli Hyksosové? Jejich název znamená „vladaře cizích krajin“. Byly to semitské kmeny z Kenaanu a Sýrie.

Vzpomínka na tuto politickou katastrofu zůstala živá díky popisu, který zanechal již citovaný egyptský historik Manethón. Ten to popisuje takto:

„Byl jeden z našich králů, jménem Timaios. Za jeho vlády se to stalo. Nevím, proč byl bůh s námi nespokojený. Tu přišli znenadání muži neznámého rodu z východních zemí. Měli odvahu uskutečnit výpravu do naší země a podmanili si ji silou, lehce, bez jedné jediné bitvy. A když dostali naše vladaře do své moci, barbarsky vypalovali naše města, bořili chrámy bohů. Hrozně zacházeli se všemi obyvateli, protože část pobili a ženy a děti druhé části odvlekli do otroctví. Poté jmenovali jednoho ze svých za krále. Jmenoval se Salatis, žil

v Memfidu, Horní a Dolní Egypt si učinil poplatným a zřídil posádky na místech, která pro něj byla nejvýhodnější… a když v saitském kraji našel město, které neodpovídalo jeho cílům, co leželo na východ od ramena Nilu u Bubastise a jmenovalo se také Avaris, vybudoval je opět a opevnil jej mohutnými zdmi, které na to vystavěli, a přemístil tam posádku 240 000 mužů, aby ho udržel.

Tam Salatis chodíval každý rok, zčásti proto, aby zde sklidil zrní a svým vojákům vyplatil mzdu, zčásti proto, aby své ozbrojence cvičil a tak naháněl strach cizincům.“

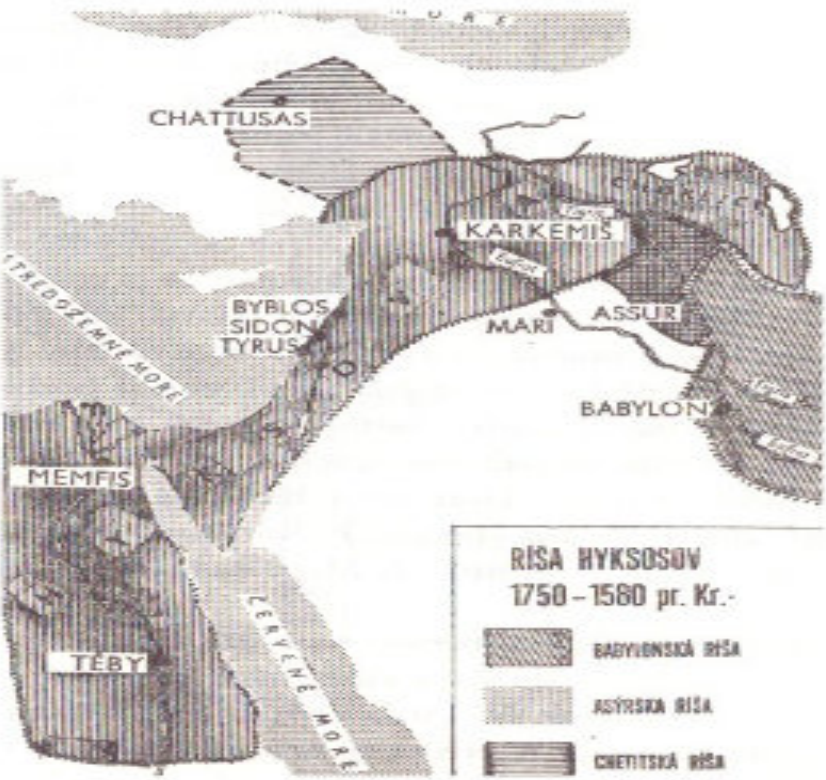

Biblický příběh o Josefovi spadá do dob zmatků na Nilu pod nadvládou Hykosósů. V Egyptě vládl dle Manethóna pod Salatisovým dohledem faraon Anemenhet II. a Josefův titul „Šallit“ dle Manethóna znamená asi pán Hyksosů. Uvádí Salatisova spoluvládce.

Egypťan, kterému prodali Josefa, se jmenoval Potífar. To je v Egyptě charakteristické jméno a egyptsky znělo „Pa-di-pa-Ra“, „bohem darovaný“.

Avaris je městem, které v biblické historii sehrálo důležitou roli později pod jiným jménem, a to Pí-Ramses – bylo to jedno z míst, kde později Izraelci otročili (2M 1,11).

Josefovo uvedení do úřadu spoluregenta či premiéra je v Bibli zapsáno protokolárně tak, jak to bylo v Egyptě zvykem. Ukazuje to názorně i následující zobrazení kreseb, nalezených v Egyptě:

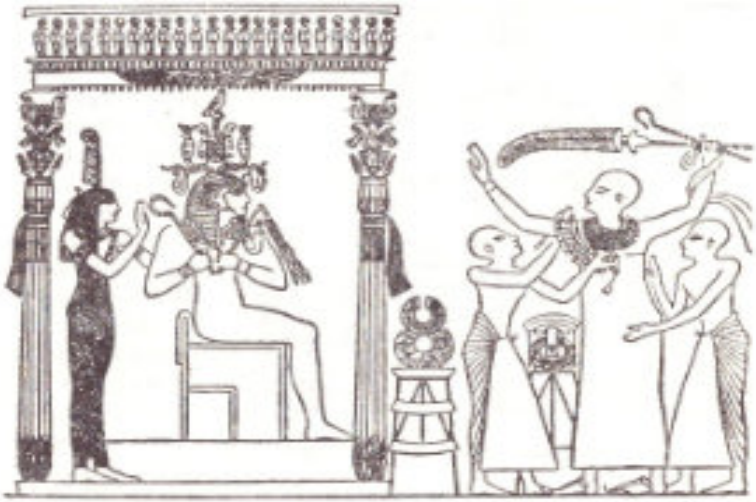

Jako vicekrál Josef nastoupil do faraonova „druhého vozu“, určeného pro spoluregenta. To je další důkaz toho, že Josefův příběh spadá do doby Hyksósů. Protože bojové vozy do Egypta přivezli právě „vladaři cizích zemí“. A pouze hyksósští vladaři používali při svých ceremoniích v Egyptě nádherný vůz. Obřadní vůz, tažený vybraným koňským spřežením byl tehdejším Rolls Roycem vedoucích státníků. První patřil vládci, druhý nejvyššímu úředníku. Obraz takového státnického vozu se standartou ukazuje následující nález z Egypta, podobným důkazem o pravdivosti biblické zprávy o prodeji obilí kenaanským kupcům je další obrázek, který dokumentuje tuto skutečnost.

Kromě tohoto obrázku je to také další nalezený papyrus, na kterém píše pohraniční úředník svému představenému: „Další záležitost k oznámení mému pánu, a to: Povolili jsme přechod beduínských kmenů z Edómu přes pevnost Menefta v Zeku do bažin města Per-Atum, abychom je a jejich stáda na pozemcích krále, dobrého slunce každé země… zachovali na živu.“ Per-Atum, který se zde objevuje v hieroglyfickém písmu, je biblický Pítom v zemi Gošen, jedno z pozdějších otrockých míst Izraele v Egyptě (viz 2M 1,11).

Mezi egyptskými faraony by se nikdy nemohl stát vicekrálem „obyvatel písku“. Nomádi chovali osly, ovce a kozy a Egypťané nepohrdali ničím tak, jako chovateli drobného dobytka. Všichni pastýři ovcí jsou totiž Egypťanům odporní (1M 46,34). Jen u cizích hyksoských dobyvatelů mohl mít nějaký „Asiat“ šanci na postup na nejvyššího funkcionáře ve státě. Mezi Hyksosy se často objevovali úředníci se semitskými jmény. Na skarabeích z doby Hyksosů rozluštili bez jakékoliv pochybnosti jméno „Jakob-her“.

Reprezentační vůz velkovezíra se standartou

Prodej obilí kenaanským kupcům

Jednotlivá data v různých pramenech se od sebe trochu liší, ale dávají nám přehled o celkových dějinách Egypta. Hezký přehled jednotlivých etap této říše je uveJosef EgyptskýJosef Egyptskýden v Novém biblickém slovníku na str. 201[1]. Na straně 207 téže publikace je hezky zpracovaná mapka Egypta, která se týká událostí, které se odehrávaly v době Josefa

[1] Nový biblický slovník, *Editor J. D. Douglas,* Návrat domů, Praha 1996.

v Egyptě. Jsou tam krásně zaznamenána města, citovaná v tomto historickém pohledu na dobu, v níž Josef a jeho bratří žili.

Použité prameny

Cesty starověkých civilizací, *Burian Jan,* Práce Praha 1973, edice Kotva
A Biblia má predsa pravdu, *Werner Keller,* Tatran Bratislava 1969
Zeittafeln zur Bibel, Hrsbg. Ernst Paulus-Verlag, Haltweg 23, Neustadt/Weinstr. Basse-Druck GmbH, 5800 Hagen-Haspe
Nový Biblický slovník, Editor *J. D. Douglas,* Návrat domů, Praha 1966.

Obsah

Úvod // jednoznakovky, vdovy **2**
milovaný syn a nenáviděný bratr 2
Jak to všechno začalo? **4**
Narození Josefa (1M 30,22-25) 5
Odchod z Cháranu v Pádan Aramu (1M 31,41-42) 7
Milovaný syn a zavržený bratr **9**
Josef jako pomocník na pastvě (v. 1-2) 10
Důvod nenávisti (v. 3-5) 11
Josefovy sny (v. 5-11) 12
Bratří odešli pást dobytek do Šekemu (v. 12) 13
Josef hledá své bratry (v. 13-17) 14
Příležitost k pomstě (v. 18-24) 15
Judovo pragmatické řešení (v. 25-28) 17
Jak to vysvětlíme otci? (v. 29-33) 20
Pokrytecké potěšování (v. 34-35) 21
Josef prodán v Egyptě Potífarovi (v. 36) 22
Aplikace: 22
Služba otroka **23**
Josef v domě Potífarově (v. 1-3) 24
Věrná služba Josefa (v. 4-6) 25
Postoj v pokušení (v. 6-9) 26
Útěk před pokušením (v. 10-12) 27
Josef obviněn jeho ženou (v. 13-19) 28
Josef v královském vězení (v. 20-23) 31
Byl jsem ve vězení… (1M 40,1-23) 32
Situace v královské věznici (v. 1-4) 33
Problém nejvyššího číšníka a nejvyššího pekaře se snem (v. 5-7) 34
Sen vrchního číšníka (v. 9-13) 35
Josefova prosba o přímluvu (v. 14-15) 36

Sen vrchního pekaře (v. 16-19) 36
Faraonovy narozeniny (v. 20-22) 37
Číšník na Josefa zapomněl (v. 23) 38
Z vězně premiérem **39**
Faraonovy sny bez výkladu (v. 1-8) 40
Vrchní číšník si vzpomněl na Josefa (v. 9-13) 41
Farao povolává Josefa z vězení (v. 14-15) 42
Odpověď dává Bůh! (v. 16) 43
Farao vypráví své sny (v. 17-24) 45
Co Bůh faraonovi zjevil? (v. 25-32) 46
Josefův návrh řešení (v. 33-37) 47
Josef ustanoven premiérem (v. 38-41) 48
Safenat-Paneach (v. 42-45) 49
Josef realizuje záchranu (v. 46-49) 51
Josefovy děti (v. 50-52) 52
Záchrana pro všechny (v. 53-57) 53
První cesta Josefových bratří do Egypta **55**
Jákob posílá své syny do Egypta (v. 1-5) 56
Setkání s Josefem (v. 6-8) 57
Jste vyzvědači! (v. 9-12) 58
Josefovi bratří popisují rodinnou situaci (v. 13) 59
Josefův test pravdivosti (v. 14-17) 60
Josefův návrh řešení (v. 18-20) 61
Před vinou není úniku (v. 21-24) 62
Návrat domů bez Simeona (v. 25-28) 63
Vysvětlování doma (v. 29-35) 64
Jákobovo zoufalství (v. 36-38) 65
Druhá cesta do Egypta **67**
Tvrdá podmínka pro cestu (v. 1-5) 67
Juda řeší otcovo dilema (v. 6-10) 68
Jákobovo rozhodnutí (v. 11-14) 69
Josef nechává odvést bratry do svého domu (v. 15-17) 71

Buďte klidní, nebojte se! (v. 18-25) 71
Josef se setkává s bratry (v. 26-31a) 73
Hostina plná překvapení (v. 31b-34) 74
Závěrečná zkouška **76**
Připravená past (v. 1-6) 76
Reakce bratří (v. 7-11) 78
Jde o Benjamína (v. 12-17) 79
Juda složí zkoušku na „výborně“ (v. 18-34) 80
Odhalení tajemství **83**
Josef se dává poznat bratřím (v. 1-8) 83
Josef odhaluje svou identitu (v. 1-3a) 84
Reakce bratrů (v. 3b-5) 85
Širší souvislosti (v. 5b-8) 85
Další perspektiva (v. 9-15) 86
Cesta domů (v. 16-24) 87
Nehádejte se na cestě! (v. 24) 89
Jákobova reakce po návratu synů (v. 25-28) 89
Cesta do Egypta **91**
Jákob nepodniká cestu bez Boha (v. 1-4) 91
Velké stěhování (v. 5-7) 92
70 emigrantů (v. 8-27) 93
Radostné setkání (v. 28-30) 94
Josefovy instrukce bratřím (v. 31-34) 95
Události v Egyptě **97**
Bezpečí v Egyptě 97
Farao rozhoduje o Josefově rodině (v. 1-6) 97
Jákob na audienci u faraona (v. 7-10) 99
Josef pečuje o svou rodinu (v. 11-12) 100
Řešení Egyptských problémů 101
Spotřebované peníze – co dál? (v. 13-15) 101
Platba dobytkem (v. 16-17) 102
Půda přechází do rukou faraonových (v. 18-22) 102